

Bir Zamanlar Kıbrıs Dizisinde Toplumsal Bellek Mekanı İnşası ve İzleyici Tutumları

Ali Merdan Doğan

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne İletişim ve Medya
Çalışmaları Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Eylül 2022
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin İletişim ve Medya Çalışmaları Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Senih Çavuşoğlu
İletişim Fakültesi Dekanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından İletişim ve Medya Çalışmaları Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof. Dr. Bahire Özad
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Bahire Özad

2. Doç. Dr. Dilan Çiftçi

3. Yrd. Doç. Dr. Barçın Boğaç

ÖZ

TRT1 yapımı olan ve 2021-2022 yılında yayınlanan Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi 1963-1974 yılları arasında geçen Kıbrıs olaylarını ve Kıbrıs'ın farklı bölgelerinde yaşamış Kıbrıs Türkünün hayatını ve yaşadıklarını anlatmaktadır. Bu çalışmada olayları yaşayan 60 yaş üstü Kıbrıslı Türklerin diziye karşı tutumları incelenmiştir.

Çalışma nicel yöntemle yapılmış bir çalışma olup 60 yaş üstü Kıbrıs'ın farklı bölgelerinde doğmuş insanların televizyon izleme alışkanlıkları ve diziye karşı olan tutumlarını anlamak için yapılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm demografik sorulardan oluşmaktadır. Bu sorular arasında en önemlisi doğum yeridir; çünkü her bölgede farklı olaylar gerçekleşmiş, bazı bölgelerde çatışmalar, bazı bölgelerde esir düşmeler bazı bölgelerde de göçler yaşanmıştır. İkinci bölüm televizyon izleme alışkanlıkları ile ilgili 10 sorudan oluşmaktadır. Son olarak da izleyicilerin tutumlarını ölçmek için 28 soru sorulmuştur. Anket verileri SPSS'e yüklenmiş ve betimsel istatistik olarak incelenmiştir. Anket güvenirliliği 0.98 çıkmıştır.

Çalışmada Kuzey Kıbrıs Türk halkının diziye karşı olan tutumu; olayların, Kıbrıs Türklerinin, Kıbrıslı Türk ve Kıbrıs Rum liderlerinin temsiliyeti konuları üzerinden araştırılmıştır. Çalışmanın sonuçları izleyicilerin temsil, toplumsal bellek oluşumu, dizinin önemi ve belge niteliği taşıyıp taşımadığı konularında kararsız olduğunu göstermektedir. İleride konunun nitel yöntemle çalışılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bir Zamanlar Kıbrıs, Toplumsal Bellek, Tutum, 1963-1974 Olayları, Kıbrıs Türkü

ABSTRACT

Bir Zamanlar Kıbrıs (Once Upon a Time Cyprus) serial which is produced and broadcasted as TRT1 production narrates the experience of Turkish Cypriots who lived in different areas of Cyprus. In this study, attitudes of Turkish Cypriots over 60 years of age towards the TV serial are examined.

The study is conducted through quantitative research methodology and was conducted to understand the television watching habits and attitudes of people who are over the age of 60 and who were born in different parts of Cyprus. The survey consists of three parts. The first part consists of demographic questions. Among these questions, the most important is the place of birth; because people from different regions have had different experience of the events. The second part consists of 10 questions about television watching habits. Finally, 28 questions were asked to examine their attitudes towards the TV series. The data collected through the survey were loaded into SPSS and analyzed as descriptive statistics. The reliability of the questionnaire is 0.98.

In the study, attitudes of the Turkish Cypriots towards the series; representation of events, Turkish Cypriots, Turkish and Greek Cypriot leaders are examined. The results of the study indicate that the audience is undecided about the representation of events, Turkish Cypriots, Turkish and Greek Cypriots leaders, social memory formation, the importance of the series and whether it constitutes a document or not. In the future, it is recommended to study the subject through qualitative methodology.

Keywords: Bir Zamanlar Kıbrıs, Social Memory, Attitude, 1963-1974 Events,
Turkish Cypriot

TEŞEKKÜR

Öncelikle bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bana yol gösteren danışmanım Prof. Dr. Bahire Özad’a benimle paylaştığı tüm bilgi birikimleri için çok teşekkür ederim. Jüri üyelerim Doç. Dr. Dilan Çiftçi ve Yrd. Doç. Barçın Boğaç’a değerli katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Son olarak tüm bu süreçte sürekli yanımda olan, destekçim biricik eşim Beste Özdağ’a sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	vi
KISALTMALAR	ix
TABLO LİSTESİ	x
1 GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Çerçevesi	2
1.2 Çalışmanın Motivasyonu	4
1.3 Çalışmanın Amacı	4
1.4 Araştırma Sorusu	5
1.5 Çalışmanın Önemi	6
1.6 Çalışmanın Sınırları	7
2 LİTERATÜR TARAMASI	9
2.1 Kitle İletişim Araçları	9
2.2 Televizyon Dizileri	13
2.3 Tarihi Diziler	17
2.4 Toplumsal Bellek ve Televizyon	20
2.5 TRT ve BRT Yayıncılığı ve Dizileri	26
2.6 İzleyici Araştırmaları	31
2.7 Bir Zamanlar Kıbrıs Dizisi	32
2.8 Ekme ve Yetiştirme Kuramı	33
3 KIBRIS TARİHİ	38
3.1 Kıbrıs Tarihi	38

3.2 Osmanlı Dönemi	39
3.3 İngiliz Dönemi.....	41
3.4 Kıbrıs Cumhuriyeti Enosis-EOKA-TMT ve 1974 Olayları	43
4 YÖNTEM.....	49
4.1 Araştırmanın Yöntemi.....	49
4.2 Araştırma Deseni.....	50
4.3 Araştırma Nüfusu ve Örneklem	50
4.4 Veri Toplama Yöntemleri ve Analiz.....	51
4.5 Geçerlilik ve Güvenirlilik.....	52
5 BULGULAR	53
5.1 Betimsel Analiz	53
5.1.1 Demografik Tablolar	53
5.1.2 Televizyon İzleme Alışkanlıkları	55
5.1.3 5’li Likert Tablolar	61
5.1.4 5’li Likert Ölçeği Soruları ve Tutumları.....	79
5.1.5 Doğum Yeri ve 5’li Likert Çapraz Tablolar	81
6 SONUÇ	110
6.1 Çalışmanın Özeti	110
6.2 Sonuç	111
6.3 Öneriler.....	116
KAYNAKLAR	117
EKLER	128

KISALTMALAR

BRT	Bayrak Radyo Televizyon Kurumu
BZK	Bir Zamanlar Kıbrıs
EOKA	Ethniki Organosis Kiprion Agoniston (Kıbrıslı Savaşçıların Millî Örgütü)
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TMT	Türk Mukavemet Teşkilatı
TRT1	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Cronbach's Alpha tutarlılık aralığı	52
Tablo 2: Güvenirlilik.....	52
Tablo 3: Doğum yeri	54
Tablo 4: 1963-1974 olaylarında yaşananlar	54
Tablo 5: Tv İzlenme süresi.....	55
Tablo 6: Takip edilen televizyon programları.....	56
Tablo 7: Takip edilen dijital platformlar	56
Tablo 8: Takip edilen dizi türü.....	57
Tablo 9: En çok takip edilen TC kanalı	57
Tablo 10: En çok takip edilen KKTC kanalı.....	58
Tablo 11: Güney Kıbrıs TV takip etme.....	59
Tablo 12: TRT1 dizilerini takip etme.....	59
Tablo 13: BZK dizisi izlenme	60
Tablo 14: BZK kaç bölüm izlendi.....	60
Tablo 15: BZK dizisi 1963 olayları yansıtabildi mi?.....	61
Tablo 16: BZK Kıbrıs Türklerinin mücadelesini aktarabildi mi?	62
Tablo 17: BZK TMT yer verdi mi?.....	62
Tablo 18: BZK Türkiye'den gelen yardımları gösterdi mi?	63
Tablo 19: BZK Barış Harekatını gerçekçi bir şekilde gösterebildi mi?.....	64
Tablo 20: BZK Rauf Denktaş'ın dizide yansıtılması	64
Tablo 21: BZK Dr. Fazıl Küçük'ün dizide yansıtılması	65
Tablo 22: BZK Kıbrıs Türklerinin mücadelesini gösterebildi mi?	66
Tablo 23: BZK Kıbrıs Türklerini yansıtabildi mi?	66

Tablo 24: BZK dizisinin önemi.....	67
Tablo 25: BZK yaşananları gelecek nesillere aktarabilir mi?	68
Tablo 26: BZK Rumları doğru yansıtabildi mi?	68
Tablo 27: BZK Grivas'ı doğru yansıtabildi mi?	69
Tablo 28: BZK Sampson'u doğru yansıtabildi mi?	70
Tablo 29: BZK Makarios'u doğru yansıtabildi mi?	70
Tablo 30: Dizinin olaylar açısından önemi	71
Tablo 31: Kıbrıs Türkünün mücadelesi.....	71
Tablo 32: BZK olayları doğru anlatan önemli yapımdır.....	72
Tablo 33: BZK dizisinin anlattığı olayları izleyenleri rahatsız etti mi?.....	73
Tablo 34: BZK belge niteliği taşımaktadır.....	73
Tablo 35: BZK milli duyguları etkiledi mi?	74
Tablo 36: BZK Türkiye bağlılığı vurgulamaktadır.....	75
Tablo 37: BZK Türkiye'nin Kıbrıs Türkünün yanında olduğu göstermektedir.....	75
Tablo 38: BZK Kıbrıs Türklerinin minnet duygusunu uyandırmaktadır	76
Tablo 39: BZK Kıbrıs Türklerini zayıf gösterdi mi?	77
Tablo 40: BZK Kıbrıs Türklerinin mücadelesi başarılı bir şekilde gösterdi mi?.....	77
Tablo 41: BZK olayları gelecek nesillere aktaran bir belge mi?	78
Tablo 42: BZK olayları toplumsal hafızaya doğru yerleştirebilir mi?	78
Tablo 43: 5'li Likert ortalama ve Tutum.....	79
Tablo 44: Doğum yerine göre Kanlı Noel olaylarını nasıl gösterdi?	81
Tablo 45: Doğum yerine göre Kıbrıs Türklerinin mücadelesini aktarabildi mi?.....	82
Tablo 46: Doğum yerine göre TMT'nin başarısına yer verdi mi?	83
Tablo 47: Doğum yerine göre Türkiye'den gelen yardımları gösterebildi mi?	84
Tablo 48: Doğum yerine göre 1974 Barış Harekatını doğru aktarabildi mi?	85

Tablo 49: Doğum yerine göre Denктаş doğru aktarılabildi mi?	86
Tablo 50: Doğum yerine göre Dr. Küçük doğru aktarılabildi mi?.....	87
Tablo 51: Doğum yerine göre Kıbrıs Türklerinin mücadelesi yansıtılabildi mi?	88
Tablo 52: Doğum yerine göre Kıbrıs Türklerinin gerçekçi yansıtıldı mı?	89
Tablo 53: Doğum yerine göre dizi yaşanılanların anlatılması için önemli	90
Tablo 54: Doğum yerine göre yaşanılanlar gelecek nesillere doğru aktarılabilir mi?91	
Tablo 55: Doğum yerine göre Kıbrıs Rumlarını doğru yansıtıldı mı?.....	92
Tablo 56: Doğum yerine göre Grivas gerçekçi gösterildi mi?	93
Tablo 57: Doğum yerine göre Makarios gerçekçi gösterildi mi?	94
Tablo 58: Doğum yerine göre Sampson gerçekçi gösterildi mi?.....	95
Tablo 59: Doğum yerine göre dizi yaşanılanların unutulmaması adına önemli	96
Tablo 60: Doğum yerine göre Kıbrıs Türklerinin mücadelesine yer verilmemiştir... 97	
Tablo 61: Doğum yerine göre dizinin önemi	98
Tablo 62: Doğum yerine göre dizide anlatılan olayların yaşanması rahatsız edici.... 99	
Tablo 63: Doğum yerine göre dizi bir belge mi?	100
Tablo 64: Doğum yerine göre dizi milli duygularda etkili oldu mu?	101
Tablo 65: Doğum yerine göre dizi TC'ye bağlılığı vurgulamaktadır	102
Tablo 66: Doğum yerine göre dizide Türkiye Kıbrıs Türklerinin yanında mı?..... 103	
Tablo 67: Doğum yerine göre dizi minnet duygusunu uyandırmaktadır	104
Tablo 68: Doğum yerine göre dizi Kıbrıs Türklerini zayıf gösterdi	105
Tablo 69: Doğum yerinde göre dizi Kıbrıs Türklerinin mücadelesi gösterdi mi? ... 106	
Tablo 70: Doğum yerine göre dizi olayları gelecek nesillere aktaran bir belge mi? 107	
Tablo 71: Doğum yerine göre dizinin toplumsal hafızaya etkisi	108

Bölüm 1

GİRİŞ

Televizyon; toplumun, özellikle de geleneksel medyaya bağlı kalmış belirli bir yaş üstü için aktif bir şekilde ana medya kanalı olarak kullanılan bir araçtır. Televizyonun bu kadar yoğun kullanılır olması ve televizyona sürekli olarak maruz kalınması ya da tüketilmesinin sebeplerinden bir tanesi de ürettiği içeriklerdir. *Tarihi diziler* ürettiği içeriklerden bir tanesidir. Tarihi dizilerin en büyük özelliği ve önemi yaşanmış olayları konu alması olarak gösterilebilir. Ancak bu özellik, aynı zamanda bir sorunu da içinde barındırmaktadır. Çünkü tarihi diziler bir olayı veya bir kişiyi anlatırken o durumu yeniden kurgulamak-üretmek durumundadırlar. Bu yeniden üretim, üretenin istemi doğrultusunda yapılır ve tarihin isteyerek ya da istemeyerek çarpıtılmasına sebep olabilir. Tarihi diziler yapılırken ve yayınlanırken konu edilen tarih iyi araştırılması, düzgün, gerçekçi ve aynı zamanda da çıkarıcı politikalardan uzak olması beklenilebilir. Bunun nedeni ise bu tür dizilerin şimdiki ve gelecek nesiller için toplumsal bellek oluşturacak olabilmesidir.

Barındırılan mesajlar dizinin türüne göre değişse de, toplumun kültüründen ve belleğinden yararlanılmaktadır. Aşırı yabancı ve gerçek dünyadan uzak ve toplumu hiç ilgilendirmeyen bir tarihte etki istenilen boyutta olmayacaktır; sebebi ise izler kitlenin kendini oraya ait hissedememesi olarak gösterilebilir. Toplumsal bellek kavramı toplumun ortak anılarının olmasından beslenmektedir. Toplumsal belleğe göre birey bir belleği tek başına oluşturamaz; ailesinin veya sosyal çevresinin bunda

etkisi vardır. Geçmişten beslenen toplumsal belleğin yeniden inşa edilebilir olması sayesinde etkili bir etkileme aracı olarak da kullanılabilir. Bu noktada devreye kitle iletişim araçları girmektedir. Bir mesajı ya da bilgiyi birden fazla kişiye ve aynı anda aynı hızda göndermenin en etkili yolu kitle iletişim araçlarıdır. Tarihi ve dönemsel diziler insanların milli bilincini yaratmakta ve düzenlemekte, ayrıca istenilen mesajlarla ve tarihi ayarlamalarla yeniden şekillendirmektedir. Bilincin, tutumun veya davranışın gönderilen mesajlarla değişip değişmediğini görmenin en etkili yolu ise izler kitle araştırmalarıdır. Yapılan araştırma ve çalışmalar neticesinde toplumun maruz kaldıkları iletilerden ne kadar ve ne denli etkilendiğini incelemenin en etkili yolu olarak izleyici araştırmaları görülebilir.

Bu bağlamda TRT1 yapımı, 2021-2022 yıllarında yayınlanan Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi, hem olayları gelecek nesillere aktardığı hem de olayı yaşayanların bazılarının halihazırda hayatta olduğu için bu çalışmaya konu olmuştur. Bir toplum için yaşamsal önemi olan bir olayın yıllar sonra televizyon dizisi olarak olayı yaşayanlara ve yaşanılanların etkisinde kalarak büyüyen topluma aktarılması, olayı yaşayanların tepkisi ve gerçeklikle ne kadar alakalı olduğu incelenmektedir.

1.1 Çalışmanın Çerçevesi

İnsanlar yüzyıllar boyunca kendi tarihlerini, kendi kültürlerini anlatmak için iletişimden yararlanmış ve anlatımlarını kuvvetlendirmek ve daha fazla kişiye ulaşmak amacıyla da yeni yollar keşfetmişlerdir. İletişimin amaçlarından biri kişiler arasında paydaşlık kurmaktır. Bu paydaşlık kişilerin “bilgi, duygu ve düşüncelerini başka kişilere aktarmasıyla” oluşturulmayı amaçlamıştır. İletişim; günlük yaşamımızda bize nesneleri, bireyleri tanımlar, iş bölümü içinde değişen toplumsal roller atfedilmiş insanlara bu rolleri gerçekleştirirken, bu rol dağılımı ile şekillenen

toplumun o dönemdeki yaşam şeklini öğretir, olumlatır, yeniden üretmek için gereken değerlendirme şekillerini aşlar, toplumsal düzenin devam etmesini ve kendi yeniden üretimini sağlar (Oskay, 2005, s. 2).

Medya ise iletişimin etkili olması ve gerekli mesajların iletilmesi için kullanılan bir araçlar topluluğudur. Radyo ve sinema, I. Dünya Savaşından itibaren etkili bir propaganda aracı olarak kullanılmış ve içinde bulunduğu toplumun fikir ve görüşlerinde değişiklik yaratmayı amaçlamıştır. Medya hedeflediği izleyici kitlesine uygun bir içerik üreterek izleyicilerin dikkatini çeker ve verilmek istenilen düşünce, tutum ve davranışın temellerini atmış olur. İzler kitle, medya içeriğini izlemeye devam ettikçe, düşünceleri yeniden şekillenmeye başlar ve tutumları da değişebilir.

Televizyon dizileri uzun bir anlatımı olmasından ve yıllarca sürebilmesi açısından bu konuda kullanılan etkili araçlardan bir tanesidir. Televizyon dizileri içinde bulunduğu dönemi ya da geçmiş dönemleri rahatça kurgulayabildiği ve gösterebildiği için toplumun bellek deposu olarak gösterilebilir. Televizyon dizileri kurguladıkları gerçeklikleri bir kerede vermeden, izleyiciyi sıkmadan ve merak uyandırarak yeniden ve yeniden göstererek izler kitlenin gerçek dünyayı algılamasına etki edebilir. Etkinin ne derecede etkili olduğunu ve algılamamanın nasıl değiştiğini görmenin en etkili yolu izleyici çalışmalarıdır. İzleyici çalışmalarının temeli, Lazarsfeld'in medyanın etkisini incelemesiyle ortaya atılmış bir kavramdır. Bu çalışmada toplumun belleğini oluşturan güncel anıları barındıran ve tüm toplumu etkileyen (Kıbrıslı Türk ve Rum vatandaşlar) Kıbrıs olaylarını konu alan Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi incelenecek ve izler kitle üzerinde ki etkilerine ve izleyicide ne gibi değişikliklere yol açtığı araştırılacaktır.

1.2 Çalışmanın Motivasyonu

Radyo, Sinema ve Televizyon Bölümü mezunu ve eski bir set çalışanı olarak amaçladığım iletişim çalışmaları üzerine tez çalışmamı yaparken Kıbrıs'ta olduğum bu dönemde Kıbrıs'ta çekilen ve TRT 1 ekranında yayınlanan Bir Zamanlar Kıbrıs dizisine Kıbrıs Türklerinin verdiği tepkiyi görerek bu dizinin izleyici üzerindeki etkilerini incelemeyi hedefledim.

Her ne kadar dizinin bir kurgu olduğu gerçeği bilinse de, Kuzey Kıbrıs'taki toplumun Kıbrıs olaylarını yaşamış olmaları ve hala canlı olan anıları karşısında dizinin gerçeklikle ne boyutta örtüştüğü sorusunu doğurmaktadır. Kıbrıs'ta olduğum sürede oluşturduğum yakın çevrem sayesinde buranın toplumsal belleğinin bir parçasını öğrenmiş durumdayım. Yakın zamanda gerçekleşen Kıbrıs olayları insanların acıları ve kayıpları dizinin onlara bu olayları yeniden hatırlatmasına neden olması ve izleyicilerin tepki göstermesine rağmen bu diziyi izlemeleri, ne düşündüklerini inceleme isteğimin doğmasına neden olmuştur. Yaşanılan gerçeklik ile kurgulanan gerçekliğin izleyici üzerindeki etkisini incelemek ve her iki unsurun da toplumsal bellek inşası üzerinden rolünü belirlemek bu çalışmanın motivasyon kaynağını oluşturmaktadır.

1.3 Çalışmanın Amacı

İzleyici araştırmaları iletişim çalışmalarında kitle iletişim araçlarının incelenmeye başlanmasıyla değer kazanmış ve kitle iletişim araçlarının izleyiciler üzerinde ne derecede etkili olduğu hakkında değerlendirme yapmak ve bilgi almak amaçlı bir çalışma alanı oluşturmuştur.

Bu çalışmanın amacı da, Bir Zamanlar Kıbrıs dizisinin yaratmak istediği etkiyi yani toplumsal bellek mekanlarının yeniden inşası konusundaki oluşumu yaratıp yaratmadığı konusunu seyirciye sormak ve Kıbrıs'ta yaşanan 1963-1974 olaylarını yaşayan izleyicinin diziye karşı dūřuncelerini, tepkilerini ve tutumlarını ölçmektir. Bařka bir deyişle dizi ile elde edilmek istenen veya elde edilmek istenildiği dūřnlen toplumsal bellek oluşumunu katılımcıların tutumları üzerinden incelemektir.

1.4 Araştırma Sorusu

Aşağıda listelenen araştırma soruları 2021-2022 döneminde TRT1 kanalında yayınlanan, Bir Zamanlar Kıbrıs dizisini izleyen 1963-1974 olaylarını yaşayan 60 yaş st Kıbrıs Türklerinin diziye karşı tutumlarıyla ilgilidir.

- 1) TRT1 yapımı Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi 1963-1974 yılları arasında geçen Kıbrıs olaylarını ne kadar gerçekçi aktarabiliyor ?
- 2) TRT1 yapımı Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi olaylarda bahsi geçen toplum liderlerini ne ölçüde doğru yansıtıyor?
- 3) TRT1 yapımı Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi, diziye konu olan Kıbrıslı Türkleri ne ölçüde gerçekçi yansıtıyor ?
- 4) TRT1 yapımı Bir Zamanlar Kıbrıs dizisini izleyen Kıbrıslı Türklerden oluşan izleyicilerin bu dizi ile ilgili beklentileri nelerdir?
- 5) TRT1 yapımı Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi Kıbrıs Rumlarını ne ölçüde gerçekçi bir şekilde yansıtabilmiştir ?

6) TRT1 yapımı Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi Kıbrıslı Rum toplum liderleri ne ölçüde gerçekçi bir şekilde yansıtabilmiştir ?

7) Olayı yaşayan izleyiciler Bir Zamanlar Kıbrıs'ı bir dizi olarak nasıl değerlendirmektedirler ?

8) İzleyiciler kendi tanıklık ettikleri tarihin anlatılmasından ve kurgulanmasından ne ölçüde memnundurlar ?

9) TRT1 yapımı Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi ne ölçüde milli duyguları uyandırıyor ?

10) TRT1 yapımı Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi izleyicilerde hangi duyguları uyandırıyor ?

1.5 Çalışmanın Önemi

Tarihin büyük bir bölümünde bir bütün olan Kıbrıs Adası; Kıbrıs'ta yaşayan Türkler ve Rumlar arasında Kıbrıslı Rumların adayı Yunanistan'a bağlama isteklerinden sonra yaşanan çatışmalardan dolayı 1974 sonrası ikiye bölünmüş, birlikte yaşayan bu toplumlar için geriye unutulması zor acılar ve anılar bırakmıştır. Bu olaylar iki tarafında ortak belleğini ve aynı zamanda her iki toplumun ayrı ayrı kendi toplumsal belleğini oluşturmaktadır. 1963 ve 1974 yılları arasında yaşanan olayları o dönemde yaşamış olan genç, yaşlı, çocuk nüfusun bir bölümü hala yaşamakta ve bu olayları hatırlamaktadır. Yaşanan olaylar sadece o dönemde Kıbrıs'ta yaşayan insanların hafızasında değil aynı zamanda Kıbrıs adasının şehirlerinde, köylerinde, sokaklarında ve hatta evlerin duvarlarında izlerini taşımaktadır.

Daha önce Türk televizyon tarihinde Bir Zamanlar Kıbrıs gibi yakın tarihe ait diziler yapılmış, Türk halkının yakın tarihine tanıklık ettikleri tarihler dizi şeklinde yeniden kurgulanarak yayınlanmıştır. Buna Hatırla Sevgili dizisi gibi yakın tarihin anlatıldığı bir dizi örnek gösterilebilir. Çünkü yaşanan olaylar toplumun kendi içinde bölünerek yaşanmamış (sağ-sol ya da etnik gruplar gibi) bir milletin tamamını etkilemiştir. Bir Zamanlar Kıbrıs dizisinin en büyük özelliklerinden bir tanesi yapımının Türkiye Cumhuriyeti devlet kanalı olan TRT1'e ait olmasıdır. Bu durum yaşanan gerçeklerin doğru aktarılmaması ve Kıbrıs'ta yaşayan halkın tepkisine neden olmuştur. Kıbrıs Türk halkı, her ne kadar Türkiye'nin garantörlüğünü tanısa da ve Türkiye'nin yardımıyla çatışmalardan galip gelirse de, dizide kendi milli mücadelelerinin hakkını vererek anlatılmaması izleyicilerin tepkilerine neden olmuştur. Tarihe geçmiş bu olayların tanıkları hala hayattayken konunun sadece Türkiye'nin bakış açısıyla işlenmesi ve bundan önceki tarihi dizilerin ele alınış ve çalışılma şekilleri bu çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran, daha önce ne örneğini verdiğim dizide (Hatırla Sevgili) ne de Türkiye'deki toplumsal bellek çalışmalarında izleyici araştırmaları yapılmaması bu konunun incelenmesinde ki en önemli unsurlardan bir tanesidir. Buda bu çalışmayı türdeşlerinden ayıran bir özellik kazandırmıştır.

1.6 Çalışmanın Sınırları

TRT 1 kanalının 2021 yılında yayınlamış olduğu Bir Zamanlar Kıbrıs dizisinin, büyük çoğunluğu Gazimağusa'da çekilmiştir ve Kıbrıs'ta 1963-1974 yılları arasında geçen olayları anlatmaktadır. Dizinin konusunun Kıbrıs olayları olması, Kıbrıslı ve Kıbrıs'ta yaşayan izleyicilerden 60 yaş ve üzeri olan kitlenin 1963 ve 1974 yılları arasında gerçekleşen olayları yaşaması bu çalışmanın çerçevesini oluşturmaktadır. Araştırma Kuzey Kıbrıs'ta olayı yaşamış 60 yaş ve üstü Kıbrıs'ta doğmuş ve olayları

yaşamış Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ikamet eden izleyicinin diziyi seyrederken olay, lider ve mücadele gibi olgularla ilgili tutumlarının değerlendirilmesini amaçlanmaktadır. Çalışma Bir Zamanlar Kıbrıs dizisinin bütün bölümlerini kapsamaktadır. Dizi 2 sezon ve 24 bölümden oluşmaktadır.

Bölüm 2

LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde çalışma ile ilgili yapılan kaynak taramasının sonuçları sunulacaktır. Çalışmanın temelini oluşturan kitle iletişim araçları, televizyon, televizyon dizileri ve tarihi diziler konuları hakkında bahsedilecektir. Ayrıca konuyla ilgili olarak izleyici araştırmaları ve toplumsal bellek konuları hakkında yapılan araştırmalar ve incelenecek olan bu dizinin izleyenlerin üzerindeki izlenimlerine değinilecektir. Bu çalışmada teorik çerçeve olarak ekme ve yetiştirme kuramından yararlanılacak ve bu bakış açısıyla izleyenler üzerindeki etkileri incelenecektir.

2.1 Kitle İletişim Araçları

İletişim “esas olarak simgeler aracılığıyla bir kişiden ya da gruplardan diğerine veya diğerlerine bilginin, fikirlerin, duyguların ve tutumların iletilmesidir” (Mutlu, 2012, s. 148).

İletişim ile daha fazla insana ulaşmak için, insanlık sürekli bir değişim ve gelişim içinde bulunmuş ve telgraf, telefon, radyo sinema, televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçlarının ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Kitle iletişim araçları, toplumdaki her kesime ulaşmak ve mesajların hedef kitlelere bir şekilde olumlu veya olumsuz – etkinin sonuncu olarak – geri dönüşlerle etkilemesine imkân sağlamıştır. Böylece bireylerde tutumların, fikirlerin, duyguların değişmesi amaçlanmıştır. Kitle iletişim araçları farklı fikirlerin, bakış açılarının yayılmasına olanak sağlaması sayesinde izler kitlelere ne yapması gerektiği, ne yemesi gerektiği ve ne düşünmesi

gerektiği konusunda insanları etkilemektedir. Kitle iletişim araçlarını kontrol edenler kitle iletişim araçlarının neyi, nasıl, ne zaman ve ne amaçla göstereceğini de kontrol etmiş olurlar. Adorno (akt. Avcı, 2019) kitle iletişim araçlarının güç ve hakimiyet ilişkilerinin tekrar inşa edildiği, güçlendiği, çoğaltıldığı ve iktidar tarafından desteklenen bir endüstri olduğunu belirtmiştir (Avcı Ö. , 2019, s. 84). “Hangi haberlerin bize ulaştırılması gerektiğini, hangi sırayla ulaştırılacağını, edineceğimiz imajların hangi kelimelerle çizileceğini bilmediğimiz tanımadığımız insanlar belirlerler. Bununla da kalmazlar, bizlere ulaştırdıkları haberleri bir de analiz ederler. İşte bu şekilde neyi, nasıl düşüneceğimizi bile onlardan öğreniriz” (Avcı N. , 2020, s. 170). Kitle iletişim araçlarının bir kontrol mekanizması olmasında kendine has işlevlerinin ve özelliklerinin olması etkili olmuştur.

Nurçay Türkoğlu (2004) kitle iletişim araçlarının özelliklerini; sosyal statülere bakmaksızın her insana aynı iletiyi gönderir, iletiler sürekli ve düzenlidir, kitle iletişim araçlarının sağladığı iletişim kamusaldır ve izleyicilerin tanımına açıktır, kitle iletişim araçlarını elde eden herkes bundan yararlanır, kitle iletişim araçlarının yolladığı bilgiler inandırıcı görülür ve izleyiciyi ikna etme özelliği vardır, iletiyi gerçekleştiği anda aktarabilirler, araçların bir kısmında döngü imkanı olduğundan tepki ölçme imkanı da sunmaktadır; olarak aktarmaktadır (Kılıç, 2014, s. 68).

Kitle iletişim araçlarının özelliklerinin yanı sıra birçok işlevi vardır. Bütünleştirme işlevi, eğlendirme işlevi, kültürel geliştirme işlevi, eğitim işlevi, tartışma ortamı oluşturma işlevi, gündem belirleme işlevi, toplumsallaştırma ve haber ve bilgi verme işlevleridir (Kılıç, 2014). Bu işlevler ve özellikleri sayesinde kitle iletişim araçlarını tanımlamak daha kolay hale gelmektedir. İşlevleri ve özellikleri doğrultusunda iletişim araçlarının bireylerin toplum içinde şekillenmesinde ve toplumun kendisinin

şekillenmesinde ve oluşmasında etkin bir rol oynadığı görülmektedir. McLuhan'a göre (akt. Alemdar, Kaya, 1983) kitle iletişim araçları dünyadaki olayları idrak etme şeklimizde etkili değişimlere sebep olmuş, dünyanın farklı yerlerindeki gelişmeleri görmemizi ve duymamızı sağlayacak sahaları genişletmiştir. Sözlü ve yazılı yapıtlara uzanan medeniyetlerin artık bir önemi kalmamasının ardından imaja dayalı bir idrak çeşitli fikirlerin hâkim olduğu bir döneme girilmiştir. Bunun ilk sebebi kitle iletişim araçlarıyla iletilen dünyanın görüntülerinin olması ve izleyicilerin de bu gösterileni gerçekliğin, olguların, kuralların, değer ve beklentilerin gerçekliği olarak kabul etmesidir. İkinci sebebi ise kişilerin, kişiliklerindeki sürekli ben merkezli düşüncenin şekillenmesinde etkin bir rol oynayan kitle iletişim araçlarıyla sürekli bir etkileşim içinde olmasıdır (Alemdar & Kaya, 1983, s. 228).

Kitle iletişim araçları geçmişten günümüze, bulundukları dönem itibari ile farklı zamanlarda ve şekillerde önem kazanmış mesajların iletimi konusunda önemli bir role sahip olmuşlardır. Ancak zamanla bunların arasında en çok güç kazanan sinema daha sonralarda ise televizyon olmuştur. Kitle iletişim araçları arasındaki farklar seslerin ve görüntülerin devreye girmesiyle belirginleşmiştir. Büyük perdedeki hareketli görüntüler izleyenlerin ilgisini ve merakını arttırmış ve zamanla bu durum kurgulanmış görüntülerin doğuşuna ve sinema filmlerinin yaratılmasında etkili olmuştur. Sinemada filmler sayesinde ileti, sesler ve görüntüler ile etkili bir şekilde izleyiciye iletilirdi ancak film bittiği zaman iletiler de kesilmiş olurdu. Daha sonraları televizyonun ve televizyon dizilerinin keşfi ile dizilerin akıcı ve devamlı olması sayesinde izletilen diziler yayın süresini tamamlayana kadar mesajları iletmeye devam edebiliyordu. Kitle iletişim araçlarından en güçlüsü olarak gösterebileceğimiz televizyon bu gücü kendinden önceki kitle iletişim araçlarından aldığı etkileşime,

sunmuş olduğu görsel ve işitsel duyulara dayalıdır. Raymond Williams (akt. Mutlu, 1991)’a göre televizyon; gazete başta olmakla beraber, radyo, tiyatro, sinema, reklam filmleri ve posterleri, mitingler gibi kendinden önceki toplumsal faaliyetlerin bir karışımı ve gelişimi olduğunu ileri sürmektedir (Mutlu, 2008). Newcomb (1991) televizyonun mantığının sözlü ve görsel olduğundan bahseder (Mutlu, 1999, s. 123). Williams (1974)’a göre “eğer televizyon insanların konuşma, görme, bilgilenme ve eğlenme gibi bazı gerçek ilgileriyle temellenmemiş olsa insanlar televizyonla ilgilenmezlerdi” (Mutlu, 1999, s. 137). Televizyonun önemlerinden bir tanesi insanların temel ihtiyaçlarına bir şekilde karşılık vermesidir. Televizyon, insanların kendileri ile ilgili kültürel, toplumsal ve içsel yapılarını barındırması neticesinde televizyona olan ilgilerini sürekli olarak artmasını sağlamaktaydı. Televizyonun bir diğer artışı ise hem gelişen teknoloji hem de insanların daha ilerleyen zamanlarda televizyona rahat ulaşması ve buna bağlı olarak her eve girebilmesi sayesinde sinemanın gücünü ve yerini almasıdır. Mutlu (2012)’ya göre televizyon sadece teknolojinin bir parçası değil bununla beraber toplumsal, kültürel ve endüstriyel bir biçimdir. Toplumun farklı tabakalarına bakmaksızın her kesimde olması televizyonun toplumun bir yansıması olması televizyonu hep değerli kılmıştır. Her içeriği ve her iletiyi toplumun kültüründen yararlanarak yapması televizyonun etkilerinin artmasından bir tanesidir. Televizyon kendi yarattığı kültürel çerçeve ve dünya görüşü sayesinde insanları tek bir biçimde kodlar ve üretimin bir parçası haline getirir.

Televizyonun bu denli etkili olması, insanlar tarafından çok hızlı bir şekilde kabul edilmesi televizyonun işlevleri arasındaki eğlendirme işlevinin etkin şekilde öne çıkması gösterilebilir. Eğlendirme işlevi denildiği zaman eğlence programları,

yarışmalar ve diziler akla gelir. Ancak televizyon dizileri içerik bakımından olduğu kadar mesajların iletimi konusunda da diğer televizyon programlarından daha ekilidir ve buda televizyon dizilerinin önemini arttırmıştır. Gelişen teknoloji ile diziler yabancı veya yerli olsun ortaya çıktığı coğrafyada değil ulaşımı olan her noktada izlenebilir hale gelmiştir.

Gelinen noktada geniş yayın ağları ve internet aracılığıyla örneğin Türkiye’de yayınlanan bir dizi, yayınladığı kanalın yurtdışına yayını varsa, örneğin Almanya veya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyet’inde (KKTC) de, izlenebilir aynı zamanda internet aracılığıyla tüm dünyada yayınlanabilir ve yayılabilir. Bu durumda dizilere hem ulusal hem de uluslararası bir önem kazandırmıştır. Temel amacının çok fazla kişiye aynı anda aynı mesajlarının iletilmesi televizyon dizilerin en büyük avantajlarından birisi olarak gösterilebilir.

2.2 Televizyon Dizileri

Televizyonun toplum içindeki yeri incelendiği zaman, içinde bulunduğu toplumsal, politik ve ekonomik durumdan ayrılamadığı açıkça görülmektedir. Mesajları iletebilmek adına televizyon farklı özellikteki izleyicilerine ulaşabilmek, var olan toplumun yapısını korumak için toplumun izin verdiği ölçüde yeniden üreterek toplumun izlemesi için farklı içerikler üretir. Tüm bu üretimler toplumun kendini yenilemesi için gereklidir ve bunu yine toplumun kendisinden beslenerek yapar. Günümüzde var olan teknoloji ile gündelik yaşamın bir parçası olan – ki sosyal medya kullanımı yaygın ve aktif iken dahi – toplumsal ve kültürel alanı yansıtmaları, güçlendirmesi ve bunlara bağlı olarak da şekillendirmesi kaçınılmazdır. Televizyon bu işlevlerini yerine getirirken mesajları iletirken ve şekillendirmeyi yaparken bunu kendine ait anlatı türleri ile yapar.

Nejat Özön (1981) bu anlatı türlerini; televizyonda yer alan izletilerin belirli bir konuyu işlerken kullandığı öğeler bu öğelerin kullanım biçimi ve yine belirli bir konuyu işleme açısına göre ortak yönleri bulunarak yapılan kümelendirmeler sonucunda ortaya çıkan bölümler olarak tanımlamıştır (Özön, 1981, s. 132). Bu tanıma bağlı olarak da televizyon türleri veya programları, haberler, gündüz kuşağı programları, eğlence ve güldürü programları, televizyon belgeselleri ve diziler olarak adlandırılabilir. Türler sayesinde beğeniler artmış ve insanlar kendilerini yakın hissettikleri programları seçerek televizyon izleme alışkanlıkları ve sürelerini bu programlara göre şekillendirmişlerdir. İzledikleri türleri seçmelerindeki bilinç, yaş, tuttukları ya da taraf oldukları siyasi görüş, inanış gibi davranışlardır ve buna bağlı olarak da mesaj alma şekilleri de gelişmekte ve değişmektedir. Televizyondan yararlanma şekilleri toplumdan-topluma ülkenden-ülkeye değişim göstermektedir. Bu değişimin en büyük sebebi ise o ülkenin toplumunun siyasal, ekonomik ve toplumsal koşullarıdır (Aziz, 2013, s. 33). Lippmann (akt. Mutlu, 2008), televizyonun gerçek dünyayı çarpıtarak yansıttığını; ve bu çarpık yansımanın insanların zihninde görüntüler oluşturduğunu söyler. Daniel Borstin (akt. Mutlu, 2008) göre ise, televizyon içeriğini sadece gerçek dünyadan seçtiği görüntülerden oluşturmaz, kendi ürettiği yapay olaylar ve insanları da gerçek dünyanın seçilmiş görüntüleri gibi sunabilir (Mutlu, 2008, s. 73).

Televizyonun bu yeteneği onun kendi kurguladığı dünyaları insanlara sunması ve insanların gerçek dünyayı televizyonun sunduğu şekilde algılamalarını sağlamasıyla iktidar tarafından son derece önem kazanmasında etkili olmuştur. Kuşkusuz ki televizyonun bize kattığı en önemli alan sinemanın dilinden yararlanarak daha etkili uzun süreli devam eden dizilerdir. John Ellis (1982) televizyon dizilerinin ve sinema

filmlerinin farkını şu şekilde açıklamıştır; “ filmler kendi içlerinde tek ve tamamlanmış bir bütün olarak tasarlanmıştır ve izleyiciye bir bütün olarak sunulur. Bunu karşılık diziler ise parçalar halinde yani başları bir önceki bölümün sonu, sonraları ise bir sonraki bölümün başıyla bağlantılandırılmış bölümler şeklindedir” (Mutlu, 1999, s. 103).

Televizyon dizileri televizyonun icadından kısa bir süre sonra hayatımıza girmiş ve etkin bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Televizyon dizileri aynı ana karakterler, genelde aynı mekân ve tek tek bölümlerle kesintisiz öykü anlatan yapılara denir. İzleme alışkanlığı oluşturmak dizilerin ilkesel bir özelliğidir (Mutlu, 2008, s. 155). Televizyon dizileri konusunu toplumdan, tarihten ya da kurgusal bir hayal gücünden alabilir. Diziler yapıları gereği toplumu harekete geçirmeyi amaçlar. Televizyonun en çok istenen türü olan diziler egemen tarafça yayınlandığı her dönemde topluma uygun karakterler yaratarak toplumun içinde çıkması mümkün düşünce ayrılıklarını ve yaşayış biçimlerinin önüne geçmeyi amaçlar (Bayram, 2018).

İlk televizyon dizisi, 1947 yılından 1950 yılına kadar Amerika’da canlı olarak yayınlanan “Mary Kay ve Jonny” adlı sitcom dizisi idi. Dizi bir çiftin günlük yaşamlarını anlatmaktaydı (Fikrikadim, 2020). Canlı olarak yayınlanan dizinin kaydının olmaması dolayısıyla yayınlanan ilk dizi bazı kaynaklarda 1950 yılında yayınlanan bir diğer sitcom dizisi “I Love Lucy” (BEYAZPERDE, 2018), bir diğer kaynakta ise genç bir kızın oyuncu olma hayalini anlatan “Srap Caddesi” adlı komedi dizisi olarak kabul edilebilir. Dizilerin yapısı gereği Amerikan aile yapısının nasıl olduğunu anlattığı düşünülebilir. Bu da dizilerin filmlerden sonra insanları etkilemek için kullanılmaya başlanması olarak kabul edilebilir. Televizyon dizilerinin ilk rnekleri Avrupa’da 1964 Fransa’da çekilen “Thierry la Fronde, Rocambole”,

İngilterede aynı dönemlerde “Doctor Who” ve Türkiye’de ise 1974’te çekilen “Kaynanalar” dizisidir (Kuyucu, 2019). Diziler yapısı bakımından insanları gerçek dünyadan soyutlayarak eğlence üzerine kurulmuş televizyon içerikleri olarak görülmektedir. Televizyon dizilerinin bu kadar kabullenmesi, beğenilmesi ve sevilmesi dizilerin kendi içindeki türlerinden kaynaklanmaktadır.

Televizyon dizilerinin türleri polisiye, dram, komedi, aşk, tarihi, bilim kurgu olarak adlandırılabilir. Tüm bu türlerin kendilerine göre özellikleri bulunmaktadır. Bu çalışmanın konusunu oluşturan Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi bu dizi türlerinden tarihi dizi olarak sınıflandırılabilir. Tarihi dizileri diğer dizi türlerinden ayıran en büyük özelliği şimdiki zamanda geçmemesinden dolayı kendi dünyasını yaratabilmesi, aynı zamanda da şimdiki zamanı temsil ederken aynı zamanda tarihselleştirmesidir. Televizyonun temelinde yatan yeniden üretim, bu dizi türünde tamamen benimsenmiş bir durumdadır. Televizyon dünyadan birçok tanıklık etme imkanı veya yaşanmış bir olayı bize izleme şansı vermektedir.

Televizyon kuşkusuz ki bize, biz orada olmasak dahi ordaymışız hissi verir ve olaylara tanıklık etmemize olanak sağlar. Ancak televizyon ürettiği bir içeriği göstermek istiyorsa, ki bu bir saat öncesi dahi olsa, o anı yeniden kurgulamak ve üretmek zorundadır. Bu da bu hem çalışmanın hem de televizyonun en temel problemini oluşturmaktadır. Çünkü gerçek olup olmadığı konusunda soru işaretleri barındırabilir. Geçmiş göstermek gibi çok büyük yeteneği olması televizyonun hem ne kadar güçlü hem de ne kadar manipülatif ve korkutucu bir şey olduğunun kanıtıdır. Çünkü televizyon bir olayı gösterirken aynı zamanda da nasıl ve ne açıdan göreceğimize de karar verebilir, dahası ancak onun gösterdiklerini görebiliriz. Televizyon bizi odalarımızdan, evlerimizden soyutlayıp çevremizi, dünümüzü,

bugünümüzü gösterir ve dünyadan bilgi almamızı sağlar ki bunu kendi bakış açısıyla yani kontrol mekanizmasının izin verdiği ölçüde yapar.

Bir toplumu ortak paydada birleştirecek bir çok bileşenden bir tanesi de tarihtir. Tarih aynı zamanda sinemanın her zaman iç içe olduğu, filmlerin ve dizilerin tarihi konulardan beslenerek içerik ürettiği bir alan olmuştur. Tarihin ve filmlerin iç içe olması onu bir araştırma konusu yapmış ve 1960’larda başlayan Almanya, Amerika, Belçika, Danimarka, Fransa ve Hollanda da “Film and Historian” (Film ve Tarih) adlı konferanslar düzenlenmiştir (Ulusoy, 2020).

2.3 Tarihi Diziler

Tarih ve televizyonun ilişkisi, geçmişle kurulan bağın kopmaması adına önemli olarak görülebilir. Televizyon dizilerinde tarihi konuların işlenmesinde tarihin bir dizi türü olmasının dışında olayları hatırlatma gibi bir işlevi de vardır. Ancak tarihi dizilerin temelinde konunun ne olduğu değil nasıl işlendiği yattığı söylenebilir. Anlatılan tarihi konu ne olursa olsun, televizyon yapısı gereği kurgulamak yada yeniden üretmek zorundadır. Dolayısı ile izleyiciyle o tarihi konu arasında kurulan ilişki izleyicinin konu ile olan bağlantısı ile alakalıdır. Çünkü izlediğimiz tarihte önemli olan bize ne ifade ettiğidir. İlk tarihi film I. Dünya Savaşı sırasında 1905 yılında İtalya Filoteo Alberi tarafından çekilmiş “La Pres adi Roma” (Roma’nın Fethi) filmi olarak kabul edilmektedir. Bundan sonraki süreçte Almanya ve Amerika’da tarihi filmler çekmiş ve genel konuları itibari ile I. Dünya Savaşı sırasında askerlerinin yaşadıkları konuları savaş sonrası olumlu yönleri ele almış filmlerdir. Amerika’da 1914 yılında “The Birth of a Nation” (Bir Millet Doğuyor) filmi çekilmiş ve 1800 yıllardaki iç savaş yıllarını anlatmakta olan film Amerika’daki ilk tarihi film olarak kabul edilmektedir. Almanya’da ise 1919 yılında Sergei

Eisenstein tarafından çekilen “Bronenosets Potemkin” (Potemkin Zırhlısı) film ilk olarak kabul edilebilir (Şahin, 2019). Bu filmlerin temelinde insanların milli duygularını harekete geçirmek ve tarih bilincinin kazanılması gibi kodlar bulunmaktadır. I. Dünya Savaşı sırasında Almanya’nın filmleri birer propaganda aracı olarak da kullandığı bilinmektedir. İzleyenlerin savaşa bakış açısını kendi tarafından şekillendirmeyi amaçlamıştır.

Tarihi diziler televizyonun bir türü ya da beğeni unsuru olmasının yanında toplum için birer küçük hatırlatma ve geçmişle temas kurmak için kullanılan bir araç olarak gösterilebilir. Tarih dizilerinin, izleyenlerin kendilerini oraya veya oradaymış gibi bağdaştırması özelliği aslında izleyenlerin yaşamışlıklarındandır. İzleyici tanıdık, bildik ve aşina oldukları isimlere, yüzlere veya konulara olan ilgilerinin sonucunda tarihi dizileri izler duruma gelirler. Miller’e (akt. Erman, 2016) göre tarihi filmler anlattıkları dönem hakkında bilgi vermeleri, yansıtılan yaşam şekilleri, ilginç ve yabancı mekanlar sebebiyle izler kitlenin ilgisini kendilerinde tutabilmektedirler (Süleyman, 2019). Tarihi diziler, tarihi anlatan ve toplumca daima ilgi gören eserler olarak tanımlanabilir. Tarihi diziler anlattığı dönemi görsele dökabilen bir yapıya sahip oldukları için o dönemle bağ kurulmasında etkilidir. Tarihi diziler o dönemin politik, ekonomik ve kültürel alanları anlatırken aynı zamanda toplumun psikolojik ve sosyolojik yönlerini de aktarır. Bu da tarihi dizilerin sadece olaylara ve karakterlere bağlı kalınmadığını dolayısıyla da toplumun tarih bilinci oluşturduğu gösterir (Faiz & Avcı, 2020). Kısaca tarihi diziler olayların tespiti ve gelecek nesillere aktarılması için başka bir deyişle, toplumsal belleğin oluşması için önemli bir etkidir.

Tarih ve televizyon dizileri arasında gerçeklik hep varmış ve gösterilen salt gerçeklikten ibaretmiş gibi bir anlam aktarımı bulunmaktadır. Televizyon, izleyici üzerinde ki gerçekliğini kabul ettirmesi izleyicilerin de tarihi bir olay anlatılırken sorgulamadan gerçekliğinden emin olmasına sebep olur.

Bostancı (1999) televizyon ve gerçeklikten bahsederken şu ifadeleri kullanıyor.

“Televizyon seyircisini birbirine benzeyen bireyler haline getiriyor. Çünkü televizyon gösterdiğinin doğruluğuna inandırmada büyük bir beceriye sahip. Görür ve gösterir. Ve seyircisinde sarsılması imkânsız mutlak bir gerçeklik duygusu uyandırır. Televizyonun bağımsız düşünceden yoksunlaştırdığı seyircisine otomatik olarak empoze ettiği “kendi gerçekleri” söz konusudur. Bunu da seyirciyi bir görgü tanığı haline getirerek yapar. Çünkü görgü tanığı gördüğünü anlattığını sanır, hâlbuki anlattığı aslında gördüğünü sandığıdır” (Bostancı, 1999, s. 11).

Bu durum sonucunda ise izleyenleri kurgu ya da gerçek algısını bir kenara bırakarak geçmişte bıraktıkları aile, sevgili, ev, kayıplar, acılar ya da onları oraya götürecek ve geçmiş deneyimlerini hatırlatacak ne varsa hafızlarında tekrar canlanması anlamına gelir. İzleyenlerde tarihlerinin iyi veya kötü olsun vazgeçilmez ve sürekli hatırlanması gereken bir unsur olmasına sebep olur.

Oskay’a (2010) göre;

“Popüler bir tarih dizisi seyreden televizyon izleyicileri, ‘Tarih’i değil, ‘kendilerini’, ‘kendi zamanlarını’ seyretmiş; hayatın hep aynı, bilindiği gibi olduğuna; tarihin değişmez bir durağanlık olduğuna, geçmiş ile bugün arasında kayda değer bir değişiklik olmadığına; geleceğin de farklı olmayacağına inandırılmış (daha doğrusu, inanmaları kolaylaştırılmış) olur. Bu ise, izleyicilerin ‘Tarihin de gösterdiği gibi’ en iyi yaşama üslubunun, en üstün ve evrensel sayılabilecek değerlerin kendi toplumlarının değerleri olduğuna; birtakım acıları ve sorunları olsa bile, yaşanan hayatın, yaşama üslubunun ‘bulunabilecek’ en iyisi olduğuna inanmalarını sağlar” (Oskay, 2010, s. 195).

Rosenstone (2006), (akt. Gazi, 2010) film ve tarih arasındaki ilişkiyi şöyle yorumlamıştır; sinema ister gerçek kişilerle ister kurmaca kişilerle tarihi

ilişkilendirsin, artık o karakter tarihin içindedir. İzleyici o karakterin gözünden, “hayatları, maceraları, aşkları, grevleri, istilaları, devrimleri, etnik çatışmaları, diktatörlükleri, bilimsel deneyleri, savaşları, politik hareketleri ve Holocaust’u” görür. Fakat sadece görmez aynı anda yapar ve de hisseder. Görsel materyallerden yararlanarak ses efekti ve müziklerle, kelimelerle film duygulara hitap eder. Tarihi filmler izleyenleri tarihin ortasında bırakarak geçmiş ile aradaki mesafeyi ortadan kaldırır. Tarihi acıları göstermeyi değil o acıları deneyimlememizi sağlar (Gazi, 2010).

Oskay’a (2010) göre;

“Televizyonda yayınlanan belgeseller ve tarihi diziler, tarihe ait olan konuları bugünün insanına ve bugünün reel toplumunun gereksinimlerine göre yeniden yazmakta, bununla da kalmayıp çok yakın zamanda gerçekleşmiş olayları bile tarih dizileri haline getirebilmektedir. Tarihi diziler bu yeniden yazım sürecinde günün insanının zamanı ve mekânı algılama biçimlerine göre yapıntı bir tarih oluşturmaktadırlar” (Oskay, 2010, s. 145).

Toplumlar kendi tarihlerinin içinde yaşadığı anıları ve toplumsal olayları (savaş afet ve benzeri gibi) unutmamaları ve benliklerini yitirmemeleri için sürekli bir hatırlama gereklidir ki bu konuda televizyon ve televizyon dizileri devreye girer. Toplamların belleklerinin taze tutulması için önemli bir araçtır.

2.4 Toplumsal Bellek ve Televizyon

Bireyler, doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu toplumun ve o toplumun yarattığı kültürün bir parçası haline gelir. Temel yaşam faaliyetlerimiz de dahil tüm her şeyi sonradan öğrendiğimiz ve bilinçlendiğimiz dönemde belleğimiz de oluşmaya başlar. Aile ya da sosyal çevremizin tarihini kültürünü öğrenmekten ziyade buradaki oluşum bizi toplumsallaştırır ve birleştirir. Toplumsal belleğimiz sadece dünümüz ya da

yakın geçmişimizi değil ait olduğumuz toplumun tamamını kapsar ve bizim kim olduğumuz, nereye ait olduğumuz kime dost kime düşman olduğumuzla ilgilidir. Treverso'ya (2005) göre tarih ve bellek benzer endişelerden oluşurlar ve benzer konuları paylaşırlar; toplum tarafından geçmişin özümşenmesidir (Kaya, 2011).

Toplumsal bellek uzun süreli ve hem siyasi hem de ulusal inşa sürecidir. İnşa sırasında önemli olan gerçekler değil hatırlamanın ve unutmanın üzerinden toplumsal belleğin nasıl inşa edileceğidir. Belleğin devamlı bir inşa halinde olmasında sonradan edinilen bilgiler etkilidir. Bellek ister bireysel olsun ister kolektif olsun şimdiki sürekli filtreleyen bir geçmiş görüntüsüdür. Toplumsal bellekten bahsederken post-belleği de bu konuya dahil etmek gerekir. Bir Zamanlar Kıbrıs dizisinde olan olaylar sadece 1963-1974 yılları arasındaki olayları yaşamış değil o dönemde doğmuş ya da çocukluk dönemini geçirmiş insanların belleğini olayları birebir yaşamasa dahi kendi bellekleri gibi hatırlanmaktadır. İşte bu durumu Hirsch post-bellek olarak adlandırmaktadır. Hirsch'e göre post-bellek son derece güçlü bir bellek türüdür. Post-bellek kavramı kaynağına ya da nesnesine bağlılığı hatırlama yoluyla değil imge ve yaratma yoluyla aracılık eder. Hirsch bu kavramı bir travma yaşamasa da ailesinin ya da çevresinin travmalarında beslenerek bir bellek yaratımı ve nesilden nesile aktarılacağını gösterir. Hirsch'e göre bu kavram bir neslin toplumsal ya da bireysel maruz kaldığı travmatik olaylardan sonra onlarda bıraktığı etkiyi gelecek nesillere davranış ve anılar olarak anımsattığını ifade eder (Sezgintürk, 2019). Bellek hiçbir zaman stabil değil aksine dinamikdir. Toplumsal bellek geçmiş olayları şimdinin deneyimleriyle birleştirerek aktarır. Bergson'a göre bellek bedenden ve motor hareketlerinden özgür, kendiliğinden kaydedilen ve bireyin iradesi dışındadır (Poyraz, 2019).

Halbwachs'a göre toplumsal bellek oluşturulurken kendisine has bazı karakteristik özellikleri olan hatırlatma figürleri devreye girer. Ona göre hatırlatma somut bir eylemdir. Düşünceler belleğin bir parçası olmadan önce bir algılama söz konusudur. Bu durumda kavram ile görüntünün birbiri içine ayrılmaz bir şekilde geçmesi beklenir ve bu geçişten anlamlı bir gerçek oluşur. İşte bu kavram ve deneyimler arasında ki bu paylaşıma hatırlatma figürleri denmektedir. Bu figürler zaman ve mekâna bağlılık, bir gruba bağlılık, ve yeniden kurulma olarak adlandırılmaktadır. Halbwachs bunları kendi içlerinde de tanımlamaktadır. Zaman ve mekâna bağlılıkta anlatılmak istenen hatırlamanın her zaman bir yer ile cisimleştirilmesi ve zamana bağlı olarak da güncellenmesi şeklinde gelişmektedir. Grup ve mekân bir arada sembolik bir ortaklık kurarlar, grup mekânından uzak düşse de bu mekanları sembolik olarak yeniden inşa ederek aynı zaman dilimine denk gelecek şekilde yaşatmaya devam eder. Gruba bağlılıkta ise toplumsal bellek onu hatırlayanlarla birlikte oluşmaktadır ve bu bir toplumun bir parçasından olmaktan ziyade direkt bir kimlik oluşumudur ve gerçekte kişilerle ilintilidir (Assman, 2015, s. 46-49). Tarihin yeniden kurulması hem toplumsal belleğin açıklanması hem de üzerinde çalıştığım konu için önemli bir tanımlayıcıdır. Çünkü geçmişi şimdiye taşımanın imkânsız olduğu dünyamızda zamanın dinamiklerinden bağımsız yeniden bir üretme süreci vardır. Buradaki tarih sözü, rakamları değil dönemi temsil etmektedir. Başka bir deyişle bir dönemi yeniden kurarken kurgulamanın verdiği yaratım sürecinde bazı şeylerin çarpıtılma olasılığı yüksektir. Bu da televizyonun veya sinemanın gücünden doğmaktadır. Tarihinin yeniden üretimine dönecek olursak, burada anlatılmak istenen, hiçbir belleğin kendini tamamen koruması ve başlangıçtaki gibi hatırlanması mümkün değildir. Bunun için içinde bulunduğu zamana uygun bir yeniden üretim gerekmektedir (Assman, 2015).

Roudometof'a (2002) göre toplumsal bellek, toplumun ve kültürünün mirasıdır. Toplumsal olarak bir dayanışma ortamı oluşturmak ve kültürel uyumu sağlamak için sürekli ve birbirini takip eden semboller oluşturulur. Yaşanılan olayların hatıraların toplumu oluşturan farklı grupların yeniden üretimiyle ilgilidir. Toplumsal bellek geçmişimizde yaşanmış olan olay ya da olgular hakkında ki anlatıları, geçmişi yansıtan eserlerin ve yaşanılanların mantıklı bir çerçevede anlamlandırılmasını sağlar (Bakar & Budak, 2021). Toplumsal bellek kısacası yeniden kurmak işlemidir. Geçmiş dediğimiz tarih tarifi asla bellekte olduğu gibi kalmaz şimdiki zamanda değişken ilişkiler çerçevesinde sürekli yeniden üretilir.

Toplumsal bellek her ne kadar bir toplumun geçmişinden bu gününe kadar gerek sözlü gerekse yazılı şekilde aktarılmış bütün bir tarih ve kültürel mirastan oluşuyor gibi görünse de kitle iletişim araçlarını kullananlar sayesinde yeniden gündeme gelip oluşturulabilmektedir. Kitle iletişim araçları arasında belirtilen yaş için en sık kullanılan araç olan televizyon ve ürettiği içerikler diziler, tarihi ve kültürel programlar, toplumsal belleğin yeniden inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Toplumsal belleğin oluşmaması kadar unutulmaması da önemlidir. Unutmamak için kullanılan araçlar, anıtlar, törenler, bayramlar, bayraklar ve bunların temelinde hafıza mekanları vardır. Nora (2006)'ya göre hafıza mekanları bize geçmişimizi hatırlatmak ve toplumsal belleğimizi canlı tutmak için kullanılır.

Silinen hafıza mekan ile yeniden canlanır ve bu sayede hatırlatma olarak kullanılan mekanlar hafıza mekanlarına dönüşür (Nora, 2006, s. 147). Bir toplumun ortak tecrübelerine bağlı olarak oluşan toplumsal bellek kültürel metin ve öğeler üzerinden geleceğe taşınmakta, kitle iletişim araçları ise bir hafıza mekânı olarak hem

toplumsal belleğin aktarıldığı hem de iktidar ve sermayenin yönlendirmesiyle inşa edilen bir ortam olarak öne çıkıyor (Orta, 2019).

İnce' ye (2010) göre;

“Etrafımızı kitle iletişimi dolayımı ile algıladığımız ve kanaatlerimizi bu aracılık üzerinden biçimlendirmekte, güncelin bilgisi gibi geçmiş bilgisini de bu tarz bir “dolayımsallık” üzerinden tesis edebilmekteyiz. Toplumsal inşa sürecinde, kitle iletişim araçlarının bugüne taşıdığı geçmiş dirilmekte, tanıkları ya da kurbanları ile yüzleşilmekte; bastırılan ve sansür edilen geçmiş unutturulmaktadır” (İnce, 2010, s. 29).

Hafıza mekanı olarak televizyonun inşa sırasında yaratmış olduğu manipülatif alan aile yaşamından eğitime, dini ve iş çevrelerine kadar birçok alanı etkilemesi insanların tarihsel figürlere ve süreçlere karşı bakış açısını değiştirmesinde etkilidir. Sinema veya televizyon, toplumsal belleği oluşturma, gücünün arttırmanın, yaşadığımız anı geleceğe veya geçmişini şimdiye aktarmanın en önemli sanat ve kitle iletişim araçlarından birisi olarak görülmektedir. Filmler bahsettikleri dönemi ya da çekildiği zamanki dönemi içermesi sebebiyle, diğer iletişim araçları ile birlikte toplumsal belleğin deposu görevi göstermektedir (Bingöl, 2018). Roberto Rossellini'ye göre “Filmler tarih yazımında diğerleri kadar, belki de diğerlerinden daha değerli araçlar olmalıdır” (Orta, 2019).

Televizyon dizileri, sinemanın sanatsal dilinden yararlanan uzun süreli ve akıcı, günlük, haftalık hikayelerle seyirciyi kendine bağlayan bir televizyon içeriği olmasının yanında yansıtıcı ve yapıcıdır. Televizyonun toplumsal bellek oluşturmadaki görevi toplum üzerindeki hakimiyeti belirleyerek ulusal olayların bireylerin tamamının hatıralarını biçimlendirmek ve milli bir bakış açısı sunmaktır (Bakar & Budak, 2021).Televizyon dizileri sayesinde geçmişten gelen kültürümüzü

günümüze hatta gelecek nesillere de aktarmak mümkündür. Geçmişten günümüze taşıdığımız veya aktardığımız inanışlar, direnişler, sevinçler, üzüntüler, acılar, algılar, fikir ve düşünceler toplumsal belleğin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır (Kula & Koluçak, 2016). Film veya televizyon dizileri gibi oluşturulurken direk kültürel kodlardan beslenen sanatlar toplumsal belleğinin hem yayılmasında hem de şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (İşlek, 2009). Televizyonun kendince oluşturduğu avantajlardan bir tanesi de toplumsal belleği oluştururken zaman ve mekâna bağlı kalmaksızın ürettiğini korumasıdır. Tıpkı bir fotoğraf karesi gibi kendi anını ölümsüzleştirir ve toplumun hafızasını ve yaşanan gelişmeleri depolar.

Kitle iletişim araçları bir konu ile ilgili önce boşluklar yaratır daha sonra bu boşlukları programlı bir şekilde doldurmaya başlar. Toplumsal belleği istediği yön ve şekilde kurgulama kapasitesini de içinde barındırmış olur. Türk televizyon tarihinde birçok tarihi dizi gösterilmiş ve gösterilmektedir. Örneği yakın zamandan verecek olursak, Seksenler, Çemberimde Gül Oya, Hatırla Sevgili gibi Türk televizyon dizileri toplumsal belleğin tazelenmesinde ve şekillenmesinde aracı olmuşlardır.

Televizyonda yayınlanan tarihi dizilerin oluşturulmasında kullanılan figürler, aksesuarlar, giyim kuşamlar o dönemin sadece bir yansımasıdır ve ancak, yapımcılar ya da kitle iletişim araçlarının kontrolünü elinden bulunduranların izin verdiği ölçüde bilgiye ulaşmak mümkündür. Toplumsal belleğin oluşmasında etkilidir ancak istenilen boyutta ve şekillerle kısıtlıdır. Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi de çekildiği dönemin her ne kadar izlerini taşısa da ve o dönemi yansıtsa da yakın dönemde gerçekleşen olayları bire bir yaşamış insanlar olması ve gerçek bilgiye sahip olmaları

ve bu diziyi gerçeği yansıtmamayla itham etmesi araştırma konusu olmasında önemli sebep olmuştur.

TRT ve BRT Yayıncılığı ve Dizileri

II. Dünya savaşından sonra tüm dünyada yayılmaya başlayan televizyon yayınları Türkiye'nin de dikkatini çekmiş, Türkiye'de ise televizyon yayınları TRT ile başlamış ve başladığı yıllardan itibaren günümüze kadar bir çok yenilik ve teknolojiyle gelmiş her geçen gün kendini geliştiren televizyon toplumun bir parçası olmuştur. Teknik çalışmalara İstanbul Teknik Üniversitesinde 16 Temmuz 1952 yılında başlanan televizyon yayınları çalışmaları (Ormanlı & Vatansever, 2021), 1961 yılında yayın yapılacak kurum tanımlanması ile "TRT Kanunu" ile kuruldu ve 1963 yılında yasalaşmasıyla TRT faaliyetine başlamış ve 1971 yılında İTÜ'nün ekipmanlarını devretmesiyle çalışmalar daha da hızlanmıştır (Aziz, 2013, s. 200).

Dünyada renkli televizyon yayınlarının başlamasıyla TRT'de yayınları renkli olarak yapmaya karar vermiş ve 1 Temmuz 1984 yılında tüm yayınları renkli olarak yayınlamaya başlamıştır (Aziz, 2013, s. 205). TRT'nin yayınlarını renkli yapmaya başlamasının ardından beş yıllık bir kalkınma planı yapmış ve kanal sayılarının arttırmaya giderek farklı içeriklerde yayın yapacak birçok yeni kanal yayın hayatına başlamıştır. İlk olarak 6 Ekim 1986 tarihinde TV2'yi resmen kurmuş ve yayınlarını başlatmıştır. Kanalda daha çok kültür ve sanat ağırlıklı yayınlar yapılmıştır. 2 Ekim 1989'da TV3 kurulmuştur. Daha sonra eğitim yayınları yapmak amacıyla 30 Temmuz 1990 yılında TV4 yayın hayatına başlamıştır. TRT yurt dışına yayın yapmak amacıyla yine aynı dönemde TRT-INT kanalını yayın hayatına başlatmıştır (Ormanlı & Vatansever, 2021).

TRT ilk yayını genel Televizyon Daire Müdürü Mahmut Tali Öngören'in açılış konuşması ile başlatmış ve ardından radyo spikeri Zafer Cilasun'un haberleri sunmasıyla devam etmiştir (Uyan, 2013). Daha sonraları belirli gün ve saatlerde yapılan sınırlı yayınların haftanın her günü ile yapılmaya başlanması ile çeşitli içeriklerle yayınlarına devam etmiştir. 1970'li yıllarda yurt dışından dizi ithal etmeye başlayan TRT, izleyicilerini dizi ile tanıştırmayı başarmıştır. Bu dönemde "Uzay Yolu", "Kaçak", "Bonanza" ("Dolu Dizgin") ve "Dallas" gibi yayınlandığı dönemde büyük ilgi ile takip edilen yabancı diziler yayınlanmıştır. İlginin bu kadar fazla olması üzerine TRT kendi dizi-filmlerini yapmaya ve yayınlamaya başlamıştır. Önceleri tiyatro oyunlarını çekip yayınlansa da (daha çok sitcom türü) daha sonra yerli diziler çekilmeye başlanmış ve Türkiye'nin ilk dizisi olarak tarihe geçen 1974 yılında "Kaynanalar" dizisi yayınlanmıştır (Doğanay & Aktaş, 2021). Yayınlanan bu dizi aynı zamanda ilk yerli sitcom olma özelliğini de taşımaktadır. Devam eden süreçte Türk edebiyatının önemli eserlerinden uyarlamalar yapılmış 1975 yılında Halit Ziya Uşaklıgil'in "Aşk-ı Memnu" dizisi 6 bölüm olarak yayınlanmıştır. 1986 yılında ve TRT2'de "Perihan Abla" ve 1989 yılında ise "Bizimkiler" dizisi yayınlanmıştır (Doğanay & Aktaş, 2021).

TRT kanalının en büyük özelliklerinden bir tanesi TRT'nin Türkiye'nin hafıza deposu konumunda olmasıdır. TRT yayın hayatına başladığından itibaren Türkiye'nin tarihi kaydını tutmuş ayrıca Türkiye ile ilgili konuları ekranlarına taşıyarak tarihi konularda diziler yaptırmıştır. TRT bünyesinde yapılan ilk tarihi dizi 1977 yılında yayınlanan "IV. Murat" dizisidir. Tarihi dizilere önem veren TRT bu diziden sonra bir çok tarihi diziyi daha bünyesinde ya da dış yapımlara yaptırarak ekranlara taşımıştır. Bunlar geçmişten günümüze; 1981'de "Preveze Öncesi-1538",

1982’de “ İttihat ve Terakki”, 1983’te “Üç İstanbul”, 1984’te “Küçük Ağa”, 1987’de “Ateşten Günler” – “Belene” – “Yalnız Efe”, 1988’de “Osmancık”, 1988’de “Kıbrıs’ta Vuruşanlar/Mücahitler” – “ Kurt Dereli Pehlivan”, 1989’da “Gönüller Sultanı Mevlana” – “ Hacı Bektaş-ı Veli” – “İçimizden Biri: Yunus Emre”, 1991’de “İtri”, 1993’te “Yorgun Savaşçı”, 1994’te “Kurtuluş-Kemal’in Askerleri”, 1998’de “Cumhuriyet”, 2001’de “Abdülhamid Düşerken”, 2003’te “ Esir Şehrin İnsanları”, 2005’de “Son Osmanlı”, 2006’da “Kıvalı Kuzular”, 2007’de “Dede Korkut Hikayeleri”, 2008’de “Dur Yolcu” – “İpsiz recep”, 2009’da “Hey Onbeşli”, 2012’de “Bir Zamanlar Osmanlı Kıyam” – “Yol Ayrımı” – “Kurt Kanunu” – “Seksenler” , 2013’te “En Uzun Yüzyıl”, 2014’de “Çırağan Baskını” – “Filinta” – “Diriliş Ertuğrul”, 2015’te “Yunus Emre: Aşkın Yolculuğu” – “Büyük Sürgün Kafkasya” , 2016’da “Yüzyıllık Mühür” – “Seddülbahir 32 Saat” – “ Seveda Kuşun Kanadında”, 2017’de “Mehmetçik Kutlu Zafer” – “Alija” – “Payitaht Abdülhamid”, 2018’de “Diriliş Ertuğrul”, ve 2021 yılında da “Bir Zamanlar Kıbrıs” ve “Bir Zamanlar Kıbrıs: Zafere Doğru” dizileri TRT’nin çektiği ve yayınladığı tarihi dizilerdir (Okumuş, 2020).

Türkiye’de TRT yayıncılığının büyük bir önem kazanmasının ardından dönemin siyasi otoritesi Turgut Özal’ın 1990 yılında yaptığı açıklamayla yurt dışından Türkiye’ye yayın yapmak isteyenlerin önünü açmasıyla yeni ve özel kanallar oluşmaya ve yayın yapmaya başlamıştır (Erturgut, 2009). Açıklamanın ardından Uzan grubunun Almanya’nın Lihtenstein kentinden Eutelstat uydusundan 7 Mayıs 1990 yılında Magic Box (Star TV) yayınlarına başlamıştır. Devam eden süreçte 27 Ocak 1992 Teleon ve 1 Mart 1992 de Show TV kanalları kurulmuş ve yayınlarına başlamışlardır (Büyükbaykal, 2011). Kanalların peş peşe açılması ve yayın yapması

PTT'nin yapmış olduğu kablolu yayın satışlarıyla Türkiye'nin birçok şehrinde izlenmeye başlanmıştır. Özel televizyonların kendi içeriklerini üretemeye başlanması ile kanalların insanlar üzerinde ki etkisi de artmaya başlanmış ve artık kanallar ticari amaçlı içeriklere daha fazla önem vermişler ve düzenli olarak yarışma, eğlence programları ve dizi yayınlamaya başlamışlardır.

Özel kanallar Türk dizilerinin gelişmesine katkıda bulunmuş ve yeni başarılı işlere imza atarak sadece Türkiye'de değil yurt dışında Türk dizilerinin gösterilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Özel kanalların üretmiş olduğu pek çok dizi yurt dışındaki kanallara satılmış ve Ortadoğu, Balkanlar, Avrupa ve Latin Amerika da gösterilmişlerdir. Türkiye de ilk dizi ihracatı 2001 yılında "Deli Yürek" dizisinin Kazakistan'a satılmasıyla başlamıştır (Doğanay & Aktaş, 2021). Takip eden ve süreçte 2002 yılında "Asmalı Konak", 2005 yılında "Gümüş", 2008 yılında "Aşk-ı Memnu", ve 2011 yılında "Muhteşem Yüzyıl" gibi diziler yurt dışına satılmış ve gösterilmiştir (Ormanlı & Vatansever, 2021). Türk dizilerinin yurt dışında başarılı olmasının en büyük sebeplerinden bazıları benzer ve farklı kültürel simgeler, oryantalist ve dönemsel motifler olarak gösterilebilir. Straubhaar (1991) tarafından ortaya atılan kültürel yakınlık teorisine göre izleyici kendi kültürüne veya yaşamına yakın olan dizilere daha fazla ilgi göstermektedirler (Doğanay & Aktaş, 2021).

En çok kültürel yakınlık gösterilebilecek ülke KKTC olarak gösterilebilir. Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi, KKTC'de gelişme gösterememiş dizi sektörünün Türkiye'deki yapımlarla doldurulmaya çalışılan toplumun kendi tarihini anlatan bir yapımdır. Kıbrıs olaylarından bu yana Yeşilçam filmlerine konu olan ve Kıbrıslı Türkleri anlatan filmlerin dışında KKTC tarihi TRT1 tarafından dönem dönem

ekrana getirilmektedir. KKTC yayın hayatı kuruluşundan itibaren faaliyet gösterse de yayınları kültür-sanat, haber, tartışma ve müzik programlarından oluşmaktadır.

1960-1963 yılları arasında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından yayın hayatına başlayan Kıbrıs Yayın Kurumu (Cyprus Broadcasting Cooperation) adlı televizyon kurulmuştur. Kıbrıs Cumhuriyeti tarafından yönetilen kurum o dönemin şartlarına uygun olarak 7/3 oranında Rum ve Türk çalışanlardan oluşmakta ve yayınlarını Türkçe, Rumca ve İngilizce olarak yapmaktaydı. Adada çıkan olayların sonucunda Türkler televizyonu terk etmiş TMT'nin kurmuş olduğu savaş zamanında haberleşmek için yayın yaptığı Bayrak radyolarını kullanarak Türk yayıncılığını devam ettirmişlerdir. 1983 yılına gelindiğinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından Sancak radyolarının çoğu kapatılmış ve sadece Bayrak radyosu yayın hayatına, Bayrak Radyo Televizyon Kurumu adıyla devam etmiş ve resmi olarak devletin ilk televizyonu kurulmuş ve adada BRTK olarak tanınmıştır. 1996 yılına kadar böyle devam eden bu durum KKTC'nin ilk özel televizyon kanalı olan Tempo TV'nin kurulmasıyla yeni bir boyut kazanmış ve KKTC de özel televizyonlar yayın yapmaya başlamıştır.

1990 yıllarında Türkiye'de gelişen televizyon yayıncılığı neticesinde Magic Box (Star TV) ve Süper FM KKTC'de yayın yapmaya başlamışlardır. Gelişen teknoloji ile uydu yayıncılığının artışı sonrası artan Türk kanallarının uluslararası yayın yapan bütün kanalları KKTC'ye yayına başlamışlardır. Türk televizyonlarının KKTC yayını ile birlikte burada da dizilere olan ilgiler artmış ve Türk dizileri KKTC yayın akışının önemli bir parçası haline gelmiştir.

2.5 İzleyici Araştırmaları

Aziz (2013) izleyiciyi şu şekilde tanımlamaktadır; kitle iletişim araçlarıyla verilen mesajlara açık ve bunları tüketen, farklı yaş, eğitim, meslek ve gelir düzeyine sahip farklı yerlerde oturan, birbirlerini tanımayan görmeyen ve birbirleriyle ilişkisi olmayan çok sayıda bireylerdir (Aziz, 2013). Tanımlanan izleyicinin neyi izlediği, izlediğinden ne anladığı ve ne için izlediği, izlediği içeriğin sonrasında bundan nasıl etkilendiği gibi konular kitle iletişim araçlarının etkinliğinin artması ve izleyenlerin farkında olmadan bunlardan etkilendiği sonucunda bir araştırma konusu olmuştur. İzleyici araştırmaları kitle iletişim araçlarının ne denli etkin ve güçlü olduğu ölçmenin en temel yollarından birisidir. İlk izleyici araştırmaları, Amerika da yayınlanan ve radyo tiyatrosu olan “Marşlıların İstilas” adlı oyunu bir grup insanın gerçek sanıp ülkede küçük çaplı bir kurtulma hareketi başlatmasıyla kitle iletişim araçlarının izleyici üzerinde ki büyüleyici etkisinin görülmesiyle başlamış olarak kabul edilebilir (Aziz, 2013).

İzleyici araştırmalarında izleyicinin yayınlanan program ve ya diziye karşı beğenisinin ve yine program ve ya dizinin izleyenler üzerinde amaçlanan etkiyi yapıp yapmadığının incelendiği ve bu tarz araştırmalara “etki araştırmaları” denir (Aziz, 2013). Etki araştırmalarında bakılan esas; kitle iletişim araçlarının pasif ve yönlendirmeye açık izleyicilerin kanı, tutum ve davranışlarında ki etkilerini ölçmeye çalışmaktır. Bu çalışmalar izleyenlerin kitle iletişim araçlarının etkisini görmek yerine bunları kuramsallaştırarak izleyenlerin medya metinlerini nasıl gördüklerini anlamak ve anlamlandırmaktır (Sarı, 2014).

İzleyici çalışmalarının temelinde Stuart Hall'ın “kodlama” ve “kod açıklama” (Mutlu, 1999) teorileri yatmaktadır. Bu anlayışta izleyici pasif değil etkin durumdadır. Yani burada izleyiciyle aralarında bir alışveriş vardır. Mesaj semboller aracılığıyla alıcıya iletilir ve bundan sonrası alıcının iletiyi nasıl okuduğu ve bundan nasıl etkilendiğiyle alakalıdır. Bu da bizi yeniden izleyici araştırmalarına yönlendirmektedir. Alasuutari (1999); (akt. Sarı, 2014) alımlama çalışmalarını üç kuşakta incelemektedir. Birinci kuşak “kodlama” ve “kod açıklama” ikinci kuşak medya metinlerinin incelenmesi ve analiz edilmesi, üçüncü kuşak ise medyanın gündelik yaşama etkilerinin incelendiği kuşaktır. Günümüzde ise bu tarz çalışmaları yaparken bu kuşakların hepsinin birleştiği bir noktada çalışılmaktadır. Çünkü hızla gelişen teknoloji ile iletiler, alımlamalar ve bunların etkileri eskiye nazaran hem daha etkili hem de daha bilinçli bir hale gelmektedir.

Ian Ang'a (1991) göre izleyici toplumu oluşturan bir varlıktan ziyade söylemsel şekilde yaratılan bir yapıdır. Kurumsal açıdan izleyici hayalidir ve ancak izlediği düşünülen kurumun çıkarlarını somutlaştırmak için vardır (Berfin & Çetin Emre, 2016). Bu düşünce kitle iletişim araçlarıyla yapılmak istenilenin bir özeti gibidir. Buna göre sonucu anlamamanın en iyi yolu izleyici analizidir. Kitle iletişim araçlarının yayıncılarının ne amaçla ve neden o içerikleri yansıttığı ve izleyiciden beklentisini ve izleyiciye olan etkilerini bu tarz çalışmalarla ortaya çıkarmaktadır.

2.6 Bir Zamanlar Kıbrıs Dizisi

Bir Zamanlar Kıbrıs 1963 yılında Lefkoşa'da gerçekleşen Kanlı Noel olayları ile başlamaktadır. Dereli ve ailesi baskının üzerine mahallelerinde sağ kalanları da alarak daha güvenli bölgelere doğru ilerlemeye başlarlar. Dereli'nin eşi ilk baskın sırasında Sampson tarafından kaçırlır ve Güney Kıbrıs'ta diğer rehin alınanlarla

birlikte bir yerde esir tutulur. Bu durum üzerine Dereli karısını ve onunla birlikte götürülen bir kızını kurtarmaya çalışır. Baskınların ve katliamların artması üzerine Rauf Denктаş Türkiye’den yardım ister. Türkiye diplomatik sorunlar yüzünden direkt yardım edemez ancak müfettiş kılığında bir askerini adaya yollar. Yollanan asker “Bereli” geldiği gibi planlar yapmaya mücahitler ile birlikte hareket edip Türkiye’den destek gelene kadar yapılan saldırılara karşı mücadele eder ve karşılık verir. Bu sırada Kıbrıs Türk halkının çoğu evlerini terk etmiş Lefkoşa ve Türklerin çoğunlukta olduğu diğer güvenli bölgelere yerleşmeye başlamışlardır. EOKA terör örgütünün ENOSİS isteği saldırıların ve katliamların arttırmasına neden olmuştur. Bu durum karşısında daha fazla sessiz kalamayan Türkiye ilk hareketi başlatacağını duyurmuştur. Bunun üzerine adadan Grivas gönderilmiş Yunan askeri çıkartılmıştır. Bu durum sonucunda Sampson EOKA B terör örgütünü kurmuş Makarios’u devirmiş ve Kıbrıs Cumhurbaşkanlığına kendisi oturmuştur. Eylemlerine devam eden EOKA B’ya karşı Dereli ve Bereli komutanlığındaki TMT birlikleri savunmalarla onları durdurmuş 1974 yılında Türkiye’nin Barış Harekatiyla Kıbrıslı Türkler saldırılardan kurtulmuştur. Adada taksim olmuş ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulmuş ve Rauf Denктаş Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Geride kalan herkes adanın sınırlarına uygun şekilde evlerine dönmüş Dereli ve ailesi de yuvalarına kavuşmuştur.

2.7 Ekme ve Yetiştirme Kuramı

Televizyonun izleyicisi üzerinde önemli etkileri vardır. Bu etkiler insanların tutumlarının, davranışlarının ve düşüncelerinin değişmesine neden olabilir. Bu durumun açıklanması için iletişim teorisyenleri tarafından birçok kuram geliştirilmiştir. İzleyicileri anlama ve alımlama çalışmaları ve içerik analizleri gibi

konularda kullanılan teoriler kitle iletişim araçları ile kitlelerin bağlantılarını, nasıl etkilendiklerini nelere maruz kaldığını anlamlandırmak için kullanılmaktadırlar.

Goerge Gerbner'in "Ekme ve Yetiştirme" kuramı 1967 yılında Pennsylvania Üniversitesinde başlatmış olduğu "Kültürel göstergeler" adlı projesi ile ortaya çıkmıştır. Gerbner araştırmaları sonucunda, televizyonun etkisinin uzun süreli olduğunu, davranıştan çok tutumları etkilediğini ve televizyonun benzer tekrarlamalardan dolayı belirli bir görüşü ortaya attığını ifade eder. Kuram kitle iletişim araçlarının üretim, ileti ve tüketim boyutlarının üzerinde durması ile birlikte televizyonun "bütünsel rolünü" açıklamaya dayanmaktadır. Ekme çözümlemesinde, televizyon izleyicisine sorulan soruların yanıtları incelenir (Erdoğan & Alemdar, 2002, s. 203). Gerbner'in geliştirdiği bu kuramın temelinde televizyonun inançları ve düşünceleri etkilemekte ve davranışları oluşturmada büyük güce sahip görüşü yatar. Gerbner'e göre televizyon toplumda var olan kültürel oluşumları kullanarak bir takım iletiler iletir ve topluma aktarır. Ancak bu üretilen iletiler toplumda var olanın yenilenmesi şeklinde değil, dönüştürülerek amacına göre yeniden biçimlendirilmiş bir şekilde topluma iletilir. Gerbner'e (1973) göre televizyon toplumlar üzerinde hemen etkide bulunmaz. İzleyicilerin gönderilerin iletileri hemen alıp toplum pratikleri içinde uygulanması beklenmemelidir. İzleyiciler iletileri çevresindekilerle tartışabilir onlara aktarabilir etkileşime geçebilir ya da gönderilen iletiye direnç gösterebilir. Bu nedenle de televizyonun etkisinin kısa sürede ortaya çıkması beklenemez. Çok çeşitli formatlarda aktarılan iletiler (haber, dizi, yarışma vs.) zamanla insanların inançları, düşünceleri ve değerleri içine sızarak tutumları ve davranış biçimleri üzerinde etkisini gösterir. Zamanla değişen tutumların ve düşüncelerin iletilerin ulaşmasıyla yani ekme işlemi ile başlar. Gerbner

bu durumu insanların tavır ve davranışlarının değişmeye başlaması iletilerin filizlenmesi olarak tanımlar. Gerbner'e göre ekme ve yetiştirme kuramında ki mekanizma tam olarak böyle çalışır (Güngör, 2013, s. 110).

Gerbner sanayileşme sonrası değişen ve gelişen siyasi sistemde egemen güçlerin kitle iletişim araçları kontrol ederek kendi çıkarları doğrultusunda kullanıldığını belirtmiştir. Tüm kitle iletişim araçlarını kullanan ancak daha çok televizyondan yararlanan egemen güçler bu sayede toplumu kontrol ve denetim altında tutmaktadırlar. Televizyonun simgesel dilinden yararlanarak kültüre ve siyasete yön vermeyi başarmışlardır (Bak, Altıntop, & Bak , 2020).

Gerbner'in yapmış olduğu çalışmaların sonucunda televizyonun yoğun olarak izlenmesi sonucunda izleyenlerin zihinlerinde televizyon dünyasının yarattığı gerçekler ekilmekte ve izleyenlerin zaman içinde bu yeniden üretilen gerçekliklere inanmakta olduğunu vurgulamıştır (Ünür, 2013). “Özetlemek gerekirse Gerbner, kitle iletişim araçları tarafından üretilen mesaj ve iletilerin yapısını, neleri kapsayıp neleri dışarıda bıraktığını ve bu yöntemle toplum içerisinde hangi değer, düşünce, algı, davranış ve tutumları meşrulaştırarak yaygın görüş haline getirdiğini incelemektedir” (Ekmekçioğlu, 2019). Mutlu (2005) iletiler incelenirken üç aşamadan bahseder; birinci aşama iletileri oluşturanların etkisi ve rolü, ikinci aşama iletilerin içeriği ve son aşamada saha çalışması ve izleyenlerin içerikten ne kadar ve nasıl etkilendiğidir (Mutlu, 2005, s. 125).

Televizyon izleyicisinin, televizyon izleme zamanları ve miktarı aynı olmadığından dolayı herkesin aynı anda iletiyi alması ve etkilenmesi söz konusu olmadığından oluşturulan kolektif bilincin zamanla şekillendiğine vurgu yapan Gerbner bunun

televizyonun en önemli özelliği olan hikâye anlatmanın etkisinden olduğunu belirtmiştir (Ekmekçioğlu, 2019).

Televizyonun inandırıcılığı anlatımının kuvvetli olması aynı zamanda da insanların bu anlatılara yabancı olmamasından gelmektedir. Yıllarca geçmişimizin bizi bırakmadığını var sayarak anlatılanların hepsinin aile büyüklerimizin, arkadaşlarımızın yakınlarımızın ders kitaplarımızın bize anlattığı her şey anılardan ve hikayelerden ibarettir. Televizyon içerik oluştururken geçmişten yararlanır ve kendi hikayelerini anlatır. Televizyondaki dönem dizilerinin insanları bu kadar çekmesi de anlatılanın kendi hikayeleri olduğuna inanmalarıdır. Gerbner insanları diğer varlıklardan ayıran en önemli özelliğinin kendi anlattıkları bir hikayelerin yarattığı bir dünyada yaşamaları olduğunu belirtmiştir. Hikâye ve hikaye anlatımı ekme ve yetiştirme kuramının temelinde bulunan bir kavramdır. Geçmiş kuşaklarda yüz yüze ve sözlü olarak anlatılan hikayelerin çoğu şimdilerde televizyon tarafından anlatılmaktadır. Dolayısıyla televizyon çağımızın en önemli araçlarından birisi aynı zamanda toplumsal ve bireysel deneyimlerimizi belirleyen bir hikâye anlatıcı olmuştur (Doruk Ö. Ş., 2020).

Televizyon içeriklerinin çoğu bunu yapsa dahi en etkileyicisi ve uzun süreli olan dizilerdir. Diziler günümüzün, dünümüzün ve gelecek nesiller için yarınımızın aynası gibi görülmektedir. Ancak aynayı tutanların neleri yansıttığı onların inisiyatifindedir. Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi de içerisinde Kıbrıs ile alakalı birçok kültürel kodları barındırması ve dizide anlatılanların buradaki belirli bir nüfusun hala zihninde olması yapılmak istenilen ekme-yetiştirme işlemine bakılma merakı uyandırmaktadır. Bu çalışma da yapılacak olan anket sonucunda çıkan sonuç Gerbner kuramsal çerçevesinden yansıtılacaktır.

Ekme ve yetiştirme kuramı dahilinde televizyon izleyicisi üzerinde bir çok kuramsal araştırma yapılmıştır. Türk izleyicisine yapılan araştırmaların çoğu da bu yöndedir. Yapılan araştırmaların çoğunda izleyicinin maruz kaldığı iletiler sonucunda ekilen mesajın etkisinde kalarak istenilen yönde yetiştirildiği görölmektedir. Örneğin televizyonun şiddete özendirdiği üzerine “Televizyon Programlarındaki şiddetin Yetiştirme Etkisi” adlı çalışmada lise öğrencileri üzerine yapılan araştırmada televizyon insanları bu konuda etkilediği sonucu çıkmıştır (Taylan, 2011). Çocuklar üzerine yapılan “Çocuk Televizyon Kanallarında Tüketici Kimliğin İnşası” adlı çalışmada çocukların aileleri ile yaptığı anket sonucunda, televizyon üzerinden kişinin kişisel ve toplumsal gerçeklik algısının değişmesinde etkili olan yayınların amacına ulaştığı sonucu çıkmaktadır (Barış, 2018). Bir diğer yetiştirme araştırması olan “Televizyonla Yaşamanın İdeolojik Kültürel Sonuçlarına Yönelik Yapılan Araştırma” çalışmasında izleyenlerin yayınlanan haberlerden etkilenerak gösterilenlerin doğrultusunda dünyayı gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır (Özer, 2005).

Bölüm 3

KIBRIS TARİHİ

Bu bölüm dizinin geçtiği yer olan Kıbrıs'ın tarihi hakkında bilgiler içermektedir. Kıbrıs tarihi bölümünde ilk çağlardan, Osmanlı, İngiliz, Kıbrıs Cumhuriyeti dönemlerini ve taksimden sonra Kuzey Kıbrıs Rum Cumhuriyeti'nin kuruluşu anlatılmaktadır.

3.1 Kıbrıs Tarihi

Kıbrıs adası tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, birçok medeniyetin ve hükümdarlığın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Akdeniz'in kontrolünü elinde tutmak isteyen farklı medeniyetler, tarihinin bir döneminde, Kıbrıs adasına sahip olmuştur. İlk çağlarda Eski Mısır, Hitit, Aka, Finike, Pers uygarlıkları gibi uygarlıklara ev sahipliği yaparken daha sonraları Romalılar, Bizanslılar, Lüzinyan ve Haçlı Dönemi, Venedik, Osmanlı Devleti'ne, İngilizlere ve şimdi de Kıbrıs Türküne ve Rumlarına ev sahipliği yapmış ve yapmaktadır.

Kıbrıs M.Ö 1500-1320 yıllarında Akdeniz de hakimiyeti olan Mısırın elindeydi. Ancak Hitit adaya olan ilgisi sonucu adayı fethetmiş ve ticaret amaçlı bir yer olarak kullanmaya başlanmıştır. Ancak Hitit uygarlığının yıkılmasıyla tekrar Mısır hakimiyet altına girmiştir. Adanın ticari amaçlı kullanıldığı dönemde adaya Ege'den ve Anadolu'dan göçler gerçekleşmiştir. Adada Mısır'ın hakimiyetine Akalar son vermiş daha sonraları ise Mikenler adaya sahip olmuşlardır. M.Ö 1000 yıllarında adanın hakimiyeti Fenikelilere geçmiştir. O dönemde Fenikelilerin Kittim dediği birçok Türk kolonisi kurulmuştur ve ticaretle uğraşılmaya devam edilmiştir.

Fenikelilerden sonra ada M.Ö 780 yıllarda Asurlara geçmiş yine M.Ö 581 yıllarında ise adaya tekrar Mısırlılar sahip olmuştur. Mısırın hakimiyetine M.Ö 525 yıllarında Pers Krallığı son vermiş ve M.Ö 333'e kadar Persler tarafından yönetilmiştir. Pers kralının ölümünden sonra ada miras malı olarak mirasçılar tarafından yönetilmiş ancak anlaşmazlıklar yüzünden sıkıntılar yaşandığı dönemde ada Roma İmparatorluğunun hakimiyeti altına girmiştir. Bu dönemde Müslümanların üs olarak kullandığı ada, sonraları Haçlı kontrolüne geçmiş ve sonra da Venediklilere devredilmiştir (METU, 2022).

Venedik döneminde Osmanlının Akdeniz'deki faaliyetlerini zora sokması Venediklilerin Akdenizli korsanlarla iş birliği yaparak Osmanlı ticaret gemilerini yağmalamaya başlaması sonrası Osmanlı adayı ele geçirme kararı almış ve 1571 yılında adayı fethetmiştir (METU, 2022).

3.2 Osmanlı Dönemi

Osmanlı devleti Akdeniz'deki hakimiyetini güçlendirmek ve Katolik olan Venedik ile Akdenizli korsanların yağma ve saldırılarından kurtulmak ve aynı zamanda Kıbrıslı Ortodoksların yardımı üzerine adayı fethetmiştir (Gazioğlu, 1994).

Osmanlı Devleti adada hakimiyeti sağladıktan sonra ada yaşamındaki genel yapıyı bozmadan Osmanlı sistemine göre düzenlenmeye başlamıştır. Savaş sırasında boşalan köylere ve şehirdeki yerleşim yerlerine önce savaşa gelen askerleri yerleştirmiş daha sonrada Anadolu'dan getirilen Türkler yerleştirilmiştir.

Osmanlı Devleti'nin getirdiği yönetim sistemi ile Divan-ı Hümayun kurulmuş ve Kıbrıs'taki toplumların temsilcileri tarafından yönetilmesine karar verilmiştir. Buna göre divan üyeleri dört Türk, iki Rum, bir Maronit ve 1 Ermeni'den oluşmaktadır.

Uzaktan yönetilmesi zor olduğundan adaya bağımsız mutasarrıflık yapılmıştır ve İngiltere'ye kiralanana kadar ada idaresi böyle devam etmiştir. Bu yönetim döneminde adada yaşayan her etnik ve dini grubun köylere kadar birer temsilci ile mecliste kendilerini temsil etmelerine karar verilmiştir. Ayrıca mahkemeler ve belediyeler de yine bu sistemle eşit sayıda katılımcı ile yönetilmiştir. Bu durum aynı zamanda adada toplumlararası siyasi eşitliği de getirmiş iç huzur sağlanmıştır (Gazioğlu, 1994).

Kıbrıs'ta Luzinyanlar ve Venedikliler dönemindeki feodal sistem kalkmış, köleler serbest bırakılmış, toprak sahibi olmalarına müsaade edilmiştir. Ortodoks Kıbrıs halkı maruz kaldığı baskılardan ilk defa bu dönemde sıyrılmış ve kendi bütünlüklerini kurmuşlardır. Osmanlı Devleti hoşgörülü politikasını sürdürmeye devam etmiş ve adadaki diğer Hristiyanlara toprak edinebilme hakkı, Rumcanın diğer resmi dil olması, devlet dairelerinde çalışma, Rumca eğitim ve eşit vatandaşlık hakkı gibi haklar verilmiştir. Osmanlı yönetimi Müslümanlığı zorla kabul ettirmek yerine emirlere uyulması karşılığında ada halkına özgürlük tanımıştır. Bu durum adanın Osmanlıya karşı çok büyük tepkilerin olmamasını sağlamış 19. yüzyıla kadar sakinliği korumuştur (Gazioğlu, 1994).

Ancak 19. Yüzyılda, Osmanlı'nın uğraşmak zorunda kaldığı Rusya'nın Balkanlar ve Doğu Anadolu'daki müdahaleleri Türk olamayan Osmanlı halkını milliyetçilik ideolojisi ile kışkırttığı ve yol açtığı ayaklanmalar, ekonomik problemler imparatorluğu zayıflatmış ve bu durum Kıbrıs'a da yansımıştır. Osmanlı Devletinin kontrolünde çıkan Kıbrıs'ta düzensiz gelir dağılımı fazla alınan vergiler ve kiliselerin uyguladığı politikalar adanın içindeki dengeleri bozmuştur (Gazioğlu, 1994).

3.3 İngiliz Dönemi

19. yüzyılda İngiltere, Hindistan üzerindeki etkisini artırmak için Akdeniz'deki üslerini çoğaltmak burada hakimiyet kurmak ve Süveyş kanalına yakın bir bağlantıya sahip olmak amacıyla Kıbrıs'a olan ilgisini artırmıştır (İsmail, 2001).

Rusya'nın Osmanlı Devleti toprakları üzerindeki etkinliği ve baskıları İngiltere'yi harekete geçirmiş ve bu durumu fırsat bilerek Osmanlı Devleti ile siyasi ilişkiler kurmuş ve kendi siyasi çıkarlarına yönelik hareket etmeye başlamıştır. İngiltere, Rusların Anadolu'nun iç kesimlere kadar gelebileceğini ayrıca Suriye ve Iraktaki Müslüman olmayan halkı kışkırtarak Osmanlının devrileceğini ve bu durumdan kurtulmak için bir ittifak kurulması gerektiğini Osmanlı Devleti'ne bildirmiştir. Yardımları karşısında Osmanlı'dan Hindistan'daki Hristiyanların ve diğer insanların ıslahı konusunda teminat ve yine Doğudaki ve Suriye'deki düzeni korumak için yakın bir yerde bir üs istemiş ve bu üssün Kıbrıs olmasına karar verilmiştir. Bunların neticesinde Kıbrıs'ın Türk toprağı olarak kalacağı, Osmanlı'ya vergi vereceğı ve Rusya sorunundan kurtulması durumunda ise kendilerinin de Adayı terk edeceğini bildirmiştir. Anlaşma istediğı gibi olmazsa Kıbrıs adasını işgal edeceğini açıklamış sonrasında II. Abdülhamit bu anlaşmayı kabul etmiş ve adayı İngiltere'nin kontrolüne vermiştir (İsmail, 2001).

I. Dünya Savaşı sırasında farklı ittifaklarda yer alan İngiltere ve Osmanlı düşman sayılmış ve İngiltere savaş ilan ederek bakanlar kurulu kararı ile Kıbrıs'ı ilhak ilan ederek almıştır. Savaşın sonuna gelindiğinde savaşı kazan Türk milleti imzalanan Lozan Antlaşması gereğı Misak-ı Milli dışında kalan toprakları geri alamamış ve hukuken de İngiltere'nin Kıbrıs'ı aldığını kabul etmek zorunda kalmıştır (Eroğlu, 2005).

Lozan barış antlaşmasının hemen sonrasında anlaşma hükümleri İngiltere tarafından 6 Ağustos 1924'te kabul edilir. Daha sonra ise adada bulunan Türklere İngiliz uyruğuna geçmek ve adada kalmak yada Türk vatandaşlığını sahip olarak adadan Türkiye'ye göç etmeleri için haklar tanınmış ve bunun üzerine yaklaşık 7000-8000 bin Türk sandal ve kayıklara Türkiye'ye göç etmiştir (Keser, 2007, s. 84).

İngiltere Kıbrıs'ı toprağı olarak ilan ettikten sonra 1882 Anayasası oluşturulmuştur. Buna göre on iki seçilmiş üye, altı Yüksek Komiserden oluşan bir yasama konseyi kurulmuştur. Seçilenlerden üçü Türk geriye kalanlar Rumlardan oluşmaktaydı. İngilizler adayı aldıktan sonra taraflar arasında Rumlarla iş birliği yapsa da buradaki amaç eğer Rumlar bir kararda üstünlük kurmak isterse atanmış komiserler ve Türklerle bu kararı engellemektir. İngiliz yönetimi ada halkından devamlı olarak vergi tahsis etmiş üretimi durdurmuş ve İngiltere'ye bağlı ve muhtaç bir duruma düşürmüştür. İngiliz yönetimi birçok kurumdan Türkleri emekli etmiş yerlerine Rumları getirmiş ve böylece Türkleri baskı ve kontrol altında tutmayı amaçlamıştır (İsmail, 2001).

İngilizlerin bu tutumu Kıbrıslı Rumlar Enosis hayalini gerçekleştirmek için harekete geçirmiş her fırsatta Kıbrıs ile Yunanistan'ı birleştirmek için girişimlerde bulunmuşlardır. Birçok kez Birleşik Milletlerin kapısını çalan Rumlar ve Yunanlar her seferinde ret cevabı almışlar ve bu durum karşısında fiziki eylemlere başlamışlardır. Sadece Türklerin değil İngilizlerin de adadan gitmesini isteyen Rum yönetimi birçok İngiliz üssünü bombalamış ve Türk köylerini basmaya başlamıştır (Eroğlu, 2005).

İngiltere 20 Haziran 1955'te "Doğu Akdeniz'in Güvenliği ve Kıbrıs" konulu bir konferans düzenlemiş ve ancak 1959 yılında tarafların aldığı ortak kararı neticesinde Adadaki toplumların kendi kendini yönetmesi ve Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin garantörlük üstleneceği bu bağlamda İngiltere'nin adadaki üslerini kullanmaya devam edeceği olarak kayıtlara geçmiştir (İsmail, 2001).

3.4 Kıbrıs Cumhuriyeti Enosis-EOKA-TMT ve 1974 Olayları

İmzalanan antlaşmaların ardından 199 maddelik Kıbrıs Anayasası oluşturuldu ve 2 Nisan 1959'da bir geçiş hükümeti kuruldu. Anayasaya göre 7 Rum ve 3 Türk Bakandan oluşacak Bakanlar Kurulu, Rum Cumhurbaşkanı ve Türk Cumhurbaşkanı yardımcısı ve toplumların kendi seçeceği 7/3 oranında da 50 milletvekilinden oluşan bir meclis kurulacaktı. Ayrıca antlaşmaya göre Türkiye, Yunanistan ve İngiltere herhangi bir anayasa ihlalinde tek başına adaya müdahale edebilecek, ayrıcalıklı ülkeler sayılacak ve kendi topluluklarına mali yardımda bulunabileceklerdi. Anayasaya göre Türkler azınlık değil eşit halklara sahip milli varlık ilan edildi. Tüm kararlar neticesinde 16 Ağustos 1959'da resmi bir törenle Kıbrıs Cumhuriyeti devleti kuruldu. Ve Cumhurbaşkanı Makarios yardımcısı da Dr. Fazıl Küçük oldu (Eroğlu, 2005).

Ancak 19. yüzyıldan bu yana Yunanistan'ın ve Kıbrıs Rumlarının Enosis isteği hiç bitmedi ve Cumhuriyetin ilanından sonra bu durumun üzerinde daha fazla durmaya başlandı. Enosis kısaca Rigos Ferreros'un 1796'da çizdiği eski Bizans İmparatorluğunun sınırlarını belirttiği "Megali Idea"(Büyük Fikir) adı verdiği haritadır ve Enosis de bu adanın sınırlarını belirttiği tüm yerleri olarak eski Bizans'ı oluşturmak isteğidir. Hatta bu hedef doğrultusunda Yunanistan savaş sırasında

İzmir’i işgal etmiş ve geri çekilerek büyük bir hezimetle savaşı kaybetmiştir (Göktürk, 2009).

Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla baş piskopos olan Makarios’un başa gelmesiyle birlikte Enosis çığırkanlığına devam etmiş ve yapılan antlaşmaların Enosis’i gerçekleştirmeye engel olacağını ileri sürmüş ve Enosis gerçekleştirme isteğinden vazgeçmediğini açıkça belirtmiştir. 1954 yılında Makarios Enosis’i elde etmenin tek yolunun şiddet olduğunu karar vermiş ve Yunan ordusundan Albay Rütbeli Grivas ile anlaşmıştır (Gibbons, 2003). “Makarios ve Grivas Kıbrıs adasında doğmuştur ancak olanların milliyetçiliği Kıbrıs milliyetçiliği değil Yunanistan milliyetçiliğidir. Amaçların ise adadan Rum olmayanları tamamen silmektir” (Oberling, 1989). İngiliz yönetimi sırasında 1955 yılında kurulan EOKA terör örgütünün amacı Türk ve İngilizleri adadan atarak adanın tek sahibi olmak ve adayı tamamen Yunanistan’a bağlamaktır.. Bu söylemlerinde sonra EOKA terör örgütü eylemlerini sıklaştırmış ve birçok Türk köyünü yağmalamış ve Türkleri öldürmüştür. Komutanlığını Grivas’ın yaptığı örgüt kurulduğu günden itibaren Türk sivillere ve köylere saldırmış İngiliz mevzilerine saldırılar düzenlemiştir (Göktürk, 2009).

Makarios’un bu tavırları Mecliste de devam etmiş askeri birlik olan Kıbrıs ordusunun birleşmesini istemiş, gelir vergisi konusunda ki yasayı reddetmiş, Türklerin yönetimde çalışacak kadar vasıflı olmadığını iddia etmiş ve Anayasaya uymamaya başlamıştır. Makarios anayasanın değişmesi talebinde bulunmuş ve bununla ilgili 13 madde hazırlamıştır: 1- Kıbrıs Cumhuriyeti’nin Devlet başkanı ve Devlet Başkan Yardımcısının veto hakları kaldırılmalı. 2- Kıbrıs Cumhuriyetin Devlet başkanı olmadığında ya da görevi yapamayacak durumdaysa Başkan yardımcısı ona vekalet etmeli. 3- Başkan ve Başkan Yardımcısı taraflarca değil bütün üyelerce seçilmeli. 4-

Meclis Başkanının yokluğunda Temsilciler Birliği Başkan Yardımcı vekalet edebilmeli. 5- bazı yasaların yasalaşması için ayrı çoğunluk gerektiren hükümler kaldırılması. 6- Birleşik belediyeler kurulmalı. 7- Adliye yönetimi birleştirilmeli. 8- Güvenlik kuvvetlerinin polis ve jandarma olarak bölünmesine son verilmeli. 9- Güvenlik ve Savuma kuvvetlerinin personel sayısına yasayla karar verilmeli. 10- Kıbrıslı Rum ve Türk memuriyet ve Silahlı Kuvvetlerdeki birleşimi nüfus oranına göre yapılmalı. 11- Memuriyet komisyonun sayısı ondan beşe düşürülmeli. 12- Memuriyet Komisyonun bütün kararları çoğunluğa göre alınmalı. 13- Rum cemaat meclisi feshedilmeli. Makarios bütün önerilerine açıklama eklemiş ve açıklamalara göre maddelerden ikisi Rum Devlet Başkanı ve Temsilciler meclisi vekâlet etmesiyle ilgili olanlar anlaşmalarda Türkler lehine değişiklikleri temsil ediyordu. Diğer maddeler ise bölücü hükümleri iptal ediyor, üniter yönetimi sağlamlaştırıyor memuriyet ve güvenlik organlarındaki dengeyi Kıbrıslı Rumların lehine değiştirmeyi sunuyordu. Bu gelişmeler sonucu Dr. Fazıl Küçük veto hakkını kullanmış ve Makarios'un almaya çalıştığı kararları reddetmiştir (Druşotis, 2008, s. 64).

Adadaki sürtüşmeler devam ederken, Türklerin kendilerini savunmak için 1954'te kurduğu Volkan daha sonraları da yerini 1957'de Rauf Denktaş'ın kurduğu Türk Mukavemet Teşkilatı -TMT- yeniden silahlanmaya ve çalışmaya başlamış, saldırılara karşı koyarak Türkleri korumayı hedeflemiştir. Kendi güvenliklerini sağladıkları yerlere saldırılar sırasında kaçan Türkleri yerleştirmiş ve burada onları korumaya almışlardır. Lefkoşa ve Girne'nin birçok noktasında çatışmalar yaşanmış, Dr. Fazıl Küçük ve Türk üyeler hükümetten ayrıldığını ilan etmiştir (İsmail, 2001).

EOKA terör örgütünün saldırıları artmış birçok noktada kanlı eylemler gerçekleştirmeye başlamış yaşlı, çocuk demeden birçok Türk'ü katletmeye

başlamışlardır. Tarihe “Kanlı Noel” olarak geçen olayda 25 Aralık 1963’te, EOKA terör örgütü, Kıbrıs’ı ilhak edip Yunanistan’a bağlamak hedefiyle yapılan Akritas planını devreye sokarak adadaki tüm Türkleri yok etme eylemi gerçekleştirdiler. Ancak Türk Hava Kuvvetlerinin ihtar uçuşu sonrasında ateşkes yapıldı ve eylemler durduruldu. Bu dönemden itibaren ayrılımlar başladı ve daha sonrasında da Makarios 1964’te feshettiği anlaşmalar sonrasında tek yönetimli Kıbrıs Cumhuriyeti’ni ilan etti. 9 Mart 1964’te Rumlar saldırılarına devam etti ve Baf’deki ve Gaziveren’deki Türkleri hedef aldılar. TMT’nin yardımıyla buradaki Türkler daha büyük Türk köylerine ve kasabalarına yani güvenli bölgelere çekildi buraya yerleştirildi. Yunanistan eylemlere asker yollayarak destek vermeye devam etmekteydi.

Türkiye eylemlerin sonucunda hareket planını açıkladı ancak ABD’nin yaptırımları sonucu hareketi durdurdu. Bu durum ABD ile dengeleri bozması sonucu ABD hemen bir arabulucu yollayarak buradaki olayları yatıştırmaya çalıştı ve görüşmeler sonucunda adaya 27 Mart 1964 yılında Barış Gücüne ait birlikler yerleştirilmiş ve faaliyetlerine başlamışlardır (Gibbons, 2003). Ancak bunun üzerine yine de saldırıları kesmeyen EOKA terör örgütü karşısında Türkiye Hava Kuvvetleri Erenköy’deki ve Güzelyurt’taki Rum mevzilerini bombaladı. Bombardıman sırasında uçağı düşürülen ve esir düşen Cengiz Topel, olaydan Barış Gücünün bilgisi olduğu halde işkenceyle öldürüldü. Saldırıları durdurmayan EOKA, Barış Gücü birliklerinin gözü önünde Geçitkale ve Boğaziçi köylerine saldırdı ve 30 Türk’ün ölümüne sebep oldu. Bu süreçte 109 köy talan edilmiş ve 25000 kadar Türk yaşadığı bölgeleri terk etmek zorunda kalmıştı. Yaşanan saldırılara kayıtsız kalamayan Türkiye garantörlük hakkını kullanarak müdahale kararı almış ve Yunanistan

Türkiye arasındaki Trakya Bölgesine Türk askerlerini yerleştirerek konuyla ilgili ne kadar ciddi olduğunu göstermiştir (Göktürk, 2009).

İki ülkenin karşı karşıya gelmesi üzerine ABD yeni bir arabulucu gönderdi ve 10 gün süren görüşmeler sonucu Türkiye'nin şartlarını kabul eden Yunanistan baskınları durdurdu ve göndermiş olduğu askerleri geri çekti. EOKA terör örgütünün lideri Grivas adadan ayrıldı ve Yunanistan Türkiye'ye tazminat ödedi. Rumlara karşı ve Meclise karşı kendilerini korumak isteyen Kıbrıslı Türkler, Geçici Kıbrıs Türk Yönetimini Dr. Fazıl Küçük ve Rauf Denktaş önderliğinde kurdu. Adadaki dengelerin değişmesini isteyen Makarios Kıbrıslı Türklerin azınlık sayılmasını istemekteydi ve Türklere ambargo uygulamaya başladı. 1971 yılında iki taraf arasında tansiyon tamamen yükselmiş ve Grivas adaya gizlice gelerek EOKA B terör örgütünü kurmuştur. Böylece Enosis hayallerine devam etmek istemektedir. Grivas'ın ölümünden sonra kontrolü eline almak isteyen Yunanistan EOKA'nın başına 1974 Türk ve İngiliz düşmanı sıkı bir EOKA'cı olan Nicos Sampson'u getirmiş 15 Temmuz 1974'te Makarios'a karşı darbe yapmaya kalmış ve bunun üzerine Makarios adayı terk etmiştir (İsmail, 2001).

Yunanistan'ın bu müdahalesini kabul etmeyen Türkiye, söz konusu müdahalenin 1960 antlaşmasının yükümlülüklerinin bozduğunu ilan etmiş ve garantörlüğünü kullanarak hareket planını devreye sokmuştur. 24 Temmuz 1974'te Girne'den karaya çıkan Türkiye müdahalelere başlamış Harekatın birinci kısmını gerçekleştirmiştir. Bunun üzerine yetkililer Cenevre'de buluşmuş barış sağlanması için görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelere Türkiye ve Yunanistan Hükümetlerinin Dış İşleri Bakanlarının yanı sıra Kıbrıs Türk tarafında Rauf Denktaş, Rum tarafından ise de Klerides görüşmelere katılmıştır. Klerides 1960 yılının antlaşmasına geri dönülmesi

istemiş ancak Denktaş bu teklifi kabul etmemiştir ve bunun üzerine Harekatın ikinci aşaması başlamış ve Türk birlikleri Güzelyurt'tan Mağusa'ya kadar güvenli bir alan oluşturmuş ve adanın %38'ni almışlardır (Eroğlu, 2005).

Bugünde hala devam eden antlaşmalar imzalanmış ve 17 Haziran 1975 resmî gazetelerde duyurularak Kıbrıs Türk Federe Devleti kurulmuştur. Kıbrıs Türk Federe Devleti 1983 yılında Kıbrıslı Türklerin kendilerini yönetebileceğini açıklamış ve self-determinasyon ilan ederek aldığı kararla 15 Kasım 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kurmuş ve yapılan seçim sonrası devletin ilk Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş olmuştur (Eroğlu, 2005).

Bölüm 4

YÖNTEM

İzleyici araştırmaların temelinde kitle iletişim araçlarının, izleyenlerin üzerindeki etki araştırmaları vardır. Yayımlanan içerik ne amaçlı ve iletilerin toplum üzerindeki etkisi bu çalışmada yapılacak anket sonucunda incelenecektir. Buna bağlı olarak bu bölümde yer alan bilgiler yapılan çalışmada hangi yöntem, araştırma deseni ve hangi nüfusa ve örnekleme uygulandığı, veri toplama yöntemleri ve analizi, çalışmanın geçerliliği ve güvenirliliği hakkında bilgi verilecektir.

4.1 Araştırmanın Yöntemi

Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi üzerinden izleyici araştırması yapılacak olan bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemi belirlediği hedefe sorular sorarak cevaplar ve sonuçları uygulama yaptığı örnekleme ki tüm evrene genellemeyi amaçlar.

Nicel araştırmalar tarafsız ve nesnel bir sonuç bulmak, çevre etkenleri gözeterek doğru evreni oluşturmak, tümünden gelimci ve tüme varımcı bir yol izleyerek, belirli bir plan ve yöntemle evreni temsil edecek şekilde uygun verileri toplayarak ve analiz ederek doğru sonuçlara ulaşmayı hedefleyen bir araştırma türüdür (Şimşek, 2012).

Nicel araştırma yöntemi; sosyal ve fiziksel olarak gördüğümüz dünyanın aynı tekniklerle incelenebileceğini, bu sebeple de toplumsal olguların doğa bilimlerindeki gibi tekniklerle incelenmesi gerektiğini savunan pozitivist yaklaşıma dayanır. Nicel

araştırmalar olgu ve olayları objektif bir bakışla gözlemlenebilecek, ölçülebilecek ve sayısal olarak belirtilebilecek şekilde ortaya koyan bir araştırma türüdür. Amaç; “bireylerin toplumsal davranışlarını gözlem, deney ve test yoluyla nesnel bir şekilde ölçmek ve sayısal verilerle açıklamaktır” (Doruk S. K., 2010; Durak, 2011).

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi ile Kuzey Kıbrıs’ta toplumsal belleği oluşturan Kıbrıs olaylarının dizide yansıtılmasına karşı izleyicilerin tutumları tespit edilecektir.

4.2 Araştırma Deseni

Dizi üzerinden yapılacak olana araştırma vaka çalışmalarına ait bir çalışmadır.

Vaka çalışmaları konu olarak tek bir örneği seçen ya da bir toplumsal oluşumun birkaç seçme örneğini (cemaatler, toplumsal gruplar, işverenler, olaylar, yaşam öyküleri, aileler, işyeri takımları, roller ya da ilişkiler gibi) alıp, bunları incelemek üzere çeşitli yöntemlerden yararlanan bir araştırma tasarımıdır (Marshall, 2005, s. 568).

Bu noktada hareketle bu çalışma 1963-1974 olaylarını yaşamış Kıbrıslı Türklerin Bir Zamanlar Kıbrıs dizisine karşı tutumlarını incelemeyi amaçlamaktadır.

4.3 Araştırma Nüfusu ve Örneklem

Bu çalışma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde yaşayan, amaçlı örnekleme belirlenmiş 60 yaş üstü Kıbrıslı Türkler üzerinde yapılacaktır.

Amaçlı örneklem; yapılan araştırmaya uygun ve sorulacak sorulara konuyla ilgili verilebilecek en doğru cevapları verecek kişilerin seçilerek belirlenmesidir. Burada amaç doğru kişilerle oluşturulan grubun verdiği cevaplara göre araştırmanın zeminini oluşturmaktır.

Çalışma 60 yaş üstü 1963-1974 olaylarını Kıbrıs'ta doğmuş yaşamış Kıbrıslı Türkler ile Kuzey Kıbrıs'ta bulunan Lefkoşa, Girne, Gazimağusa ve Karpaz bölgelerinde yapılacaktır. Kuzey Kıbrıs'ın resmi kayıtlarına göre 60 yaş üstü nüfusu 51.731 kişidir (KKTC İstatistik Kurumu, 2021) ve çalışma bu oranın %2.5'luk dilimine yapılacaktır. Çalışma Bir Zamanlar Kıbrıs dizinin bütün bölümlerini kapsayacaktır.

4.4 Veri Toplama Yöntemleri ve Analiz

Bu çalışmada veriler, belirlenen 60 yaş üstü izleyicilerden oluşan örnekleme anket (EK.1) uygulamasıyla toplanmıştır. Seçilen yaş aralığı sadece 1963-1974 olayları direkt olarak yaşamaktan ziyade kolektif hafızanın bir parçası olmasından dolayı olayları hatırlamakta ve ya bilmektedirler. İzleyicilere 2 adet demografik, 10 adet televizyon izleme alışkanlıkları ve 5'li Likert ölçekle hazırlanmış 28 adet soruda dizi hakkındaki düşünceleri soruldu ve toplanan veriler SPSS v.26.0 programına yüklenerek betimsel istatistik yöntemi ile analiz edilmektedir. Anket sorularından bazıları diğer soruların zıttı veya olumsuzluğu olarak sorulmuş 5'li Likert ölçekleri yanıtların ise sıralamanın tersi şeklinde yazılmış ve anketin okumadan doldurulması ve ya rastgele yanıtların verilmesi durumunda anket güvenilirliği korunmak amaçlanmıştır.

Rensis Likert (1932) tarafından geliştirilen Likert ölçeği uygulama, kodlama ve ölçme açısından gayet anlaşılır ve kolay olduğundan sosyal bilimlerde, siyaset bilimi, psikoloji, pazarlama ve eğitim gibi pek çok bilim alanında kullanılan bir ölçek haline gelmiştir. Likert ölçekte sorulanlar araştırılan konu ile ilgili tutum veya görüş içeren bir ifade ve bu ifadeye ne düzeyde katıldığını belirtmek için seçenekler içerir. Likert ölçek sorunlarında katılımın ne denli olduğunu anlamak için seçenekler iki uç arasında yer alan belirli sayıda seçenek sunulur. Bu seçenekler “en yüksekte en

düşüğe” veya “en iyiden en kötüye” doğru sıralanır. Analiz aşamasında ise “bu seçenekler derecelerine göre birer sayısal değer atanarak kodlanır ve böylece nitel veri nicel veriye dönüştürülerek analiz edilir” (Turan , Şimşek , & Aslan, 2015).

4.5 Geçerlilik ve Güvenirlilik

Çalışmanın geçerliliği açısından 50 yaş altı Kuzey Kıbrıslı Türk 10 kişi ile pilot çalışması yapılmıştır. Bunun amacı soruların anlaşılır olup olmadığı anlamaktır ve gelen geri bildirimlere göre revize edilmiş olan sorular katılımcılara sorulmuştur. Hazırlanan anket Doğu Akdeniz İletişim Fakültesi Etik kurulundan geçmiş daha sonra Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğinden onay almıştır (EK.2).

Yapılan anketler SPSS programına yüklenmiş Cronbach’s Alpha kullanılarak araştırma verilerinin iç tutarlılığı hesaplanmıştır.

Tablo 1: Cronbach’s Alpha tutarlılık aralığı

Cronbach’s Alpha	Değerleri
$0.00 \leq \alpha < 0.40$	Güvenilir Değil
$0.40 \leq \alpha < 0.60$	Düşük Güvenirlikte
$0.60 \leq \alpha < 0.80$	Oldukça Güvenilir
$0.80 \leq \alpha < 1.00$	Yüksek Derecede Güvenilir

Yukarıda ki tablo (Tablo 1) 19 Mayıs Üniversitesi İstatistik bölümü yayınlarından alınmıştır (İstatistik Bölümü, 2019). Bu çalışmanın güvenirliliği $> \alpha = ,928$ çıkmıştır.

Tablo 2: Güvenirlilik

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,928	28

Bölüm 5

BULGULAR

Bu bölümde, anket yoluyla toplanan verilerden çıkan sonuçlar betimsel analiz yoluyla incelenecek ve açıklanacaktır. Önce demografik soruların yanıtları, sonra katılımcıların izleme alışkanlıkları incelenecek ardından 5’li Likert ölçeğine göre hazırlanmış soruların tabloları ve ortalamaları sunulacaktır. Son olarak da çapraz tablolar incelenecektir.

5.1 Betimsel Analiz

Bu bölümde çalışma için Kuzey Kıbrıs’ta uygulanan 211 anketin betimsel analizle, ilk olarak demografik soruların daha sonra televizyon izleme ile ilgili soruların ve son olarak da tutum ölçeği ilgili sorularının sonuçları verilecektir.

5.1.1 Demografik Tablolar

Yapılan anket sonuçları SPSS’e girilerek elde edilen sonuçlar ve tablolar katılımcıların Bir Zamanlar Kıbrıs dizisine karşı tutumlarını yansıtmaktadır. Katılımcıların tümü 60 yaş üstü 1963-1974 olaylarını Kıbrıs’ta yaşamış Kıbrıslı Türklerden oluşmaktadır. Farklı bölgelerden farklı mücadeleleri yansıttıkları için katılımcılara doğum yerleri sorulmuştur. Olayları yaşamış ve yaşları günden güne artan ve yakın gelecekte tarih olacak kişilerin olayları hatırlıyorken diziye karşı görüşlerinin alınması hedeflenmiştir. Ankette diğer olarak ifade edilen bölgeler şu anda Güney Kıbrıs sınırları içerisinde bulunan Türk toprağı olarak geçen Erenköy’de doğanları ifade etmektedir.

Tablo 3: Doğum yeri

DOĞUM YERİNİZ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KUZEY LEFKOŞA	21	10,0	10,0	10,0
	GÜNEY LEFKOŞA	5	2,4	2,4	12,3
	MAĞUSA	77	36,5	36,5	48,8
	LEFKE	3	1,4	1,4	50,2
	İSKELE	18	8,5	8,5	58,8
	BAF	38	18,0	18,0	76,8
	LİMASOL	24	11,4	11,4	88,2
	LARNAKA	18	8,5	8,5	96,7
	DİĞER	7	3,3	3,3	100,0
	Total	211	100,0	100,0	

Anket çalışmasına katılanların %36.5'ini (77) Mağusa yaşayanlar ya da doğanlar, %18'ini (38) Baf'ta doğanlar, %11.4'ünü (24) Limasol'da doğanlar, %10'unu (21) Kuzey Lefkoşa'da doğanlar ya da yaşayanlar, %8.5 (18) İskele'de, %8.5'ini (18) ise Larnaka'da doğanlar %2.4'ünü (5) Güney Lefkoşa'da doğanlar, %1.4'ünü (3) Lefke'de doğanlar ve son olarak da %3.3'ünü Güney Kıbrıs'ın farklı bölgelerinde doğanlar oluşturmaktadır. Ankete katılanların toplam sayısı 211 kişidir.

Tablo 4: 1963-1974 olaylarında yaşananlar

1963-1974 OLAYLARI SIRASINDA HANGİSİNİ YAŞADINIZ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	EVİMDEYDİM	33	15,6	15,6	15,6
	GÖÇMEN OLDUM	34	16,1	16,1	31,8
	ESİR DÜŞTÜM	8	3,8	3,8	35,5
	ÇATIŞTIM / AİLEMDEN	93	44,1	44,1	79,6
	ÇATIŞAN VARDI				
	AİLEMDEN ŞEHİT	26	12,3	12,3	91,9
	DÜŞEN OLDU				

AİLEMDEN ESİR DÜŞEN/DÜŞÜNLER VARDI	17	8,1	8,1	100,0
Total	211	100,0	100,0	

Katılımcıların hepsinin 60 yaş üstü Kuzey Kıbrıslı Türklerden oluşması katılımcıların iki olayı da ya da sadece 74 olaylarını yaşamalarına ve post-bellek yoluyla diğer olaylara da tanıklık etmelerine imkan sağlamıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu 1963-1974 olayları sırasında çatışmalarda yer almış ya da ailesinde çatışmada olanlar olmuş geri kalan en fazla çoğunluğu ise göç etmek zorunda olanlar oluşturmaktadır. Katılımcıların %44.1'i (93) çatışma, %16.1 (34) göç, %15.6'sı (33) yaşadığı bölgede kalmış, %12.3'ü (26) şehit vermiş, %8.1'i (17) ailesinde esir vermiş, %3.8'i (8) esir düşmüştür.

5.1.2 Televizyon İzleme Alışkanlıkları

Bu bölümde katılımcıların televizyon izleme alışkanlıkları ile ilgili toplanan verilerin sonuçları açıklanmıştır.

Tablo 5: Tv izlenme süresi

GÜNDE KAÇ SAAT TELEVİZYON İZLİYORSUNUZ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	HİÇ	5	2,4	2,4	2,4
	1-2 SAAT	82	38,9	38,9	41,2
	3-4 SAAT	75	35,5	35,5	76,8
	5-6 SAAT	44	20,9	20,9	97,6
	DİĞER	5	2,4	2,4	100,0
	Total	211	100,0	100,0	

Günlük televizyon izleme sürelerine göre katılımcıların %38.9'u (82) 1-2 saat, %35.5'i (75) 3-4 saat, %20.9'u (44) 5-6 saat, %2.4'ü (5) 6 saatten fazla ve son olarak da %2.4'ü (5) hiç televizyon izlemediklerini belirttiler.

Tablo 6: Takip edilen televizyon programları

NE TÜR TELEVİZYON PROGRAMLARI İZLİYORSUNUZ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	DİZİ	56	26,5	26,5	26,5
	HABER	109	51,7	51,7	78,2
	EĞLENCE	11	5,2	5,2	83,4
	SPOR	24	11,4	11,4	94,8
	DİĞER	11	5,2	5,2	100,0
	Total	211	100,0	100,0	

Katılımcıların %51.7'si (109) haber, %26.5'i (56) dizi, %11.4'ü (24) spor programlarını, %5.2'si (11) eğlence ve %5.2'side (11) diğer türdeki (açık oturum, siyaset ve ya ekonomi gibi) televizyon programlarını takip etmektedirler. Ancak bazı katılımcılar hem haber hem dizi takip ettiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 7: Takip edilen dijital platformlar

TELEVİZYON HARİCİ EN ÇOK TAKİP ETTİĞİNİZ DİJİTAL PLATFORM HANGİSİ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NETFLİX	37	17,5	17,5	17,5
	HİÇBİRİ	174	82,5	82,5	100,0
	Total	211	100,0	100,0	

Katılımcılar BluTV, EXXEN, Amozon Prime ve diğer seçeneklerinin arasından sadece Netflix'i seçmişlerdir. Katılımcıların %17.5'i (37) Netflix takip etmektedirler,

geri kalan %82.5'i (174) hiç bir platformu takip etmemektedirler. 60 yaş üstü olan katılımcıların çoğu daha çok geleneksel medyayı tercih etmektedirler.

Tablo 8: Takip edilen dizi türü

NE TÜR TELEVİZYON DİZİLERİ TAKİP EDİYORSUNUZ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KOMEDİ	29	13,7	13,7	13,7
	AŞK	13	6,2	6,2	19,9
	POLİSİYE-SUÇ	37	17,5	17,5	37,4
	DÖNEM-TARİHİ	101	47,9	47,9	85,3
	DİĞER	31	14,7	14,7	100,0
	Total	211	100,0	100,0	

Katılımcıların takip ettiği en yoğun dizi türü yukarıdaki tabloya göre dönem-tarihi içerikli dizilerdir. Katılımcıların %47.9'u (101) dönem-tarihi türündeki, %17.5'i (37) polisiye-suç türündeki, %13.7'si (29) komedi türündeki, %6.2'si (13) aşk türündeki ve son olarak da %14.7'si (31) bunların dışındaki dizi türlerini takip etmektedirler.

Tablo 9: En çok takip edilen TC kanalı

EN ÇOK TAKİP ETTİĞİNİZ TÜRKİYE TELEVİZYON KANALI HANGİSİ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	FOX TV	55	26,1	26,1	26,1
	KANALD	12	5,7	5,7	31,8
	TRT1	41	19,4	19,4	51,2
	SHOWTV	9	4,3	4,3	55,5
	ATV	19	9,0	9,0	64,5
	STARTV	8	3,8	3,8	68,2
	DİĞER	67	31,8	31,8	100,0
	Total	211	100,0	100,0	

Katılımcılar en çok Fox TV'yi ve Türkiye devlet kanalı olan TRT1'i izlemektedirler. TRT1 kanalını seçen katılımcıların çoğu alışla gelmiş alışkanlıklarını devam ettirdikleri için izlediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %26.1'i (55) Fox TV'yi, %19.4'ü (41) TRT1'i, %9'u (19) ATV'yi, %5.7'si (12) Kanal D'yi, %3.8'i (8) Star TV'yi ve son olarak da katılımcıların %31.8'i diğer (HaberTürk, NTV, CNN, Halk TV gibi) ulusal kanalları takip etmektedirler.

Tablo 10: En çok takip edilen KKTC kanalı

EN ÇOK TAKİP ETTİĞİNİZ KKTC KANALI HANGİSİDİR?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	BRT	90	42,7	42,7	42,7
	ADA TV	4	1,9	1,9	44,5
	GENÇ TV	12	5,7	5,7	50,2
	DİYALOG TV	35	16,6	16,6	66,8
	SİM TV	41	19,4	19,4	86,3
	KANALT	1	,5	,5	86,7
	DİĞER	28	13,3	13,3	100,0
	Total	211	100,0	100,0	

Ankete katılanların en çok takip ettiği KKTC kanalı Kuzey Kıbrıs devlet televizyonu olarak yayın yapan BRT'dir. Katılımcıların %42.7'si (90) BRT'yi, %19.4'ü (41) Sim TV'yi, %16.6'sı (35) Diyalog TV (2020 ismi ile yayın hayatına devam etmektedir.)'yi, %5.7'si (12) Genç TV'yi, %1.9'u (4) Ada TV'yi, %0.5'i (1) Kanal T'yi takip ettiklerini, katılımcıların %13.3'ü (28) diğer seçeneğini seçerek hiçbir KKTC kanalını takip etmediğini belirtmişlerdir.

Tablo 11: Güney Kıbrıs TV takip etme

GÜNEY KIBRIS TELEVİZYON KANALLARINI TAKİP EDİYORMUSUNUZ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	BAZEN	2	,9	,9	,9
	HİÇ	209	99,1	99,1	100,0
	Total	211	100,0	100,0	

Ankete katılanların neredeyse tamamı Güney Kıbrıs televizyon kanallarından hiçbirini takip etmemektedirler. Katılanların %99.1'i (209) hiç takip etmemektedirler, %0.9'u (2) ise bazen takip etmektedirler. Takip etmemelerinin nedenleri arasında TURKSAT uydusunda yer almaması ve kablolu yayın yani paralı kanallar arasında yer almasıdır.

Tablo 12: TRT1 dizilerini takip etme

TRT1 DİZİLERİNİ TAKİP EDİYORMUSUNUZ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	HER ZAMAN	12	5,7	5,7	5,7
	BAZEN	118	55,9	55,9	61,6
	HİÇ	81	38,4	38,4	100,0
	Total	211	100,0	100,0	

Ankete katılanların büyük çoğunluğu TRT1 ekranlarında yayınlanan dizileri bazen takip ettikleri görülmektedir. Genel sonuca bakılacak olursa Türkiye devlet kanalı toplamda katılımcıların %60'ının takip ettiği görülmektedir. Ankete katılanların %55.9'u bazen, %38.4'ü hiç ve %5.7'si her zaman TRT1 takip ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca KKTC henüz gelişmiş bir dizi sektörü bulunmamakta sebebi ise çok yüksek maliyetlerdir.

Tablo 13: BZK dizisi izlenme

BİR ZAMANLAR KIBRIS DİZİSİNİ İZLEDİNİZMİ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	HER ZAMAN	43	20,4	20,4	20,4
	BAZEN	126	59,7	59,7	80,1
	HİÇ	42	19,9	19,9	100,0
	Total	211	100,0	100,0	

Katılımcıların verdiği yanıtlara göre izlenme oranı yüksek olarak görülmektedir. Tablonun toplamına bakıldığında görünen ankete katılanların %80'ninin diziyi izlediğidir. Katılımcıların diziyi izleme isteği kendi yaşanmışlıklarının gösterilmesidir. Ancak dizinin tamamını izleyenler ankete katılanların %20.4'ünü (43) oluşturmaktadırlar. Ankete katılanların %59.7'si bazen, %19.9 ise diziyi hiç izlememiştir.

Tablo 14: BZK kaç bölüm izlendi

BİR ZAMANLAR KIBRIS DİZİSİNİ KAÇ BÖLÜM İZLEDİNİZ?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	HİÇ	39	18,5	18,5	18,5
	1-3 BÖLÜM	62	29,4	29,4	47,9
	4-9 BÖLÜM	53	25,1	25,1	73,0
	1.SEZON	11	5,2	5,2	78,2
	2.SEZON	1	,5	,5	78,7
	BÜTÜN BÖLÜMLER	45	21,3	21,3	100,0
	Total	211	100,0	100,0	

Ankete katılanların çoğu dizinin izlenen bölüm sayısında 1-3 ve 4-9 bölüm arasında çoğunluk göstermektedir. Buna göre katılımcıların %29.4'ü (62) 1-3 bölüm, %25.1 (53) 4-9 bölüm, %21.3'ü (45) Tüm bölümleri izlemiştir. Geri kalanların %5.2'si (11)

sadece 1. Sezonu, %0.5'i (1) sadece 2. Sezonu izlemiş ve %18.5'i (39) diziyi hiç izlememiştir. Katılımcıların bir kısmı sadece fragmanları izlediklerini belirtmiştir.

5.1.3 5'li Likert Tablolar

Bu bölümde 5'Lİ Likert ölçeğine göre hazırlanmış Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi ile ilgili sorular incelenecektir ve yukarıdaki tablolarda olduğu gibi sonuçları açıklanacaktır.

Tablo 15: BZK dizisi 1963 olayları yansıtabildi mi?

BZK DİZİSİ 1963'TE GERÇEKLEŞEN "KANLI NOEL" OLAYLARI YAŞANDIĞI GİBİ GÖSTERMEKTEDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	1	,5	,6	,6
	KATILIYORUM	55	26,1	33,1	33,7
	KARARSIZIM	16	7,6	9,6	43,4
	KATILMIYORUM	79	37,4	47,6	91,0
	K KATILMIYORUM	15	7,1	9,0	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların çoğu dizide yer alan 1963 yılında gerçekleşmiş ve tarihe “Kanlı Noel” olayları olarak geçmiş olayın dizide aktarıldığı gibi olmadığı, gerçekte yaşandığı gibi yansıtılmadığını belirtmektedirler. Katılımcıların %47.6’sı (79) katılmıyorum , %26.1’i (55) katılıyorum, %7.1’i (15) kesinlikle katılmıyorum, %7.6’sı kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan sadece 1 kişi kesinlikle katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Katılımcıların %21.3’ü diziyi izlemediği için görüş bildirmemiştir.

Tablo 16: BZK Kıbrıslı Türklerin mücadelesini aktarabildi mi?

BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN MÜCADELESİ GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE AKTARMAKTADIR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	3	1,4	1,8	1,8
	KATILIYORUM	70	33,2	42,2	44,0
	KARARSIZIM	8	3,8	4,8	48,8
	KATILMIYORUM	68	32,2	41,0	89,8
	K KATILMIYORUM	17	8,1	10,2	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcılar verdiği yanıtı göre Kıbrıslı Türklerin mücadelesini aktardığını düşünenlerle düşünmeyenlerin sayısı birbirine oldukça yakındır. Buna göre katılımcıların %33.2'si (70) katılıyorum, %32.2'si (68) katılmıyorum, %1.4'ü (3) kesinlikle katılıyorum, %8.1'i (17) kesinlikle katılmıyorum, %3.8'i ise kararsızım seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği için görüş bildirmemiştir.

Tablo 17: BZK TMT yer verdi mi?

BZK DİZİSİ TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATININ (TMT) BAŞARILARINA YETERİNCE YER VERMEKTEDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	3	1,4	1,8	1,8
	KATILIYORUM	51	24,2	30,7	32,5
	KARARSIZIM	16	7,6	9,6	42,2
	KATILMIYORUM	87	41,2	52,4	94,6
	K KATILMIYORUM	9	4,3	5,4	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların büyük çoğunluğu Kıbrıs Türk mücahitlerinin yaptıklarına yetirince yer verilmediğini savunmaktadır. Katılımcıların %41.2 (87) katılmıyorum, %24.2'si (51) katılıyorum, %4.3'ü (9) kesinlikle katılmıyorum, %1.4'ü (3) kesinlikle katılıyorum, %7.6'sıda (16) kararsızım seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların %21.3'ü diziye izlemediği için görüş bildirmemiştir.

Tablo 18: BZK Türkiye'den gelen yardımları gösterdi mi?

BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN MÜCADELESİ SIRASINDA TÜRKİYE'DEN GELEN YARDIMLARA GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE YER VERMEKTEDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	9	4,3	5,4	5,4
	KATILIYORUM	89	42,2	53,6	59,0
	KARARSIZIM	20	9,5	12,0	71,1
	KATILMIYORUM	43	20,4	25,9	97,0
	K KATILMIYORUM	5	2,4	3,0	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların çoğunluğu (%59) Türkiye'nin Kıbrıs olayları sırasında yaptığı yardımların dizide yer verildiğini savunmaktadırlar. Katılımcıların %42.2'si (89) katılıyorum, %20.4'ü (43) katılmıyorum, %4.3'ü (9) kesinlikle katılıyorum, %2.4'ü (5) kesinlikle katılmıyorum, %9.5'i (20) kararsızım şıkkını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü diziye izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 19: BZK Barış Harekatını gerçekçi bir şekilde gösterebildi mi?

1974 YILINDA BAŞLAYAN KIBRIS BARIŞ HAREKATINDA GERÇEKLEŞEN OLAYLAR DİZİDE GÖSTERİLDİĞİ GİBİ GERÇEKLEŞMİŞTİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	2	,9	1,2	1,2
	KATILIYORUM	43	20,4	25,9	27,1
	KARARSIZIM	22	10,4	13,3	40,4
	KATILMIYORUM	87	41,2	52,4	92,8
	K KATILMIYORUM	12	5,7	7,2	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların büyük çoğunluğu 1974 yılında gerçekleşen Kıbrıs Barış Harekatının dizide gösterildiği gibi olmadığı görüşünü savunmuşlardır. Bu konuya gelen en büyük eleştiri yine tüm dizeye yapılan eleştiri gibi Kıbrıslı Türklerin mücadelesinin gösterilmemesidir. Buna göre katılımcıların %41.2'si (87) katılmıyorum, %20.4'ü (43) katılıyorum, %5.7'si (12) kesinlikle katılmıyorum, %0.9'u (2) kesinlikle katılıyorum, %10.4'ü kararsızım şıkkını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği için görüş bildirmemiştir.

Tablo 20: BZK Rauf Denktaş'ın dizide yansıtılması

BZK DİZİSİ RAUF DENKTAŞ'I DİZİDE DOĞRU YANSITABİLMEKTEDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	4	1,9	2,4	2,4
	KATILIYORUM	35	16,6	21,1	23,5
	KARARSIZIM	8	3,8	4,8	28,3
	KATILMIYORUM	97	46,0	58,4	86,7
	K KATILMIYORUM	22	10,4	13,3	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların %56.4'ü Kuzey Kıbrıs'ın kurucu liderlerinden Rauf Denktaş'ın dizide gerçekçi bir şekilde yansıtılmadığı görüşünü savunmaktadırlar. Katılımcıların %46.0'sı (97) katılmıyorum, %16.6'sı (35) katılıyorum, %10.4'ü (22) kesinlikle katılmıyorum, %1.9'u (4) kesinlikle katılıyorum, %3.8'i (8) kararsızım şikkını işaretlemiştir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediğinde görüş bildirmemiştir.

Tablo 21: BZK Dr. Fazıl Küçük'ün dizide yansıtılması

BZK DİZİSİ DR. FAZIL KÜÇÜK'Ü DİZİDE DOĞRU YANSITABİLMEKTEDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	2	,9	1,2	1,2
	KATILIYORUM	40	19,0	24,1	25,3
	KARARSIZIM	15	7,1	9,0	34,3
	KATILMIYORUM	89	42,2	53,6	88,0
	K KATILMIYORUM	20	9,5	12,0	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların çoğunluğu (%51.7) bu cümleye olumsuz görüş bildirmiş dizinin KKTC'nin kurucu liderlerinden Dr. Fazıl Küçük'ün doğru yansıtmadığı görüşünü savunmuştur. Katılımcıların %42.2'si (89) katılmıyorum, %19'u katılıyorum, %9.5'i (20) kesinlikle katılmıyorum, %0.9'u (2) kesinlikle katılıyorum, %7.1'i (15) kararsızım şikkını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği için görüş bildirmemiştir.

Tablo 22: BZK Kıbrıslı Türklerin mücadelesini gösterebildi mi?

BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN DİRENİŞ MÜCADELESİNİ YANSITMAMAKTADIR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILMIYORUM	8	3,8	4,8	4,8
	KATILMIYORUM	55	26,1	33,1	38,0
	KARARSIZIM	11	5,2	6,6	44,6
	KATILIYORUM	79	37,4	47,6	92,2
	K KATILIYORUM	13	6,2	7,8	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların çoğunluğu dizinin Kıbrıslı Türklerin 1963-1974 olayların sırasında mücadelelerini yansıtmadığını savunmaktadırlar. Katılımcıların %37.4'ü (79) katılıyorum, %26.1'i (55) katılmıyorum, %6.2 (13) kesinlikle katılıyorum, %3.8'i (8) kesinlikle katılmıyorum, %5.2'si (11) kararsızım şıkkını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği için görüş bildirmemiştir.

Tablo 23: BZK Kıbrıslı Türkleri yansıtabildi mi?

BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİ GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE YANSITMAKTADIR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	7	3,3	4,2	4,2
	KATILIYORUM	46	21,8	27,7	31,9
	KARARSIZIM	5	2,4	3,0	34,9
	KATILMIYORUM	97	46,0	58,4	93,4
	K KATILMIYORUM	11	5,2	6,6	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcılara göre dizide anlatılmak istenen Kıbrıslı Türkler yeterince gerçekçi değil ve kendilerini yansıtmamaktadır. Katılımcıların % 46.0 (97) katılmıyorum, %21.8'i

(46) katılıyorum, %5.2'si (11) kesinlikle katılmıyorum, %3.3'ü (7) kesinlikle katılıyorum, %2.4'ü kararsızım şikkını işaretlemiştir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği için görüş bildirmemiştir.

Tablo 24: BZK dizisinin önemi

BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİ YAŞADIKLARINI ANLATILMASI İÇİN ÖNEMLİ BİR ARAÇTIR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	12	5,7	7,2	7,2
	KATILIYORUM	90	42,7	54,2	61,4
	KARARSIZIM	5	2,4	3,0	64,5
	KATILMIYORUM	53	25,1	31,9	96,4
	K KATILMIYORUM	6	2,8	3,6	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların çoğunluğunun verdiği yanıtı göre dizi buradaki olayların anlatılması unutturulmaması ve çocuklarının torunlarının görmesi önemli olduğunu belirtmişlerdir. Anket sonuçları da gösteriyor ki katılımcıların %42.7'si (90) katılıyorum, %25.1'i (53) katılmıyorum, %5.7'si (12) kesinlikle katılıyorum, %2.8'i (6) kesinlikle katılmıyorum, %2.4'i (5) ise kararsızım şikkını işaretlemiştir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği için görüş bildirmemiştir.

Tablo 25: BZK yaşananları gelecek nesillere aktarabilir mi?

BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN YAŞADIKLARINI GELECEK NESİLLERE DOĞRU BİR ŞEKİLDE AKTARABİLİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	5	2,4	3,0	3,0
	KATILIYORUM	52	24,6	31,3	34,3
	KARARSIZIM	3	1,4	1,8	36,1
	KATILMIYORUM	95	45,0	57,2	93,4
	K KATILMIYORUM	11	5,2	6,6	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların büyük bir çoğunluğuna göre dizide anlatılan olaylar 1963-1974 yılında yaşananları gelecek nesillere doğru aktaramaz. Ancak yukarıdaki soruya verilen yanıtla bu soruda verilen cevapların çelişmesinin sebebi yine katılımcıların dizide anlatılanların gerçekçi olmamasından kaynaklanmaktadır. Katılımcıların %45'i (95) katılmıyorum, %24.6'sı (52) katılıyorum, %5.2'si (11) kesinlikle katılmıyorum, %2.4'ü (5) kesinlikle katılıyorum, %1.4'ü (3) kararsızım şikkını işaretlemiştir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği içi görüş bildirmemiştir.

Tablo 26: BZK Rumları doğru yansıtabildi mi?

BZK DİZİSİ KIBRISLI RUMLARIN YAŞADIKLARI VE YAPTIKLARI DİZİDE DOĞRU BİR ŞEKİLDE YANSITILMAKTADIR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	3	1,4	1,8	1,8
	KATILIYORUM	79	37,4	47,6	49,4
	KARARSIZIM	15	7,1	9,0	58,4
	KATILMIYORUM	58	27,5	34,9	93,4
	K KATILMIYORUM	11	5,2	6,6	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların yarıya yakını dizide yansıtılan Rumların gerçekte yaşanan olaylardaki gibi olduğu görüşünü savunmaktadırlar. Katılımcıların %37.4'ü (79) katılıyorum, %27.5'i (58) katılmıyorum, %1.4'ü (3) kesinlikle katılıyorum, %5.2'si (11) kesinlikle katılmıyorum, %7.1'i (15) kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu EOKA terör örgütü liderleri Sampson ve Grivasın aynı zamanda Güney Kıbrıs'ın Cumhurbaşkanı Makarios'un gerçekte yaşanan olaylardaki gibi yansıtıldığını düşünmektedir.

Tablo 27: BZK Grivas'ı doğru yansıtabildi mi?

BZK DİZİSİ EOKA TERÖR ÖRGÜTÜ LİDERİ GRİVAS'I GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	5	2,4	3,0	3,0
	KATILIYORUM	84	39,8	50,6	53,6
	KARARSIZIM	21	10,0	12,7	66,3
	KATILMIYORUM	54	25,6	32,5	98,8
	K KATILMIYORUM	2	,9	1,2	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

EOKA terör örgütün komutanı Grivas katılımcılara göre dizide yansıtıldığı gibidir. Katılımcılara %39.8'i (84) katılıyorum, %25.6'sı (54) katılmıyorum, %2.4'ü (5) kesinlikle katılıyorum, %0.9'u (2) kesinlikle katılmıyorum, %10'u (21) ise kararsızım şikkını işaretlemiştir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediğinden görüş bildirmemiştir.

Tablo 28: BZK Sampson'u doğru yansıtabildi mi?

BZK DİZİSİ RUM LİDER NİCOS SAMPSON'U GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	7	3,3	4,2	4,2
	KATILIYORUM	72	34,1	43,6	47,9
	KARARSIZIM	24	11,4	14,5	62,4
	KATILMIYORUM	60	28,4	36,4	98,8
	K KATILMIYORUM	3	1,4	1,2	100,0
	Total	166	78,6	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların verdiği cevaplar sonucu Sampson'un dizide gösterildiği gibidir. Katılımcıların %34.1'i (72) katılıyorum, %28.4'ü (61) katılmıyorum, %3.3'ü (7) kesinlikle katılıyorum, %0.9'u (2) kesinlikle katılmıyorum, %11.4'ü (24) kararsızım şikkını işaretlemiştir. . Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediğinden görüş bildirmemiştir.

Tablo 29: BZK Makarios'u doğru yansıtabildi mi?

BZK DİZİSİ RUM LİDER MAKARIOS'U GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KESİNLİKLE KATILIYORUM	7	3,3	4,2	4,2
	KATILIYORUM	75	35,5	45,2	49,4
	KARARSIZIM	20	9,5	12,0	61,4
	KATILMIYORUM	61	28,9	36,7	98,2
	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	3	1,4	1,8	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların çoğunluğuna göre bakıldığında Makarios'un gerçekçi bir şekilde gösterildiği gibi sonucu çıkmaktadır. Katılımcıların %35.5'i (75) katılıyorum, %28.9'u (61) katılmıyorum, %3.3'ü (7) kesinlikle katılıyorum, %1.4'ü (3) kesinlikle

katılmıyorum, %9.5'i (20) kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 30: Dizinin olaylar açısından önemi

BZK DİZİSİ KIBRIS'TA YAŞANAN OLAYLARININ UNUTULMAMASI ADINA ÖNEMLİDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	11	5,2	6,6	6,6
	KATILIYORUM	115	54,5	69,3	75,9
	KARARSIZIM	3	1,4	1,8	77,7
	KATILMIYORUM	31	14,7	18,7	96,4
	K KATILMIYORUM	6	2,8	3,6	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların büyük bir çoğunluğun dizinin yaşanan olayların unutulmaması adına önemli olduğu görüşüne katılım göstermiştir. Katılımcıların %54.5'i (115) katılıyorum, %14.7'si (31) katılmıyorum, %5.2'si (11) kesinlikle katılıyorum, %2.8'i (6) kesinlikle katılmıyorum, %1.4'ü (3) kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 31: Kıbrıslı Türklerin mücadelesi

BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN MÜCADELESİNE YER VERMEMİŞTİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILMIYORUM	7	3,3	4,2	4,2
	KATILMIYORUM	62	29,4	37,3	41,6
	KARARSIZIM	8	3,8	4,8	46,4
	KATILIYORUM	81	38,4	48,8	95,2
	K KATILIYORUM	8	3,8	4,8	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların büyük çoğunluğu dizinin Kıbrıslı Türklerin mücadelesine yer vermediği görüşünü savunmaktadır. Katılımcıların %38.4'ü (81) katılıyorum, %29.4'ü (62) katılmıyorum, %3.8'i (8) kesinlikle katılıyorum, %3.3'ü (7) kesinlikle katılmıyorum, %3.8'i (8) kararsızım şıklarını işaretlemiştir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziye izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 32: BZK olayları doğru anlatan önemli yapımdır

BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN KAHRAMANI OLDUKLARI OLAYLARI DOĞRU ANLATAN ÖNEMLİ BİR YAPIMDIR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	5	2,4	3,0	3,0
	KATILIYORUM	64	30,3	38,6	41,6
	KARARSIZIM	16	7,6	9,6	51,2
	KATILMIYORUM	74	35,1	44,6	95,8
	K KATILMIYORUM	7	3,3	4,2	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların çoğunluğunun verdiği cevaba göre dizi olayları doğru anlatan önemli bir yapım olmaz özelliği taşımamaktadır. Katılımcıların %35.1'i (74) katılmıyorum, %30.3'ü (64) katılıyorum, %3.3'ü (7) kesinlikle katılmıyorum, %2.4'ü (5) kesinlikle katılıyorum, %7.6'sı (16) kararsızım şıklarını işaretlemiştir. Katılımcıların %21.3'i (45) diziye izlemediği için görüş bildirmemiştir.

Tablo 33: BZK dizisinin anlattığı olayları izleyenleri rahatsız etti mi?

BZK DİZİSİNDE ANLATILAN OLAYLARIN GERÇEKTE YAŞANMIŞ OLMASI VE BU ŞEKİLDE BİR DİZİ MALZEMESİ OLMASI RAHATSIZ EDİCİDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	11	5,2	6,6	6,6
	KATILIYORUM	61	28,9	36,7	43,4
	KARARSIZIM	10	4,7	6,0	49,4
	KATILMIYORUM	77	36,5	46,4	95,8
	K KATILMIYORUM	7	3,3	4,2	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların büyük çoğunluğu anlatılan olayların yaşanmış olmasına karşın dizide anlatılması veya gösterilmesinin rahatsız edici olmadığını belirtmemişlerdir. Katılımcıların %36.5'i (77) katılmıyorum, %28.9'u (61) katılıyorum, %5.2 (11) kesinlikle katılıyorum, %3.3'ü (7) kesinlikle katılmıyorum, %4.7'si (10) kararsızım şıklarını işaretlemiştir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 34: BZK belge niteliği taşımaktadır

BZK DİZİSİ KIBRIS OLAYLARI DİZİ UNSURU OLARAK KULLANMASI KKTC HALKI İÇİN BELGE NİTELİĞİ TAŞIMAKTADIR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	3	1,4	1,8	1,8
	KATILIYORUM	85	40,3	51,2	53,0
	KARARSIZIM	14	6,6	8,4	61,4
	KATILMIYORUM	57	27,0	34,3	95,8
	K KATILMIYORUM	7	3,3	4,2	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcılara göre dizinin konusu olan 1963-1974 olaylarının dizide anlatılması kayıt altına alınması KKTC halkı için belge niteliği taşımaktadır. Katılımcılardan yarısına yakını (%53) bu görüşe katılmaktadırlar. Katılımcıların %40.3'ü (85) katılıyorum, %27'si (57) katılmıyorum, %1.4'ü (3) kesinlikle katılıyorum, %3.3'ü (7) kesinlikle katılmıyorum, %6.6'sı (14) kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 35: BZK milli duyguları etkiledi mi?

BZK DİZİSİ MİLLİ DUYGULARIN ÖNE ÇIKMASINDA ETKİLİ OLMUŞTUR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	8	3,8	4,8	4,8
	KATILIYORUM	87	41,2	52,4	57,2
	KARARSIZIM	7	3,3	4,2	61,4
	KATILMIYORUM	60	28,4	36,1	97,6
	K KATILMIYORUM	4	1,9	2,4	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi katılımcıların büyük çoğunluğuna göre milli duyguların öne çıkmasında etkili olmuştur. Katılımcıların %41.2'si (87) katılıyorum, %28.4'ü (60) katılmıyorum, %3.8'i (8) kesinlikle katılıyorum, % 1.9'u (4) kesinlikle katılmıyorum, %3.3'ü (7) kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü diziyi izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 36: BZK Türkiye bağılılığı vurgulamaktadır

BZK DİZİSİ KUZEY KIBRIS'IN TÜRKİYE'YE BAĞLILIĞINI VURGULAMAKTADIR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	10	4,7	6,0	6,0
	KATILIYORUM	105	49,8	63,3	69,3
	KARARSIZIM	11	5,2	6,6	75,9
	KATILMIYORUM	37	17,5	22,3	98,2
	K KATILMIYORUM	3	1,4	1,8	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi katılımcıların büyük çoğunluğunun da belirttiği Kuzey Kıbrıs'ın Türkiye'ye bağılılığını vurgulamaktadır düşüncesini savunmaktadır. Katılımcılarda bu görüşü desteklemektedirler. Katılımcıların %49.8 (105) katılıyorum, %17.5'i (37) katılmıyorum, %4.7'si (10) kesinlikle katılıyorum, %1.4'ü (3) kesinlikle katılmıyorum, %5.2'si kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziyi izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 37: BZK Türkiye'nin Kıbrıslı Türklerin yanında olduğu göstermektedir

BZK DİZİSİ TÜRKİYE'NİN KIBRISLI TÜRKLERİN YANINDA OLDUĞUNU GÖSTERMEKTEDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	11	5,2	6,6	6,6
	KATILIYORUM	130	61,6	78,3	84,9
	KARARSIZIM	5	2,4	3,0	88,0
	KATILMIYORUM	18	8,5	10,8	98,8
	K KATILMIYORUM	2	,9	1,2	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%84.9) Türkiye'nin Kuzey Kıbrıslı Türklerin yanında olduğu görüşünü savunmaktadırlar. Katılımcıların %61.6'sı (130) katılıyorum, %8.5'i (18) katılmıyorum, %5.2'si (11) kesinlikle katılıyorum, %0.9'u (2) kesinlikle katılmıyorum, %2.4'ü (5) kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü (45) diziye izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 38: BZK Kıbrıslı Türklerin minnet duygusunu uyandırmaktadır

BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN TÜRKİYE'YE KARŞI MİNNET DUYGUSUNU UYANDIRMAKTADIR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	6	2,8	3,6	3,6
	KATILIYORUM	105	49,8	63,3	66,9
	KARARSIZIM	11	5,2	6,6	73,5
	KATILMIYORUM	42	19,9	25,3	98,8
	K.KATILMIYORUM	2	,9	1,2	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların büyük çoğunluğu bu görüşü savunmuştur. Katılımcılara göre dizi Kıbrıslı Türklerin Türkiye'ye karşı minnet duygusunu uyandırmakta etkili olmuştur. Katılımcıların % 49.8'i (105) katılıyorum, %19.9'u (42) katılmıyorum, %2.8'i (6) kesinlikle katılıyorum, %0.9'u (2) kesinlikle katılmıyorum, %5.2'si (11) kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü diziye izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 39: BZK Kıbrıslı Türkleri zayıf gösterdi mi?

BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİ ZAYIF BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	16	7,6	9,6	9,6
	KATILIYORUM	97	46,0	58,4	68,1
	KARARSIZIM	8	3,8	4,8	72,9
	KATILMIYORUM	41	19,4	24,7	97,6
	K KATILMIYORUM	4	1,9	2,4	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun savunduğu görüş dizinin Kıbrıslı Türkleri zayıf bir şekilde göstermesidir. Katılımcıların %46'sı (97) katılıyorum, %19.4'ü (41) katılmıyorum, %7.6'sı (16) kesinlikle katılıyorum, %1.9'u (4) kesinlikle katılmıyorum, %3.8'i (8) kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü diziyi izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 40: BZK Kıbrıslı Türklerin mücadelesi başarılı bir şekilde gösterdi mi?

BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN MÜCADELESİNİ BAŞARILI BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	3	1,4	1,8	1,8
	KATILIYORUM	67	31,8	40,4	42,2
	KARARSIZIM	6	2,8	3,6	45,8
	KATILMIYORUM	80	37,9	48,2	94,0
	K KATILMIYORUM	10	4,7	6,0	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların büyük çoğunluğu dizinin Kıbrıslı Türklerin mücadelesini başarılı bir şekilde göstermediği yönündedir. Katılımcıların %37.9'u (80) katılmıyorum, %31.8'i (67) katılıyorum, %4.7'si (10) kesinlikle katılmıyorum, %1.4'ü (3) kesinlikle

katılıyorum, %'2.8'i (6) kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü diziye izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 41: BZK olayları gelecek nesillere aktaran bir belge mi?

BZK DİZİSİ KIBRIS OLAYLARINI GELECEK NESİLLERE DOĞRU AKTARAN BİR BELGE NİTELİĞİNDEDİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	2	,9	1,2	1,2
	KATILIYORUM	58	27,5	34,9	36,1
	KARARSIZIM	7	3,3	4,2	40,4
	KATILMIYORUM	82	38,9	49,4	89,8
	K KATILMIYORUM	17	8,1	10,2	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların çoğunluğu dizinin gelecek nesiller için bir belge görevi göremeyeceğini savunmuşlardır. Katılımcıların %38.9'u (82) katılmıyorum, %27.5'i (58) katılıyorum, %8.1'i (17) kesinlikle katılmıyorum, %0.9'u (2) kesinlikle katılıyorum, %3.3'ü (7) kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü diziye izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 42: BZK olayları toplumsal hafızaya doğru yerleştirebilir mi?

BZK DİZİSİ KIBRIS OLAYLARININ TOPLUMSAL HAFIZAYA DOĞRU YERLEŞMESİNE NEDEN OLABİLİR.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	K KATILIYORUM	1	,5	,6	,6
	KATILIYORUM	78	37,0	47,0	47,6
	KARARSIZIM	5	2,4	3,0	50,6
	KATILMIYORUM	76	36,0	45,8	96,4
	K KATILMIYORUM	6	2,8	3,6	100,0
	Total	166	78,7	100,0	
Missing	99,00	45	21,3		
Total		211	100,0		

Katılımcıların yapmış olduğu anket sonucu birbirine en yakın olan görüş ayrılığı bu görüşte ortaya çıkmıştır, katılanlara göre dizi toplumsal hafızayı etkileyebilir, aynı zamanda yakın olan diğer görüşe göre etkileyemeyebilir. Katılımcıların %37'si (78) katılıyorum, %36'sı (76) katılmıyorum, %2.8'i (6) kesinlikle katılmıyorum, %0.5'i (1) kesinlikle katılıyorum, %2.4'ü (5) kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21.3'ü diziye izlemediği için görüş bildirmemişlerdir.

5.1.4 5'li Likert Ölçeği Soruları ve Tutumları

Bu bölümde 5'li Likert ölçeğine göre hazırlanan soruların ortalamalarının Balcı (2004)'ya göre eşleştirilen tutumları incelenecektir. Balcı (2004) tutum ortalamalarını $1 - 1.79 = \text{Kesinlikle Katılıyorum}$, $1.80 - 2.59 = \text{Katılıyorum}$, $2.60 - 3.39 = \text{Kararsızım}$, $3.40 - 4.19 = \text{Katılmıyorum}$, $4.20 - 5 = \text{Kesinlikle Katılmıyorum}$ şeklinde sıralamaktadır (Balcı, 2004, s. 225).

Tablo 43: 5'li Likert Ortalama ve Tutum

	Ortalama	Tutar
BZK DİZİSİ 1963'TE GERÇEKLEŞEN "KANLI NOEL" OLAYLARI YAŞANDIĞI GİBİ GÖSTERMEKTEDİR.	3,3133	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN MÜCADELESİ GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE AKTARMAKTADIR.	3,1566	Kararsızım
BZK DİZİSİ TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATININ (TMT) BAŞARILARINA YETERİNCE YER VERMEKTEDİR.	3,2892	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN MÜCADELESİ SIRASINDA TÜRKİYE'DEN GELEN YARDIMLARA GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE YER VERMEKTEDİR.	2,6747	Kararsızım
1974 YILINDA BAŞLAYAN KIBRIS BARIŞ HAREKATINDA GERÇEKLEŞEN OLAYLAR DİZİDE GÖSTERİLDİĞİ GİBİ GERÇEKLEŞMİŞTİR.	3,3855	Kararsızım
BZK DİZİSİ RAUF DENKTAŞ'I DİZİDE DOĞRU YANSITABİLMEKTEDİR.	3,5904	Kararsızım
BZK DİZİSİ DR. FAZIL KÜÇÜK'Ü DİZİDE DOĞRU YANSITABİLMEKTEDİR.	3,5120	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN DİRENİŞ MÜCADELESİNİ YANSITAMAMAKTADIR.	3,2048	Kararsızım

BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİ GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE YANSITMAKTADIR.	3,3554	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN YAŞADIKLARINI ANLATILMASI İÇİN ÖNEMLİ BİR ARAÇTIR.	2,7048	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN YAŞADIKLARINI GELECEK NESİLLERE DOĞRU BİR ŞEKİLDE AKTARABİLİR.	3,3313	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRISLI RUMLARIN YAŞADIKLARI VE YAPTIKLARI DİZİDE DOĞRU BİR ŞEKİLDE YANSITILMAKTADIR.	2,9699	Kararsızım
BZK DİZİSİ EOKA TERÖR ÖRGÜTÜ LİDERİ GRİVAS'I GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.	2,7831	Kararsızım
BZK DİZİSİ RUM LİDER MAKARİOS'U GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.	2,8675	Kararsızım
BZK DİZİSİ RUM LİDER NİCOS SAMPSON'U GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.	2,8667	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRIS'TA YAŞANAN OLAYLARININ UNUTULMAMASI ADINA ÖNEMLİDİR.	2,4337	Katılıyorum
BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN MÜCADELESİNE YER VERMEMİŞTİR.	3,1265	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRIS TÜRKÜNÜN KAHRAMANI OLDUKLARI OLAYLARI DOĞRU ANLATAN ÖNEMLİ BİR YAPIMDIR.	3,0843	Kararsızım
BZK DİZİSİNDE ANLATILAN OLAYLARIN GERÇEKTE YAŞANMIŞ OLMASI VE BU ŞEKİLDE BİR DİZİ MALZEMESİ OLMASI RAHATSIZ EDİCİDİR.	3,0482	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRIS OLAYLARI DİZİ UNSURU OLARAK KULLANMASI KKTC HALKI İÇİN BELGE NİTELİĞİ TAŞIMAKTADIR.	2,8795	Kararsızım
BZK DİZİSİ MİLLİ DUYGULARIN ÖNE ÇIKMASINDA ETKİLİ OLMUŞTUR.	2,7892	Kararsızım
BZK DİZİSİ KUZEY KIBRIS'IN TÜRKİYE'YE BAĞLILIĞINI VURGULAMAKTADIR.	2,5060	Kararsızım
BZK DİZİSİ TÜRKİYE'NİN KIBRIS TÜRKLERİNİN YANINDA OLDUĞUNU GÖSTERMEKTEDİR.	2,2169	Katılıyorum
BZK DİZİSİ TÜRKİYE'NİN KIBRIS TÜRKLERİNİN TÜRKİYE'YE KARŞI MİNNET DUYGUSUNU UYANDIRMAKTADIR.	2,5723	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİ ZAYIF BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.	2,5181	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN MÜCADELESİNİ BAŞARILI BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.	3,1627	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRIS OLAYLARINI GELECEK NESİLLERE DOĞRU AKTARAN BİR BELGE NİTELİĞİNDEDİR.	3,3253	Kararsızım
BZK DİZİSİ KIBRIS OLAYLARININ TOPLUMSAL HAFIZAYA DOĞRU YERLEŞMESİNE NEDEN OLABİLİR.	3,0482	Kararsızım

Elde edilen sonuçlarda anket sorularına verilen yanıtlardan katılımcıların tutum ölçeği sonuçları “Kararsızım” olarak sonuçlanmıştır. Bu sonucun çıkmasında ki sebeplerin başında yapılan anket çalışmasının farklı bölgelerde yaşayan insanlarla yapılmasıdır. Farklı bölgelerde farklı sonuç çıkmasının sebebi ise 1963-1974 olaylarının yaşandığı dönemde bölgeler arasında farklılık göstermesidir. Çalışmanın farklı bölümlerinde değindiğim gibi bölgeler arası farklılıklar bazı bölgelerde hiç çatışma olmaması gibi büyük farklılıklarla kendini göstermektedir. Buda hem diziye karşı olan tutumun hem de anket sorularına verilen cevapların farklılık göstermesine neden olmuş, dizi hakkında benzer yorumları yapsalar da cevapları kendi yaşanmışlıklarına göre vermişlerdir.

5.1.5 Doğum Yeri ve 5’li Likert Çapraz Tablolar

Bu bölümde demografik sorulardan bir tanesi olan doğum yeri ile anketin üçüncü bölümünde yer alan dizi ile ilgili görüşleri çapraz tablolarla ele alınacaktır. Çıkan sonuçlar diğer tablolarda olduğu gibi betimsel analiz yoluyla açıklanacaktır.

Tablo 44: Doğum yerine göre Kanlı Noel olaylarını nasıl gösterdi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ 1963'TE GERÇEKLEŞEN "KANLI NOEL" OLAYLARI YAŞANDIĞI GİBİ GÖSTERMEKTEDİR.							
BZK DİZİSİ 1963'TE GERÇEKLEŞEN "KANLI NOEL" OLAYLARI YAŞANDIĞI GİBİ GÖSTERMEKTEDİR.							
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM	KUZEY LEFKOŞA	0	5	2	3	2	12
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	2	0	0	2
	MAĞUSA	0	15	6	38	6	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	1	4	2	9	2	18
	BAF	0	16	2	10	4	32
	LİMASOL	0	5	0	10	1	16
	LARNAKA	0	6	1	5	0	12
	DİĞER	0	4	1	1	0	6
Total		1	55	16	79	15	166

1963 yılında yaşanan olaylara dizinin bakış açısından bakıldığında katılımcılardan 94'ü olumsuz, 56'sı ise olumlu görüş bildirmiştir. Toplama bakıldığında ise dizinin olayları yaşandığı göstermediği sonucu çıkmaktadır. Katılımcıların 16 ise kararsız olduğu bildirmiştir. Kanlı Noel olayları dizide doğru yansıtılmadığı düşünenlerden Mağusa'dan toplamda 44, Kuzey Lefkoşa'dan toplamda 5, Lefke'den 3, İskele'den toplamda 11, Baf'tan toplamda 14, Limasol'dan toplamda 11, Larnaka'dan 5, diğer bölgelerden ise 1 kişi katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Kanlı Noel olaylarının dizide doğru yansıtıldığı düşünenlerden Mağusa'dan 15, Kuzey Lefkoşa'dan 5, İskele'den toplamda 5, Baf'tan 16, Limasol'dan 5, Larnaka'dan 6, diğer bölgelerden ise 4 kişi katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 45: Doğum yerine göre Kıbrıslı Türklerin mücadelesini aktarabildi mi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN MÜCADELESİ GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE AKTARMAKTADIR.							
BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN MÜCADELESİ GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE AKTARMAKTADIR.							
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM YERİNİZ?	KUZEY LEFKOŞA	0	8	0	2	2	12
	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	2	0	0	2
	MAĞUSA	0	23	1	33	8	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	0	7	3	7	1	18
	BAF	1	15	2	10	4	32
	LİMASOL	0	5	0	9	2	16
	LARNAKA	0	9	0	3	0	12
	DİĞER	2	3	0	1	0	6
Total		3	70	8	68	17	166

Bir Zamanlar Kıbrıs dizisinde anlatılan olaylarda Kıbrıslı Türklerin mücadelesinin gerçekçi bir şekilde aktarılmadığı düşüncesine katılımcılardan toplamda 85 kişi, aktarıldığı düşüncesine toplamda 73 kişi görüş bildirmiştir. Katılımcıların 8'i ise kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildirenlerden 45 kişi Mağusa, 4 kişi Kuzey Lefkoşa, 3 kişi Lefke, 8 kişi İskele, 14 kişi Baf, 11 kişi Limasol, 3 kişi Larnaka ve 1 kişide diğer bölgeden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildirenlerden 23 kişi Mağusa, 8 kişi Kuzey Lefkoşa, 7 kişi İskele, 16 kişi Baf, 5 kişi Limasol, 9 kişi Larnaka ve 5 kişi d diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 46: Doğum yerine göre TMT'nin başarısına yer verdi mi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATININ (TMT) BAŞARILARINA YETERİNCE YER VERMEKTEDİR.							
BZK DİZİSİ TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATININ (TMT) BAŞARILARINA YETERİNCE YER VERMEKTEDİR.							
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM	KUZEY LEFKOŞA	0	5	2	4	1	12
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	2	0	0	2
	MAĞUSA	0	14	8	41	2	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	0	5	2	10	1	18
	BAF	1	14	1	12	4	32
	LİMASOL	1	3	0	11	1	16
	LARNAKA	0	9	1	2	0	12
	DİĞER	1	1	0	4	0	6
Total		3	51	16	87	9	166

Kıbrıs Türklerinin mücadelesinde TMT'nin ve mücahitlerin önemli bir yeri vardır. 1963' te başlayan olaylardan 1974 Kıbrıs Barış Harekatına kadar olan zamanda TMT mücahitleri Kıbrıslı Türklerinin ve elde kalan toprakları korumayı başarmıştır. Kıbrıs

Türk halkının büyük bir çoğunluğu mücahitlik yapmış ankete katılan kişilerin çoğu mücahitlerden oluşmaktadır. Kıbrıslı Türklerin tarihinde içim mücahitler önemli bir yer tutmaktadır. Tabloda da görüldüğü üzere katılımcıların yarısında fazla olumsuz görüş bildirmiştir. Toplamda 96 kişi bu görüşe katılmamakta, 54 kişi ise katılmaktadır. Katılımcılardan 16 kişi ise kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildirenlerden 43 kişi Mağusa, 5 kişi Kuzey Lefkoşa, 3 kişi Lefke, 11 kişi İskele, 16 kişi Baf, 12 kişi Limasol, 2 kişi Larnaka ve 4 kişide diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumlu görüş bildirenlerden 14'ü Mağusa, 5 kişi Kuzey Lefkoşa, 5 kişi İskele, 15 kişi Baf, 4 kişi Limasol, 9 kişi Larnaka ve 1 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 47: Doğum yerine göre Türkiye'den gelen yardımları gösterebildi mi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRIS TÜRKLERİNİN MÜCADELESİ SIRASINDA TÜRKİYE'DEN GELEN YARDIMLARA GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE YER VERMEKTEDİR.							
BZK DİZİSİ KIBRIS TÜRKLERİNİN MÜCADELESİ SIRASINDA TÜRKİYE'DEN GELEN YARDIMLARA GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE YER VERMEKTEDİR.							
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM	KUZAY LEFKOŞA	0	5	2	3	2	12
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	2	0	2
	MAĞUSA	3	35	7	20	0	65
	LEFKE	0	3	0	0	0	3
	İSKELE	1	6	3	8	0	18
	BAF	2	20	3	5	2	32
	LİMASOL	1	8	3	4	0	16
	LARNAKA	0	9	2	1	0	12
	DİĞER	2	3	0	0	1	6
Total		9	89	20	43	5	166

Mücadele sırasında Türkiye'den gelen yardımlar Kıbrıslı Türklerin mücadelesinde etkili olmuş ve Türkiye'den silahlar çatışmalarda yardımcı olmuştur. Katılımcılardan

yarısından fazlası olumlu görüş bildirmekte ve gelen yardımların dizide yansıtıldığı savunmaktadırlar. Katılımcılardan 98 kişi olumlu, 48 kişi ise olumsuz görüş bildirmiştir. Katılımcılardan 20'si ise kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildirenlerden 38 kişi Mağusa'dan, 5 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 3 kişi Lefke'den, 7 kişi İskele'den, 22 kişi Baf'tan, 9 kişi Limasol'dan, 9 kişi Larnaka'dan ve 5 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildirenlerden 20 kişi Mağusa'dan, 5 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 8 kişi İskele'den, 7 kişi Baf'tan, 4 kişi Limasol'dan, 1 kişi Larnaka'dan ve 1 kişi de diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 48: Doğum yerine göre 1974 Barış Harekatını doğru aktarabildi mi?

DOĞUM YERİNİZ? * 1974 YILINDA BAŞLAYAN KIBRIS BARIŞ HAREKATINDA GERÇEKLEŞEN OLAYLAR DİZİDE GÖSTERİLDİĞİ GİBİ GERÇEKLEŞMİŞTİR.		1974 YILINDA BAŞLAYAN KIBRIS BARIŞ HAREKATINDA GERÇEKLEŞEN OLAYLAR DİZİDE GÖSTERİLDİĞİ GİBİ GERÇEKLEŞMİŞTİR.					Total
		KESİNLİKLE KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	
DOĞUM YERİNİZ?	KUZEY LEFKOŞA	0	4	1	5	2	12
	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	2	0	0	2
	MAĞUSA	0	16	8	40	1	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	0	5	2	10	1	18
	BAF	0	7	4	15	6	32
	LİMASOL	0	4	3	8	1	16
	LARNAKA	0	6	1	5	0	12
	DİĞER	2	1	1	1	1	6
Total		2	43	22	87	12	166

Katılımcılara göre 1974 yılında başlayan Kıbrıs Barış Harekatı her bölge için söylenebilecek dizide gösterildiği gibi gerçekleşmemiştir. Katılımcıların yarısından fazlasını oluşturan 99 kişi olumsuz görüş bildirmiş, 45 kişi olumlu görüş bildirmiş,

geri kalan 22 kişi ise kararsız görüş bildirmiştir. Dizi 1974 yılında gerçekleşen hareketi yeterince aktaramamıştır. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 41 kişi Mağusa, 7 Kişi Kuzey Lefkoşa, 3 kişi Lefke, 11 kişi İskele, 21 kişi Baf, 5 kişi Limasol, 2 kişi Larnaka, 2 kişi de diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 16 kişi Mağusa, 4 kişi Kuzey Lefkoşa, 5 kişi İskele, 7 kişi Baf, 4 kişi Limasol, 6 kişi Larnaka, 3 kişi ise diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 49: Doğum yerine göre Denктаş doğru aktarılabildi mi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ RAUF DENKTAŞ'I DİZİDE DOĞRU YANSITABİLMEKTEDİR.							
		BZK DİZİSİ RAUF DENKTAŞ'I DİZİDE DOĞRU YANSITABİLMEKTEDİR.					Total
		KESİNLİKLE				KESİNLİKLE	
		KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	
DOĞUM	KUZEY LEFKOŞA	0	2	1	6	3	12
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	0	15	1	39	10	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	1	3	1	12	1	18
	BAF	0	9	2	16	5	32
	LİMASOL	0	0	2	13	1	16
	LARNAKA	0	4	1	7	0	12
	DİĞER	3	2	0	1	0	6
Total		4	35	8	97	22	166

Dizide Rauf Denктаş'ı canlandıran karakter katılımcıların tepkisine neden olmuş, Kıbrıs'ın kurucu liderlerinden Rauf Denктаş'ın anket yapılan bütün bölgelerde yeterince doğru yansıtlamadığı görüşü etkin olmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğunu oluşturan 119 kişi olumsuz, 39 kişi olumlu, 8 kişi ise kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 49 kişi Mağusa'dan, 9 kişi

Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 13 kişi İskele'den, 3 kişi Lefke'den, 21 kişi Baf'tan, 14 kişi Limasol'dan, 7 kişi Larnaka'dan, 1 kişi ise diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 15 kişi Mağusa'dan, 2 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 4 kişi İskele'den, 4 kişi Larnaka'dan, 5 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemiştir.

Tablo 50: Doğum yerine göre Dr. Küçük doğru aktarılabildi mi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ DR. FAZIL KÜÇÜK'Ü DİZİDE DOĞRU YANSITABİLMEKTEDİR.		BZK DİZİSİ DR. FAZIL KÜÇÜK'Ü DİZİDE DOĞRU YANSITABİLMEKTEDİR.					Total
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	
DOĞUM YERİNİZ?	KUZEY LEFKOŞA	0	3	2	5	2	12
	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	0	13	3	42	7	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	1	3	2	11	1	18
	BAF	0	7	4	16	5	32
	LİMASOL	0	4	2	8	2	16
	LARNAKA	0	7	1	4	0	12
	DİĞER	1	3	1	0	1	6
Total		2	40	15	89	20	166

Rauf Denктаş'ta olduğu gibi Dr. Fazıl Küçük'ün de yeterince doğru yansıtılmadığı yönünde bütün bölgeler olumsuz görüş bildirmiştir. Katılımcıların 119'u olumsuz görüş bildirirken 42'si olumlu görüş bildirmiştir. 15'i ise kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılarda olumsuz görüş bildiren 49 kişi Mağusa'dan, 7 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 12 kişi İskele'den, 3 kişi Lefke'den, 21 kişi Baf'tan, 10 kişi Limasol'dan, 4 kişi Larnaka'dan, 1 kişi ise diğer bölgelerden

katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 13 kişi Mağusa'dan, 3 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 4 kişi İskele'den, 7 kişi Baf'tan, 4 kişi Limasol'dan , 7 kişi Larnaka'dan, 4 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemiştir.

Tablo 51: Doğum yerine göre Kıbrıslı Türklerin mücadelesi yansıtılabildi mi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN DİRENİŞ MÜCADELESİNİ YANSITMAMAKTADIR.							
		BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN DİRENİŞ MÜCADELESİNİ YANSITMAMAKTADIR.					Total
		KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILYORUM	
DOĞUM YERİNİZ?	KUZEY LEFKOŞA	0	5	0	4	3	12
	GÜNEY LEFKOŞA	0	1	1	0	0	2
	MAĞUSA	3	20	5	37	0	65
	LEFKE	0	3	0	0	0	3
	İSKELE	1	4	1	12	0	18
	BAF	2	10	4	9	7	32
	LİMASOL	1	3	0	11	1	16
	LARNAKA	0	9	0	3	0	12
	DİĞER	1	0	0	3	2	6
Total		8	55	11	79	13	166

Bir Zamanlar Kıbrıs dizisinde Kıbrıslı Türklerin mücadelesine yeterince yer verilmemesi çıkan sonuçta görüldüğü gibi anket yapılan bölgelerde yoğun olan görüş olumsuz olmuştur. Katılımcılara göre kendi mücadeleleri dizide yeterince gösterilmemiştir. Katılımcılardan 92 kişi olumsuz, 63 kişi olumlu ve 11 kişi de kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 37 kişi Mağusa'dan, 7 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 12 kişi İskele'den, 16 kişi Baf'tan, 12 kişi Limasol'dan, 5 kişi Larnaka'dan, 5 kişi ise diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 23 kişi Mağusa'dan, 5 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 1 kişi Güney Lefkoşa'dan, 3

kişi Lefke'den, 4 kişi Limasol'dan, 5 kişi İskele'den, 9 kişi Larnaka'dan, 5 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemiştir.

Tablo 52: Doğum yerine göre Kıbrıslı Türkleri gerçekçi yansıtıldı mı?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRIS TÜRKLERİNİ GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE YANSITMAKTADIR.							
BZK DİZİSİ KIBRIS TÜRKLERİNİ GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE YANSITMAKTADIR.							
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM	KUZEY LEFKOŞA	1	5	1	4	1	12
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	0	13	1	49	2	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	1	1	0	15	1	18
	BAF	1	13	2	13	3	32
	LİMASOL	0	5	0	9	2	16
	LARNAKA	0	9	1	2	0	12
	DİĞER	4	0	0	2	0	6
Total		7	46	5	97	11	166

Katılımcıların verdikleri yanıtın geneline bakıldığında görünen bütün bölgelerde bu soruya olumsuz görüş bildirdikleridir. Katılımcıların 108'i olumsuz, 53'ü olumlu ve 5 ise kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 51 kişi Mağusa'dan, 5 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 16 kişi İskele'den, 3 kişi Lefke'den, 16 kişi Baf'tan, 11 kişi Limasol'dan, 2 kişi Larnaka'dan, 2 kişi ise diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 13 kişi Mağusa'dan, 6 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi İskele'den, 14 kişi Baf'tan, 5 kişi Limasol'dan, 5 kişi Larnaka'dan, 4 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemiştir.

Tablo 53: Doğum yerine göre dizi yaşanılanların anlatılması için önemli

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN YAŞADIKLARINI ANLATILMASI İÇİN ÖNEMLİ BİR ARAÇTIR.							
BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN YAŞADIKLARINI ANLATILMASI İÇİN ÖNEMLİ BİR ARAÇTIR.							
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM	KUZEY LEFKOŞA	2	6	2	2	0	12
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	3	37	1	22	2	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	0	12	0	6	0	18
	BAF	3	18	1	10	0	32
	LİMASOL	0	6	0	8	2	16
	LARNAKA	0	11	0	1	0	12
	DİĞER	4	0	1	1	0	6
Total		12	90	5	53	6	166

Bir Zamanlar Kıbrıs dizisinde anlatılan olaylar Kıbrıs Türk halkının yaşamışlıklarından ve gerçek olaylardan hareketle yapıldığı için buradaki toplum için dizi önemli bir hal almıştır. Katılımcıların bütün bölgelerde ki etkin görüşü dizinin önemli bir araç olması yönündedir. Katılımcıların 102'si olumlu, 59'u olumsuz ve 5 kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildirenlerden 40 kişi Mağusa'dan, 8 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 12 kişi İskele'den, 21 kişi Baf'tan, 6 kişi Limasol'dan, 11 kişi Larnaka'dan ve 4 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildirenlerden 24 kişi Mağusa'dan, 2 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 3 kişi Lefke'den, 6 kişi İskele'den, 10 kişi Baf'tan, 10 kişi Limasol'dan, 1 kişi Larnaka'dan ve 1 kişi de diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 54: Doğum yerine göre yaşananlar gelecek nesillere doğru aktarılabilir mi ?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN YAŞADIKLARINI GELECEK NESİLLERE DOĞRU BİR ŞEKİLDE AKTARABİLİR.							
BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN YAŞADIKLARINI GELECEK NESİLLERE DOĞRU BİR ŞEKİLDE AKTARABİLİR.							
DOĞUM YERİNİZ?		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
	KUZEY LEFKOŞA	1	7	0	3	1	12
	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	0	22	1	41	1	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	0	4	0	13	1	18
	BAF	2	7	2	18	3	32
	LİMASOL	0	1	0	14	1	16
	LARNAKA	0	9	0	3	0	12
	DİĞER	2	2	0	0	2	6
Total		5	52	3	95	11	166

Bir Zamanlar Kıbrıs dizisinin yaşanan olayları direkt olarak anlatması, burada yaşayan insanları olayları hala hatırlaması ve bu olayları gelecek nesillere kendilerinin ilk ağızlarından anlatmaları dizinin bu yönünü olumsuz etkilemiştir. Bölgelere göre bakıldığında neredeyse her bölge çatışmaları yaşamış ve o bölgedeki katılımcılar için olaylar hatıralarındaki yerleri korumaktadır. Katılımcıların 106'sı olumsuz, 57'si olumlu ve 3 kişi kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildirenlerden 42 kişi Mağusa, 4 kişi Kuzey Lefkoşa, 2 kişi Güney Lefkoşa, 3 kişi Lefke, 14 kişi İskele, 21 kişi Baf, 15 kişi Limasol 3 kişi Larnaka, 2 kişi de diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olum görüş bildirenlerden 22 kişi Mağusa, 8 kişi Kuzey Lefkoşa, 4 kişi İskele, 9 kişi Baf, 1 kişi Limasol, 9 kişi Larnaka ve 4 kişi diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarının işaretlemişlerdir.

Tablo 55: Doğum yerine göre Kıbrıslı Rumları doğru yansıttı mı?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRISLI RUMLARIN YAŞADIKLARI VE YAPTIKLARI DİZİDE DOĞRU BİR ŞEKİLDE YANSITILMAKTADIR.							
BZK DİZİSİ KIBRISLI RUMLARIN YAŞADIKLARI VE YAPTIKLARI DİZİDE DOĞRU BİR ŞEKİLDE YANSITILMAKTADIR.							Total
DOĞUM YERİNİZ?		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
KUZEY LEFKOŞA		0	5	1	3	3	12
GÜNEY LEFKOŞA		0	0	0	2	0	2
MAĞUSA		0	26	8	31	0	65
LEFKE		0	0	3	0	0	3
İSKELE		0	10	0	8	0	18
BAF		0	19	3	6	4	32
LİMASOL		0	9	0	5	2	16
LARNAKA		0	9	0	3	0	12
DİĞER		3	1	0	0	2	6
Total		3	79	15	58	11	166

Bütün adada çatışmaların farklılık göstermesi adadaki komşuluk ilişkilerinin de farklılık göstermesindeki en büyük etkenlerden bir tanesidir. Sadece Türk veya sadece Rum köylerinde çatışmalar pek görülmezken iki milletinde ortak yaşadığı alanlarda daha fazla çatışma olmuş ve adadaki ilişkilerinde dengesi bozulmuştur. Bölgelere bakıldığında etkin görüşün olumlu olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 82 kişi olumlu, 69 kişi olumsuz ve 15 kişi kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildirenlerden 26 kişi Mağusa'dan, 5 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 10 kişi İskele'den, 19 kişi Baf'tan, 9 kişi Limasol'dan, 9 kişi Larnaka'dan ve 4 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildirenlerden 31 kişi Mağusa'dan, 6 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 8 kişi İskele'den, 10 kişi Baf'tan, 7 kişi Limasol'dan, 3 kişi Larnaka'dan ve 2 kişi de diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 56: Doğum yerine göre Grivas gerçekçi gösterildi mi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ EOKA TERÖR ÖRGÜTÜ LİDERİ GRİVAS'I GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.							
BZK DİZİSİ EOKA TERÖR ÖRGÜTÜ LİDERİ GRİVAS'I GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.							
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM	KUZEY LEFKOŞA	0	7	1	3	1	12
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	2	0	2
	MAĞUSA	0	29	10	26	0	65
	LEFKE	0	0	3	0	0	3
	İSKELE	0	7	2	9	0	18
	BAF	1	22	2	6	1	32
	LİMASOL	0	11	1	4	0	16
	LARNAKA	0	7	1	4	0	12
	DİĞER	4	1	1	0	0	6
Total		5	84	21	54	2	166

Yunan komutanı olan Grivas adaya gelmiş ve EOKA'nın başına geçerek ENOSİS'i gerçekleştirmek adına kanlı eylemlerine başlamıştır. 1967 yılında Türkiye'nin çıkarma yapacağını duyurana kadar adada kalan Grivas Türkiye'nin bu kararından sonra Yunanistan hükümeti tarafından geri çağırılır. Bu süreye kadar adada kalan Grivas adadaki bir çok kanlı baskını yönetmiştir. Katılımcılardan 99 kişi olumlu görüş bildirirken, 56 kişi olumsuz görüş bildirmiş olumsuz görüş bildiren katılımcılar gösterilenden daha kötü olduğu yorumunu yaptığı için olumsuz görüş bildirmiştir. Katılımcıların 21'i ise kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildirenlerden 29 kişi Mağusa'dan, 7 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 7 kişi İskele'den, 23 kişi Baf'tan, 11 kişi Limasol'dan, 7 kişi Larnaka'dan ve 5 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildirenlerden 26 kişi Mağusa'dan, 4 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 9 kişi İskele'den, 7 kişi Baf'tan, 4 kişi Limasol'dan, 4 kişi Larnaka'dan katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 57: Doğum yerine göre Makarios gerçekçi gösterildi mi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ RUM LİDER MAKARİOS'U GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.

		BZK DİZİSİ RUM LİDER MAKARİOS'U GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.						
		KESİNLİKLE				KESİNLİKLE		
		KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	Total	
DOĞUM	KUZEY LEFKOŞA	0	8	0	3	1	12	
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	2	0	2	
	MAĞUSA	3	24	9	29	0	65	
	LEFKE	0	0	3	0	0	3	
	İSKELE	0	8	1	8	1	18	
	BAF	1	17	3	10	1	32	
	LİMASOL	0	11	1	4	0	16	
	LARNAKA	0	6	1	5	0	12	
	DİĞER	3	1	2	0	0	6	
Total		7	75	20	61	3	166	

Kıbrıs Türk halkı tarafından daha çok bilinen Makarios Kıbrıs Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı olarak seçilmiş ve seçildiği günden itibaren Kıbrıslı Türklerin haklarını tanımayı reddetmiştir. Grivas ile iş birliği yapıp EOKA'nın eylemlerini desteklemiştir. Katılımcılardan 82 kişi olumlu görüş bildirirken, 64 kişi olumsuz görüş bildirmiş olumsuz görüş bildirmiştir. Katılımcıların 20'si ise kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildirenlerden 27 kişi Mağusa'dan, 8 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 8 kişi İskele'den, 18 kişi Baf'tan, 11 kişi Limasol'dan, 6 kişi Larnaka'dan ve 4 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildirenlerden 29 kişi Mağusa'dan, 4 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 9 kişi İskele'den, 11 kişi Baf'tan, 4 kişi Limasol'dan, 5 kişi Larnaka'dan katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 58: Doğum yerine göre Sampson gerçekçi gösterildi mi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ RUM LİDER NİCOS <u>SAMPSON</u> 'U GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.						
BZK DİZİSİ RUM LİDER NİCOS <u>SAMPSON</u> 'U GERÇEKÇİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.						
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
DOĞUM YERİNİZ?						Total
KUZEY LEFKOŞA		0	7	0	4	1
GÜNEY LEFKOŞA		0	0	0	2	0
MAĞUSA		3	24	10	27	0
LEFKE		0	0	3	0	0
İSKELE		0	9	2	7	0
BAF		1	16	5	9	1
LİMASOL		0	9	2	5	0
LARNAKA		0	6	1	5	0
DİĞER		3	1	1	1	0
Total		7	72	24	60	2

Sampson'da Grivas gibi EOKA komutanlığı yapmış Grivas'ın adada olmadığı döneme EOKA-B örgütünü kurup liderliğini yapmış ve saldırılara devam etmiştir. Adada darbe yapmış Makarios'u devirmiştir. Birçok bölgede kanlı eylemler gerçekleştirmiştir. Sampson'da da katılımcılar olumlu görüş bildirse de olumsuz görüş bildirenlerin yorumu gösterilenden daha kötü olduğunu söylerken dizide gösterilen bazı sahnelerin gerçeklik dışı olduğunu belirtmiştir. Katılımcılardan 79 kişi olumlu görüş bildirirken, 62 kişi olumsuz, 24'ü ise kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildirenlerden 27 kişi Mağusa'dan, 7 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 9 kişi İskele'den, 17 kişi Baf'tan, 9 kişi Limasol'dan, 6 kişi Larnaka'dan ve 4 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildirenlerden 27 kişi Mağusa'dan, 5 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 7 kişi İskele'den, 10 kişi Baf'tan, 5 kişi Limasol'dan, 5 kişi Larnaka'dan, 1 kişi ise diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 59: Doğum yerine göre dizi yaşanılanların unutulmaması adına önemli

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRIS'TA YAŞANAN OLAYLARININ UNUTULMAMASI ADINA ÖNEMLİDİR.							
		BZK DİZİSİ KIBRIS'TA YAŞANAN OLAYLARININ UNUTULMAMASI ADINA ÖNEMLİDİR.					
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM YERİNİZ?	KUZEY LEFKOŞA	0	10	0	0	2	12
	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	2	44	1	17	1	65
	LEFKE	0	3	0	0	0	3
	İSKELE	0	14	0	4	0	18
	BAF	4	21	2	5	0	32
	LİMASOL	0	11	0	4	1	16
	LARNAKA	0	11	0	1	0	12
	DİĞER	5	1	0	0	0	6
Total		11	115	3	31	6	166

Bölgelerin diziye genel bakışı dizinin önemli olduğu yönündedir, katılımcıların büyük çoğunluğu olumlu görüş bildirmiştir. Araştırmaya katılan 60 yaş üstü katılımcılar olayları kişisel olarak hatırlayan son nesil ve aktarıcı olmasından dizinin olayların unutulmaması adına önemli olduğu görüşünü kabullenmişlerdir. Katılımcıların 126'sı olumlu, 37'si olumsuz ve 3 kişi de kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildirenlerden 46 kişi Mağusa'dan, 10 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 3 kişi Lefke'den, 14 kişi İskele'den, 25 kişi Baf'tan, 11 kişi Limasol'dan, 11 kişi Larnaka'dan ve 6 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildirenlerden 18 kişi Mağusa'dan, 2 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 4 kişi İskele'den, 5 kişi Baf'tan, 5 kişi Limasol'dan, 1 kişi Larnaka'dan katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 60: Doğum yerine göre Kıbrıslı Türklerin mücadelesine yer verilmemiştir

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN MÜCADELESİNE YER VERMEMİŞTİR.

		BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN MÜCADELESİNE YER VERMEMİŞTİR.					
		KESİNLİKLE				KESİNLİKLE	
		KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILIYORUM	KATILIYORUM	Total
DOĞUM	KUZEY LEFKOŞA	0	6	0	5	1	12
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	2	25	1	34	3	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	2	8	2	6	0	18
	BAF	1	11	1	17	2	32
	LİMASOL	0	4	2	10	0	16
	LARNAKA	0	6	1	5	0	12
	DİĞER	2	2	1	1	0	6
Total		7	62	8	81	8	166

Olaylar sırasında tüm bölgelerdeki Kıbrıslı Türkler çatışmış veya çatışmaları yaşamış çok az bir bölüm çatışmalarda yer almamıştır. Bölgelerin bu görüşe genel katılımı olumlu şekilde olmuştur. Buna göre dizide anlatılanlar arasında Kıbrıslı Türklerin mücadelesi de yer almaktadır. Katılımcıların 88'i olumsuz, 69'u olumlu ve 8 kişi ise kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildirenlerden 37 kişi Mağusa'dan, 6 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 3 kişi Lefke'den 6 kişi İskele'den, 19 kişi Baf'tan, 10 kişi Limasol'dan, 5 kişi Larnaka'dan ve 1 kişi de diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumlu görüş bildirenlerden 27 kişi Mağusa'dan, 6 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 10 kişi İskele'den, 12 kişi Baf'tan, 4 kişi Limasol'dan, 6 kişi Larnaka'dan katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 61: Doğum yerine göre dizinin önemi

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN KAHRAMANI OLDUKLARI OLAYLARI DOĞRU ANLATAN ÖNEMLİ BİR YAPIMDIR.							
BZK DİZİSİ KIBRISLI TÜRKLERİN KAHRAMANI OLDUKLARI OLAYLARI DOĞRU ANLATAN ÖNEMLİ BİR YAPIMDIR.							
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM YERİNİZ?	KUZEY LEFKOŞA	0	8	0	2	2	12
	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	0	22	8	35	0	65
	LEFKE	0	0	3	0	0	3
	İSKELE	0	6	0	12	0	18
	BAF	2	16	3	10	1	32
	LİMASOL	0	3	1	10	2	16
	LARNAKA	0	8	1	3	0	12
	DİĞER	3	1	0	2	0	6
Total		5	64	16	74	7	166

Katılımcıların çoğu dizinin anlatılanların unutulmamasına önemli olduğu görüşünü savunsa da dizide anlatılan olayların gerçeklikten uzak olduğunu düşündükleri için dizinin doğru anlatan ve önemli bir yapım olduğu görüşüne karşı genel olarak bütün bölgeler olumsuz görüş bildirmişlerdir. Katılımcılardan 81 kişi olumsuz, 69 kişi olumlu ve 16 kişide kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 35 kişi Mağusa'dan, 4 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 12 kişi İskele'den, 11 kişi Baf'tan, 12 kişi Limasol'dan, 3 kişi Larnaka'dan, 2 kişide diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 22 kişi Mağusa'dan, 8 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 6 kişi İskele'den, 18 kişi Baf'tan, 3 kişi Limasol'dan, 8 kişi Larnaka'dan ve 4 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 62: Doğum yerine göre dizide anlatılan olayların yaşanması rahatsız edici

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİNDE ANLATILAN OLAYLARIN GERÇEKTE YAŞANMIŞ OLMASI VE BU ŞEKİLDE BİR DİZİ MALZEMESİ OLMASI RAHATSIZ EDİCİDİR.		BZK DİZİSİNDE ANLATILAN OLAYLARIN GERÇEKTE YAŞANMIŞ OLMASI VE BU ŞEKİLDE BİR DİZİ MALZEMESİ OLMASI RAHATSIZ EDİCİDİR.					Total
DOĞUM YERİNİZ?		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	
DOĞUM YERİNİZ?	KUZEY LEFKOŞA	2	2	0	8	0	12
	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	6	23	2	34	0	65
	LEFKE	0	0	3	0	0	3
	İSKELE	0	7	0	10	1	18
	BAF	0	13	2	16	1	32
	LİMASOL	2	10	0	4	0	16
	LARNAKA	0	6	1	5	0	12
	DİĞER	1	0	2	0	3	6
Total		11	61	10	77	7	166

Katılımcıların neredeyse tamamı mücahitlerden oluşmaktadır ve yaşadıklarının anlatılması birbirine yakın görüşler oluşturmuştur. Olumlu ve olumsuz görüş bildirenlerin arasında katılım farkı çok az olmasının sebebi katılımcılardan olumsuz görüş bildirenlerin o dönemi hatırlamanın sadece acıları tazelemek olduğunu söylemeleri sebep olarak gösterilebilir. Diğer yandan olumlu görüş bildirenlerinde diğer soruya verdiği cevabı olayların unutulmaması için önemlidir görüşünü desteklediği kabul edilebilir. Aynı zamanda bölgelerdeki yaşanan farklı çatışmalarda yaşananların farklılığı da bu düşüncenin olumlu ve olumsuz görüş bildirenlerin sayıca yakın olmasının sebeplerinden bir tanesidir. Katılımcılardan 84'ü olumlu, 72'si olumsuz ve 10 kişi de kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 34 kişi Mağusa'dan, 8 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 11 kişi İskele'den, 17 kişi Baf'tan, 4 kişi Limasol'dan, 5 kişi Larnaka'dan, 3 kişide diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 29 kişi Mağusa'dan,

4 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 7 kişi İskele'den, 13 kişi Baf'tan, 12 kişi Limasol'dan, 6 kişi Larnaka'dan ve 1 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 63: Doğum yerine göre dizi bir belge mi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRIS OLAYLARI DİZİ UNSURU OLARAK KULLANMASI KKTC HALKI İÇİN BELGE NİTELİĞİ TAŞIMAKTADIR.							
BZK DİZİSİ KIBRIS OLAYLARI DİZİ UNSURU OLARAK KULLANMASI KKTC HALKI İÇİN BELGE NİTELİĞİ TAŞIMAKTADIR.							
		KESİNLİKLE KATILMIYORUM		KARARSIZIM		KESİNLİKLE KATILMIYORUM	
DOĞUM YERİNİZ?		KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	Total
KUZAY LEFKOŞA		0	9	0	2	1	12
GÜNEY LEFKOŞA		0	0	0	0	2	2
MAĞUSA		0	29	2	34	0	65
LEFKE		0	0	3	0	0	3
İSKELE		0	11	0	6	1	18
BAF		0	19	7	6	0	32
LİMASOL		0	4	2	8	2	16
LARNAKA		0	11	0	1	0	12
DİĞER		3	2	0	0	1	6
Total		3	85	14	57	7	166

Katılımcıların büyük çoğunluğu dizinin bir belge olabileceği konusunda hem fıkirdir. Katılımcıların 88'i olumlu, 64'ü olumsuz ve 14 kişi de kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 34 kişi Mağusa'dan, 3 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 7 kişi İskele'den, 6 kişi Baf'tan, 10 kişi Limasol'dan, 1 kişi Larnaka'dan, 1 kişide diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 29 kişi Mağusa'dan, 9 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 11 kişi İskele'den, 19 kişi Baf'tan, 4 kişi Limasol'dan, 11 kişi Larnaka'dan ve 5 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 64: Doğum yerine göre dizi milli duygularda etkili oldu mu?

		BZK DİZİSİ MİLLİ DUYGULARIN ÖNE ÇIKMASINDA ETKİLİ OLMUŞTUR.					Total
		KESİNLİKLE		KARARSIZIM		KESİNLİKLE	
		KATILIYORUM	KATILIYORUM	KATILIYORUM	KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	
DOĞUM	KUZEY LEFKOŞA	0	8	0	3	1	12
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	1	1	2
	MAĞUSA	1	33	4	27	0	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	0	11	0	7	0	18
	BAF	3	15	2	12	0	32
	LİMASOL	0	9	0	5	2	16
	LARNAKA	0	11	1	0	0	12
	DİĞER	4	0	0	2	0	6
Total		8	87	7	60	4	166

Genel tabloda da bölgelere göre olan tabloda da dizinin milli duyguların öne çıkardığı görüşüne olumlu katılım daha fazladır. Katılımcıların 95'i olumlu, 64'ü olumsuz ve 7 kişi de kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 34 kişi Mağusa'dan, 8 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, , 11 kişi İskele'den, 18 kişi Baf'tan, 9 kişi Limasol'dan, 11 kişi Larnaka'dan, 4 kişide diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 27 kişi Mağusa'dan, 4 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 7 kişi İskele'den, 12 kişi Baf'tan, 7 kişi Limasol'dan ve 4 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 65: Doğum yerine göre dizi TC'ye bağlılığı vurgulamaktadır

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KUZEY KIBRIS'IN TÜRKİYE'YE BAĞLILIĞINI VURGULAMAKTADIR.							
		BZK DİZİSİ KUZEY KIBRIS'IN TÜRKİYE'YE BAĞLILIĞINI VURGULAMAKTADIR.					Total
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM YERİNİZ?	KUZEY LEFKOŞA	1	9	0	1	1	12
	GÜNEY LEFKOŞA	0	2	0	0	0	2
	MAĞUSA	1	50	3	11	0	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	1	11	2	4	0	18
	BAF	4	14	1	13	0	32
	LİMASOL	0	12	0	3	1	16
	LARNAKA	0	7	4	1	0	12
	DİĞER	3	0	1	1	1	6
Total		10	105	11	37	3	166

Katılımcıların bölgelere göre yarısından fazlasının olumlu görüş bildirdiği bu düşüncede katılımcılardan 116 kişi katılıyorum, 40 kişi katılmıyorum ve 11 kişi kararsızım şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 51 kişi Mağusa'dan, 10 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 12 kişi İskele'den, 18 kişi Baf'tan, 12 kişi Limasol'dan, 7 kişi Larnaka'dan, 3 kişide diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 11 kişi Mağusa'dan, 2 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 3 kişi Lefke'den, 4 kişi İskele'den, 13 kişi Baf'tan, 4 kişi Limasol'dan, 1 kişi Larnaka'dan ve 2 kişi de diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 66: Doğum yerine göre dizide Türkiye Kıbrıslı Türklerin yanında mı?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ TÜRKİYE'NİN KIBRIS'I TÜRKLERİN YANINDA OLDUĞUNU GÖSTERMEKTEDİR.		BZK DİZİSİ TÜRKİYE'NİN KIBRIS'I TÜRKLERİN YANINDA OLDUĞUNU GÖSTERMEKTEDİR.					Total
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	
DOĞUM YERİNİZ?	KUZAY LEFKOŞA	0	9	1	1	1	12
	GÜNEY LEFKOŞA	0	2	0	0	0	2
	MAĞUSA	0	50	3	12	0	65
	LEFKE	0	3	0	0	0	3
	İSKELE	1	16	1	0	0	18
	BAF	5	24	0	3	0	32
	LİMASOL	1	12	0	2	1	16
	LARNAKA	0	12	0	0	0	12
	DİĞER	4	2	0	0	0	6
	Total	11	130	5	18	2	166

Aynı şekilde bu tabloda da olumlu katılım daha fazla olduğunu hatta diğer tablolara nazaran bu tabloda Baf, Limasol, İskele gibi daha dağılımlı görüş bildiren bölgelerin bu tabloda daha fazla olumlu görüş bildirdiği görülmektedir. Genel olarak bakacak olursak katılımcılardan 141 kişi olumlu, 20 kişi olumsuz ve 5 kişide kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 50 kişi Mağusa'dan, 9 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 3 kişi Lefke'den, 17 kişi İskele'den, 29 kişi Baf'tan, 13 kişi Limasol'dan, 12 kişi Larnaka'dan, 6 kişide diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 12 kişi Mağusa'dan, 2 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 3 kişi Baf'tan, 3 kişi Limasol'dan ve katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 67: Doğum yerine göre dizi minnet duygusunu uyandırmaktadır

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ TÜRKİYE'NİN KIBRIS TÜRKLERİNİN TÜRKİYE'YE KARŞI MİNNET DUYGUSUNU UYANDIRMAKTADIR.							
BZK DİZİSİ TÜRKİYE'NİN KIBRIS TÜRKLERİNİN TÜRKİYE'YE KARŞI MİNNET DUYGUSUNU UYANDIRMAKTADIR.							
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM YERİNİZ?	KUZEY LEFKOŞA	1	9	0	1	1	12
	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	2	0	0	2
	MAĞUSA	0	44	3	18	0	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	0	10	4	4	0	18
	BAF	2	19	0	11	0	32
	LİMASOL	0	11	0	4	1	16
	LARNAKA	0	11	1	0	0	12
	DİĞER	3	1	1	1	0	6
Total		6	105	11	42	2	166

Anket sırasında katılımcıların Türkiye'ye duyulan minnetin her zaman var olduğunu belirtmeleri bu durum aynı zamanda diziyle pek alakasının olmadığını göstermektedir. Ancak dizisinde bu düşünceyi tekrar hatırlattığı tablodan çıkan sonuçtan elde edilebilir. Katılımcılardan 111 kişi olumlu, 44 kişi olumsuz ve 11 kişi de kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 44 kişi Mağusa'dan, 10 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 10 kişi İskele'den, 21 kişi Baf'tan, 11 kişi Limasol'dan, 11 kişi Larnaka'dan, 4 kişide diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 18 kişi Mağusa'dan, 2 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 3 kişi Lefke'den, 4 kişi İskele'den, 11 kişi Baf'tan, 5 kişi Limasol'dan, ve 1 kişi de diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 68: Doğum yerine göre dizi Kıbrıslı Türkleri zayıf gösterdi

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRIS TÜRKLERİNİ ZAYIF BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.

		BZK DİZİSİ KIBRIS TÜRKLERİNİ ZAYIF BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.					
		KESİNLİKLE				KESİNLİKLE	
		KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	Total
DOĞUM	KUZEY LEFKOŞA	2	4	1	5	0	12
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	4	44	3	14	0	65
	LEFKE	3	0	0	0	0	3
	İSKELE	0	14	2	2	0	18
	BAF	6	19	0	7	0	32
	LİMASOL	1	10	1	4	0	16
	LARNAKA	0	6	1	5	0	12
	DİĞER	0	0	0	4	2	6
Total		16	97	8	41	4	166

Katılımcıların her bölgeden çoğunluğu bu düşünceye olumlu görüş bildirmiştir. Katılımcılara göre dizi Kıbrıslı Türkleri zayıf göstermektedir. Katılımcılar bu soruyu yanıtlarken göz önünde bulundurduğu kendi bölgelerinde ki yaşadıkları olayların dizide yansıtılmamasıdır. Katılımcılardan 113 kişi olumlu, 45 kişi olumsuz ve 8 kişide kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 48 kişi Mağusa'dan, 6 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 3 kişi Lefke'den, 14 kişi İskele'den, 19 kişi Baf'tan, 11 kişi Limasol'dan, 6 kişi Larnaka'dan katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 14 kişi Mağusa'dan, 5 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 2 kişi İskele'den, 7 kişi Baf'tan, 4 kişi Limasol'dan, 5 kişi Larnaka'dan ve 6 kişi de diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 69: Doğum yerinde göre dizi Kıbrıslı Türklerin mücadelesi gösterdi mi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRIS TÜRKLERİNİN MÜCADELESİNİ BAŞARILI BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.							
BZK DİZİSİ KIBRIS TÜRKLERİNİN MÜCADELESİNİ BAŞARILI BİR ŞEKİLDE GÖSTERMEKTEDİR.							
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM	KUZEY LEFKOŞA	0	6	0	4	2	12
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	0	21	1	43	0	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	0	10	2	6	0	18
	BAF	1	15	1	12	3	32
	LİMASOL	0	4	1	9	2	16
	LARNAKA	0	8	1	3	0	12
	DİĞER	2	3	0	0	1	6
Total		3	67	6	80	10	166

Bu tabloda da katılımcıların Kıbrıslı Türklerin mücadelesinin yansıtılmadığı düşünmekte ve yine kendi bölgelerinde ki çatışmalara göre görüş bildirdikleri görülmektedir. Katılımcılardan 90 kişi olumsuz, 70 kişi olumlu ve 6 kişi de kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 43 kişi Mağusa'dan, 6 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 3 kişi Lefke'den, 6 kişi İskele'den, 15 kişi Baf'tan, 11 kişi Limasol'dan, 3 kişi Larnaka'dan, 1 kişide diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 21 kişi Mağusa'dan, 6 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 10 kişi İskele'den, 16 kişi Baf'tan, 4 kişi Limasol'dan, 8 kişi Larnaka'dan ve 5 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 70: Doğum yerine göre dizi olayları gelecek nesillere aktaran bir belge mi?

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRIS OLAYLARINI GELECEK NESİLLERE DOĞRU AKTARAN BİR BELGE NİTELİĞİNDEDİR.							
BZK DİZİSİ KIBRIS OLAYLARINI GELECEK NESİLLERE DOĞRU AKTARAN BİR BELGE NİTELİĞİNDEDİR.							
		KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	Total
DOĞUM	KUZEY LEFKOŞA	0	8	0	1	3	12
YERİNİZ?	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	0	18	2	43	2	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	0	5	2	10	1	18
	BAF	0	15	2	10	5	32
	LİMASOL	0	4	1	8	3	16
	LARNAKA	0	6	0	6	0	12
	DİĞER	2	2	0	1	1	6
Total		2	58	7	82	17	166

Katılımcıların dizinin bir belge niteliği taşımasına olumlu görüş bildirmiş olsalar dahi kendi yaşadıkları bölgelerde özellikle İskele, Limasol, Larnaka'daki göç yaşamış halkın ve Mağusa'daki surlar içi çatışmaların yansıtılmamasına eleştiri olarak olumsuz görüş bildirmişlerdir. Katılımcılardan 99 kişi olumsuz, 60 kişi olumlu ve 7 kişide kararsız görüş bildirmişlerdir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 45 kişi Mağusa'dan, 4 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 3 kişi Lefke'den, 11 kişi İskele'den, 15 kişi Baf'tan, 11 kişi Limasol'dan, 6 kişi Larnaka'dan, 2 kişide diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 18 kişi Mağusa'dan, 8 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 5 kişi İskele'den, 15 kişi Baf'tan, 4 kişi Limasol'dan, 6 kişi Larnaka'dan ve 4 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 71: Doğum yerine göre dizinin toplumsal hafızaya etkisi

DOĞUM YERİNİZ? * BZK DİZİSİ KIBRIS OLAYLARININ TOPLUMSAL HAFIZAYA DOĞRU YERLEŞMESİNE NEDEN OLABİLİR.							
		BZK DİZİSİ KIBRIS OLAYLARININ TOPLUMSAL HAFIZAYA DOĞRU YERLEŞMESİNE NEDEN OLABİLİR.					Total
		KESİNLİKLE				KESİNLİKLE	
DOĞUM YERİNİZ?		KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	
	KUZEY LEFKOŞA	0	10	0	1	1	12
	GÜNEY LEFKOŞA	0	0	0	0	2	2
	MAĞUSA	0	26	3	35	1	65
	LEFKE	0	0	0	3	0	3
	İSKELE	0	7	0	11	0	18
	BAF	0	19	2	10	1	32
	LİMASOL	0	5	0	10	1	16
	LARNAKA	0	8	0	4	0	12
	DİĞER	1	3	0	2	0	6
Total		1	78	5	76	6	166

Bölgelerin yaşadıkları çatışma, göç ve esaret gibi olayların değişiklik göstermesinden dolayı dizide anlatılanların toplumsal hafızaya doğru yerleşmesine karşı fikir ayrılığının en net olduğu tablodur. Katılımcıların olumlu ve olumsuz görüşleri birbirine çok yakındır. Katılımcılardan 76 kişi olumsuz, 79 kişi olumlu ve 5 kişi de kararsız görüş bildirmiştir. Katılımcılardan olumsuz görüş bildiren 2 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 2 kişi Güney Lefkoşa'dan, 36 kişi Mağusa'dan, 11 kişi İskele'den, 11 kişi Baf'tan, 11 kişi Limasol'dan, 4 kişi Larnaka'dan, 2 kişide diğer bölgelerden katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcılardan olumlu görüş bildiren 26 kişi Mağusa'dan, 10 kişi Kuzey Lefkoşa'dan, 7 kişi İskele'den, 19 kişi Baf'tan, 5 kişi Limasol'dan, 8 kişi Larnaka'dan ve 3 kişi de diğer bölgelerden katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Katılımcıların verdikleri yanıtların bölgelere göre dağılımı bu kısımda incelenmiştir. Katılımcıların kendi yaşadıkları bölgelere göre verdiği yanıtlar neticesinde diziye karşı tutumlarında ki değişikliklerin bölgelerde yaşadıkları olayların farklılıkları etkili olmaktadır.

Bölüm 6

SONUÇ

Bu bölümde çalışmanın özeti, sonuçları ve öneriler aktarılacaktır.

6.1 Çalışmanın Özeti

Çalışmanın amacı, 1963 yılında başlayan ve adı tarihe “Kanlı Noel” olayı olarak geçen EOKA terör örgütünün Kıbrıs’ta yaşayan Türkleri hedef alan saldırılarından, 1974 yılında gerçekleşen, Kıbrıs’a Türkiye’nin askeri müdahalesiyle yapılan Kıbrıs Barış Harekatına kadar olan zaman diliminde yaşanmış olayların Türkiye devlet televizyonu olan TRT1 kanalında 2021-2022 yıllarında dizi olarak yayınladığı Bir Zamanlar Kıbrıs dizisinin incelenmesidir. Bu dizinin seçilmesindeki sebepler dizinin Kuzey Kıbrıs’ta çekilmiş olması, anlatılan olayların toplumsal hafızada halen var olması ancak olayı yaşayanlardan sonraki neslin olayı anlatanlardan ziyade bundan sonraki süreçte bu diziden de etkilenerek yeniden bir toplumsal hafızanın oluşması olarak sağlayacak olması olarak gösterilebilir. Öte yandan 1963-1974 olayları yaşayanlar hayattayken gösterilmesi olayı yaşayanların diziye karşı olan tutumların ölçülmesi çalışmanın temel sebeplerindendir.

Çalışmada Kıbrıs Türkleri ve yaşadıklarının dizide anlatılmasına karşın bu olayı yaşamış neslin; yani 60 yaş üstü Kuzey Kıbrıs Türklerinin diziye karşı tutumları incelenmiştir. Hala hayatta olan ve olayı yaşayanlar yaşanan olayları hatırlamaktadır. Bu çalışmada 60 yaş üstü Kuzey Kıbrıs’ta yaşayan Kıbrıs Türküne anket yardımıyla sorular sorulmuş çıkan sonuçlar SPSS programına girilerek oluşan tablolar betimsel analiz yoluyla incelenmiş ve açıklanmıştır.

6.2 Sonuç

Bu bölümde çalışmanın 1. Bölümünde belirtilen araştırma soruları toplanan veriler ışığında yanıtlanacaktır.

1. TRT1 yapımı BZK dizisi 1963-1974 yılları arasında geçen Kıbrıs olaylarını ne kadar gerçekçi aktarabiliyor ?

Çalışmanın verileri Bir Zamanlar Kıbrıs dizisinin, olayları yaşayanlar tarafından verilen cevaplar neticesinde gerçekçi bir şekilde yansıtmadığını göstermektedir. Gerek diziler gerekse filmlerin olayları aslına uygun şekilde yansıtması beklenemez ancak buradaki sorun dizide anlatılan tarihin yaşanmış olması ve olayların tanıklarının bir çoğunun hala hayatta olması ve olayları hatırlamalarıdır. Anket sorunlarındaki dizi ile ilgili olan sorularda ilk soru bu araştırma sorusuna cevap olarak belirlenmiştir ve çıkan sonuç net olarak göstermektedir ki dizi gerçekçi bir şekilde 1963-1974 olaylarını yansıtmamaktadır. Katılımcıların anket sorunlarında bu soruyu cevaplamak için verdikleri yanıtlarda %45' in yansıtmıyor şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

2. TRT1 yapımı BZK dizisi olaylarda bahsi geçen Kıbrıslı Türklerin toplum liderlerini ne ölçüde doğru yansıtabiliyor?

Dizinin eleştirilen noktalarından bir tanesi de Kıbrıslı Türk liderlerinin gerçek hallerinden uzak olması ve dizide anlatılan hikaye ile gerçek hayatta yaptıklarının örtüşmemesidir. Sadece yaptıklarının dışında seçilen oyuncularında gerek tavır davranış gerekse şive gibi konularda yetersiz olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların çoğunun ortak görüşü ne Rauf Denktaş'ın ne de Dr. Fazıl Küçük'ün doğru yansıtılmadığı konusundadır. Anket verilerine göre katılımcıların Denktaş'ın ve

Küçük'ün sorularına %56.4 ve %51.7 şeklinde olumsuz görüş bildirmişlerdir. Özellikle dizinin bir sahnesinde yer alan Denктаş'ın yakalandıktan sonra ki süreçte Sampson tarafından kafasına silah dayanması sahnesi Kıbrıslı Türk izleyicilerin tepkisine ve eleştirisine neden olmuştur.

3. TRT1 yapımı BZK dizisi, diziye konu olan Kıbrıslı Türkleri ne ölçüde gerçekçi yansıtıyor?

Dizinin hem halk hem de katılımcılar tarafından eleştirilen bir diğer noktası da Kıbrıslı Türklerin hem geleneksel açıdan hem de burada göstermiş olduğu mücadeleleri açısından yeterince gerçekçi ve doğru bir şekilde yansıtılmadığı konusundadır. Katılımcılar gerek şivenin gerekse kullanılan kostümler ve kültürel ve geleneksel detayların Kıbrıslı Türkleri yansıtmadığını savunmuşlardır. Anket sorularında Kıbrıslı Türklerle ve mücadeleleriyle ilgili bütün sorularda örneğin; “BZK dizisi Kıbrıslı Türkleri gerçekçi bir şekilde yansıtmaktadır” sorusuna katılımcılar büyük oranda olumsuz görüş bildirmiştir.

Aynı zamanda katılımcıların verdiği cevaplara göre dizi Kıbrıs Türklerini zayıf göstermiş ve TMT'nin de başarılarına yer vermemiştir. Bu durumda Kıbrıslı Türklerin diziye karşı olan tepkilerini artırmış ve dizinin izlenme oranı büyük bir oranda düşmüştür. Ayrıca bir diğer eleştir de Kıbrıslı Türklerin kendi mücadelelerini veremiyor gibi görünüp de katılımcıların deyişiyile Türkiye'den “Berele” karakterinin 10 mücahitin yapamadığını yapıyor gibi görünmesi de izleyenlerin tepsine neden olmuş ankete katılan veya katılmayan herkes tarafından Kıbrıs Türklerin zayıf gösterildiğı eleştirisine neden olmuştur.

4. TRT1 yapımı BZK dizisini izleyen Kıbrıslı Türklerden oluşan izleyicilerin bu dizi ile ilgili beklentileri nelerdir?

Kıbrıslı Türklerin diziyi en çok eleştirdikleri taraf anlatılanların gerçekçi olmadığıdır. Dizinin bütün bölümlerine izleyenlerinde diziyi 1-2 bölüm izleyip “gerçekleri yansıtmıyor” gerekçesiyle diziyi izlemeyi bırakanların da ortak görüşü budur. Kıbrıslı Türklerin diziden beklentisi olayların araştırılarak Kıbrıs Türklerine sorularak yapılmasıydı. Ancak bu şekilde olmaması katılımcılar göre dizinin olayları araştırmasına gerekli hassasiyeti göstermemesi ve şu anda Kıbrıs’ta yaşayanların olaya dahil edilmemesi diziyi karşı beklentileri olumsuz etkilemiştir. Kıbrıslı Türkleri canlandıran oyuncuların gerçeğe uygun olmaması izleyenlerinin kendi hikayelerinin anlatılacağı beklentisini ortadan kaldırmış ve dizi karşı tepkilerin oluşmasına neden olmuştur.

5. TRT1 yapımı BZK dizisi Kıbrıslı Rumları ne ölçüde gerçekçi bir şekilde yansıtmıştır?

Katılımcıların neredeyse çoğunun farklı bölgelerden gelmesi ve aynı zamanda Kıbrıs adasının bölünmüş ve dağınık yapısında dolay adadaki Türk-Rum ilişkileri bölgelere göre, köylere göre hatta sokaklara ve kapı komşularına göre farklılık göstermektedir. Ancak ankete katılanların çoğunluğuna göre dizide anlatılan Kıbrıslı Rumlar gerçekçi bir şekilde ve yaşananları yansıtan bir durumdadır. Kıbrıslı Rumların sorusuna olumsuz yanıt veren katılımcılardan bazıları anlatılandan daha fazla olduğunu belirterek gösterilenin yetersiz olduğunu düşüncesini paylaşmış ve katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şıklarını işaretlemişlerdir.

Sonuç olarak bakıldığında Kıbrıs Rumları dizide gerçekçi bir şekilde yaşananlara uygun yaptıklarına yakın bir şekilde anlatılmaktadır.

6. TRT1 yapımı BZK dizisi Kıbrıslı Rum toplum liderlerini ne ölçüde gerçekçi bir şekilde yansıtmıştır?

Kuzey Kıbrıs'ta Türklere yapılan saldırılarda Sampson ve Grivas etkili olmuş Makarios'un da bu saldırıları desteklemesi ile birçok Kıbrıslı Türklerin ölümüne neden olmuşlardır. Katılımcıların hem mücahit olması yani çatışmaları bire bir yaşamaları hem de savaşmasa bile yaşları gereği çoğu şeyi hatırlamaları Rum liderlerinin nasıl biri oldukları konusundan fikir sahibi olmalarına olanak sağlamıştır. Anket sonuçlarına göre dizide gösterilen Grivas, Makarios ve Sampson gerçekte olduğu gibi gösterilmiş hatta bir önceki araştırma sorusunda olduğu gibi katılımcılar bu soruya olumsuz yanıt verirken yapılanların daha fazlası olduğunu gösterilenlerin yapılanların yanında basit kaldığı eleştirisidir.

Bir soruda bir diğer sorunda Sampson'un dizide ki gibi bir hayatı olmadığı hiçbir Kıbrıslı Türk bir kadınla yakınlaşmadığı ancak dizide böyle gösterilmesi sonucu dizi eleştirilmiş ve diziye karşı tepki gösterilmiştir. Dizin izlenmemesinin nedenleri arasında buda gösterilebilir.

7. Olayı yaşayan izleyiciler BZK'ı bir dizi olarak nasıl değerlendirmektedirler?

Katılımcıların verdikleri yanıtlara göre Bir Zamanlar Kıbrıs dizisi burada yaşananların unutulmaması ve anlatılması adına önemlidir. Ancak anlatılanların izleyenler tarafından sürekli eleştirilmesi ve gerçek dışı olarak nitelendirmeleri sonucu yaşananların bir belgesi bir kanıtı olması düşüncesine olumsuz görüş bildirmişleridir. Dizi gelecek nesiller için ve toplumsal bellekte unutulmaması adına yetersiz ve gerçeklikte uzak olarak nitelendirilmektedir. Bu noktada kaynaklanan problemlerden bir tanesi de TRT1 kanalının Türkiye'nin devlet televizyonu olmasıdır. Althusser'in devletin ideolojik aygıtları görüşüne bakacak olursak devlet

televizyonları iktidarın propaganda aracı olarak görülmektedir. Burada da eleştirilerin gelmesi anlatılanların kendileri için değil Türkiye'nin propagandası olarak eleştirilmesi ve daha öncede bahsedildiği gibi gelen eleştirilerin çoğu kendi mücadeleleri yansıtmaması gibi görüşler bir dizi olarak beğenilmemesine neden olmuştur.

8. İzleyenler kendi tanıklık ettikleri tarihin anlatılmasından ve kurgulanmasından ne ölçüde memnundurlar?

Katılımcıların verdiği yanıtlardan çıkarılacak sonuç dizinin olayları anlatmasından ve kurgulamasından rahatsız olmadıkları görüşüdür. Ancak yine katılımcıların yorumlarından çıkan sonuç olayların doğru anlatılmamasından ve olayların yanlış ve yanıltıcı bir şekilde gösterilmesinden rahatsızlık duydukları anlaşılmaktadır. Ankete katılan 211 kişiden 45'i diziyi hiç izlememiş ve bunun sebebinin de dizinin yaşanılanları tekrar hatırlattığı söylemeleridir. Katılımcıların fragmanda dahi gördüklerini eleştirmeleri yine diziyeye olan tepkilerinden kaynaklanmaktadır. Olayların unutulmaması adına önemlidir sorusuna katılımcıların çoğu olumlu görüş bildirirse de olayların kurgulanarak anlatılması veya katılımcılara göre çarpıtılması konusunda ortak görüş olumsuzdur.

9. ve 10. Sorular TRT1 yapımı BZK ne ölçüde milli duyguları uyandırıyor? /

TRT1 yapımı BZK dizisi izleyicilerde hangi duyguları uyandırıyor?

Katılımcıların verdiği cevaplara göre bakılacak olursa dizi Kıbrıs Türkleri için yaşanılanların hatırlanmasında ve o zamanda yaşadıkları bir çok duyguyu ön plana çıkmasında etkili olmuştur. Milli duyguların büyük oranda ön plana çıkaran diziyeye bu noktada gelen eleştiri sadece milli duyguların değil o zamanda yaşanan acılarında hatırlanmasına neden olduğudur. Katılımcıların büyük çoğunluğu hem milli

duyguların hem de Türkiye karşı beslenen duyguların ön plana çıkmasında etkili olduğu görüşünü savunmaktadırlar.

6.3 Öneriler

Bu çalışmada nicel yöntem kullanılmıştır. Anketlerin çalışılma şekli, şahsen uygulanmıştır. Anket çalışması halkın bu konuda çok fazla söyleyecek sözü olduğu, çok yaşanmış anıların olduğu gözlemlenmiştir. İleriki çalışmalar bu gözlemler göz önüne alınarak nitel yöntem kullanılarak yapılabilir.

KAYNAKLAR

Alemdar, K., & Kaya, R. (1983). *Kitle İletişiminde Temel Yaklaşımlar*.

Ankara: Savaş.

Assman, J. (2015). *Kültürel Bellek*. (A. Tekin, Dü.) İstanbul: Ayrıntı.

Atik, A., & Erdoğan, Ş. B. (2014). Toplumsal Bellek ve Medya. *Atatürk İletişim Dergisi*(1), 1-16.

Avcı, Ö. (2019). Geçmiş Tarihelleştirmeni Bir Aracı Olarak Tarih Dizileri: Diriliş, Payitaht, Kutul'Amare. *Sosyoloji Dergisi*(39), 103-139.

Avcı, N. (2020). *Enformatik Cehalet*. Ankara: Rehber.

Aziz, A. (2013). *Televizyon ve Radyo Yayıncılığı*. İstanbul: Hiperlink .

Büyükbaykal, C. I. (2011). Günümüzde Türkiye'deki Televizyon Yayıncılığının Genel Görünümü. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 3(10), 26.

Bak, G., Altıntop, M., & Bak , A. (2020). George Gerbner'in genel İletişim Modeli, Kültürel Göstergeler ve Ekme Kuramı. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 6(25), 484-492.

Bakar, H., & Budak, E. (2021). Toplumsal Belleğin Oluşmasında Medyanın Rölü Üzerine Bir İnceleme: 32. Gün Belgeselleri Örneği. *Selçuk İletişim*, 14(3), 1287-1310.

Balcı, A. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve ilkler*. Ankara: Pagem.

Barış, M. A. (2018). *Çocuk Televizyon Kanallarındaki Tüketimci Kimliğin İnşası (Gaziantep Örneğinde Bir Yetiştirme Çözümlemesi)*. Marmara Üniversitesi, Radyo TV Sinema Anabilim Dalı. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Bayram, M. F. (2018). *Türkiye'de "Sahte İhtiyacın" Kaynağı Olarak Dizi Filmler*. Hacettepe Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Berfin, K., & Çetin Emre. (2016). Televizyon İzleyicisi Kimdir? Kavramsal Bir Tartışma. *İNİF E(70)*, 25-42.

BEYAZPERDE. (2018, 11 21). *BEYAZPERDE*. 4 2022 tarihinde

BEYAZPERDE:

[https://www.beyazperde.com/haberler/diziler/haberler-](https://www.beyazperde.com/haberler/diziler/haberler-81311/?page=2)

[81311/?page=2](https://www.beyazperde.com/haberler/diziler/haberler-81311/?page=2) adresinden alındı

Bingöl, C. (2018). Toplumsal Bellek, „Sürgün“ ve Belgesel Sinema.

Asya'dan Avrupa'ya Uluslar Arası Sosyal Bilimler Dergisi(4), 52.

Bostancı, T. (1999). Belgesel ve Gelecek. *Belgesel Gündemi*, 11.

Çevik , M. (2015). Toplumsal Bellek Bağlamında Kıbrıs Türk

Manilerindeki İdeolojik-Politik Yansımalar. *Motif Akademi*

Halkbilimi, 8(15), 91-117.

Doruk , Ö. Ş. (2020). George Gerbner'in Yetiştirme Kuramına Özgün Bir

Katkı:"Kamular Türkü Söyleyin. *Etkileşim*(6), 200-2004.

Doruk, S. K. (2010). *SOSYAL BİLİMLERDE ARAŞTIRMA*

YÖNTEMLERİ. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Doğanay, M. M., & Aktaş, K. M. (2021). Türkiye'de Televizyon Dizisi

Sektörü. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 16(56), 858.

Druşotis, M. (2008). *Kıbrıs 1963-1964 İlk Bölünme*. KKTC: Galeri Kültür.

Durak, R. (2011). *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Pasinler Yüksek Okulu.

Ekmekçioğlu, G. (2019). *Ekme-Yetiştirme Kuramı Bağlamında Kırşehir Örneğinde Medyada Kadın Algısı*. İstanbul Üniversitesi, Gazetecilik Anabilim Dalı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Erdoğan, İ., & Alemdar, K. (2002). *Öteki Kuram*. Ankara: ERK.

Eroğlu, H. (2005). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni Yaratan Tarihi Süreç ve Son Gelişmeler*. Ankara: Ankara Ticaret Odası.

Erturgut, S. M. (2009). *Yerli Televizyon Dizilerinde Dramatik Yapı*. Marmara Üniversitesi, İletişim Bilimleri Radyo-TV Bölümü. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Faiz, M., & Avcı, E. K. (2020). Popüler Kültür Unsuru Olarak Tarihi Dizilere İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(3), Edirne.

Fikrikadim. (2020, 11 3). *Fikrikadim*. 4 2022 tarihinde Fikrikadim:
<https://www.fikrikadim.com/2020/11/03/ilk-dizi-film/> adresinden
alındı

Göktürk, T. B. (2009). *ENOSİS'in Doğuşu ve Düşünce Eyleme Geçiş*
1921 İsanı. KKTC: Turgay Bülent Göktürk.

Güngör, N. (2013). *İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal
Kitabevi.

Gazi, F. (2010). *Gösterilen Tarih "Dönem Dizileri": Senaryoya Aktarılan
Tarih Anlatımı, Tarihin Hikayeleştirme İçerisindeki Yorumu ve
İnandırıcılığı " Bu Kalp Seni Unuturmu?" Örneği*. Marmara
Üniversitesi, Radyo-Tv ve Sinema Bölümü. İstanbul: Sosyal
Bilimler Enstitüsü.

Gazioğlu, A. C. (1994). *Kıbrıs'ta Türkler (1570-1878)*. KKTC: Kıbrıs
Araştırma ve Yayın Merkezi.

Gibbons, H. S. (2003). *Kıbrıs'ta Soykırım*. (E. Fehim , Dü.) Ankara: Near
East.

İşlek, N. (2009). *Görsel Kültür ve Toplumsal Bellek Bağlamında Sayısal Fotoğraf Estetiği*. İzmir: DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ.

İnce, G. B. (2010). Medya ve Toplumsal Hafıza. *Kültür ve İletişim*, 9-29.

İsmail, S. (2001). *Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Doğuşu-Çöküşü ve KKTC'nin Kuruluşu*. İstanbul: Akdeniz .

İstatistik Bölümü. (2019). *Anket, Güvenirlilik – Geçerlilik Analizi*. 8 2022 tarihinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi: <https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/yukselt/62069/GA%20CRONBACH%20ALFA.pdf> adresinden alındı

Kılıç, S. (2014). *Kitle İletişim Araçlarının Gelişimi ve Sosyal Medyanın Siyasal İletişimi Etkileme Rolü*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaya, Ş. Ş. (2011). Televizyon, Tarih ve Toplumsal Bellek. *Sosyoloji Dergisi*(25), 103-123.

Keser, U. (2007). *Kıbrıs'ta Yeraltı Faaliyetleri ve Türk Mukavemet Teşkilatı (1950-1963)*. İstanbul: Kültür Sanat.

KKTC İstatistik Kurumu. (2021, 12 15). Nüfus Bilgileri. Lefkoşa, KKTC.

Kula, N., & Koluçık, İ. (2016). SİNEMA VE TOPLUMSAL BELLEK: TÜRK SİNEMASINDA ALMANYA'YA DIŞ-GÖÇ OLGUSU. *OÜSOBIAD*, 6(15), 384-411.

Kuyucu, M. (2019). Gençlerin Türkiye'de Üretilen Televizyon Dizilerine Yönelik Tutumları ve Dizi Tüketim Faktörlerinin Analizi. *İnterntaional Journal of Culture and Social Studies*, 5(2), 558.

Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*. (D. Kömürcü, & O. Akınhay, Çev.) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

METU. (2022, 2 16). www.metu.edu.tr. metu.edu.tr: <https://users.metu.edu.tr/home102/birten/wwwhome/> adresinden alındı

Mutlu, E. (1999). *Televziyon ve Toplum*. Ankara: TRT.

Mutlu, E. (2005). *Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya*. Ankara: Ütopya.

Mutlu, E. (2008). *Televizyonu Anlamak*. Ankara: Ayraç.

Mutlu, E. (2012). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: Sofos.

Nora, P. (2006). *Hafıza Mekanları*. (M. E. Özcan, Dü.) Ankara: Dost.

Oberling, P. (1989). *The Cyprus Tragedy*. Marlow: Context.

Okumuş, S. M. (2020). 1974'te 2020'ye TRT Tarih Dizileri. *KOSBED*, 1(39), 37-52.

Ormanlı, O., & Vatansever, Ö. (2021). *TÜRKİYE'DE DİZİ SEKTÖRÜ VE DIŞ SATIM OLANAKLARI:MEDYAPIM ÖRNEĞİ*. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi.

Orta, N. (2019). Toplumsal Bellek ve Sinema: Popüler Sinema Örneği Olarak Fetih1453. *Selçuk İletişim*, 12(2), 1095-1126.

Oskay, Ü. (2005). *İletişimin A B C'si*. İstanbul: Der Yayınları.

Oskay, Ü. (2010). *Yıkanmak İstemeyen Çocuklar Olalım*. İstanbul: Yapı Kredi.

Örek, Y. (2010). *Belgelerle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin Tarihi Gerçekleri*. İstanbul: Alfa.

Özön, N. (1981). *Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK.

Özer, Ö. (2005). Yetiştirme Kuramı: Televizyonla Yaşamının İdeolojik Kültürel Sonuçlarına Yönelik Yapılan Araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler*, 5(1), 75-108.

Poyraz, E. (2019). *20 yy Sonunda Güniümüze Çağdaş Sanatla Toplumsal Bellek Etkileri*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.

Sarı, Ç. K. (2014). İzyelici Araştırmaları ve Politik İmkan Sorunu. *Moment Dergisi*, 1(2), 241-269.

Sezgintürk, P. (2019). Travmanın Nesiller Arası Aktarımı Patrick Madiona ve Post-Bellek. *Turkish Studies*, 14(3), 1001-1022.

Süleyman, E. (2019). *Bir Propaganda Aracı Olarak Tarihi Diziler: “DİRİLİŞ ERTUĞRUL” ve “FİLİNTA” Örneği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Şahin, K. (2019). *Öğretmen Adaylarının Tarihi Dizi/Filmlerle Yaşam Boyu Öğrenme Algısı ve Tarih Şuuru Oluşumu Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi*. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı. Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.

Şimşek, A. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi.

Taylan, H. H. (2011). Televizyon Programlarındaki Şiddetin Yetiştirme Etkisi: Konya Lisesi Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 354-367.

Turan , İ., Şimşek , Ü., & Aslan, H. (2015). Eğitim Araştırmalarında Likert Ölçeği ve Likert-Tipi Soruların Kullanımı ve Analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(30), 186-203.

Ulusoy, M. F. (2020). Tarihçi Sinemayı Keşfediyor: Sinema, Tarihçiler Tarafından Nasıl Değerlendirilmeli ? *Intermedia International e-Journal*, 7(13), 402-410.

Uyan, Ö. (2013). *2000'li Yıllardan Günümüze Türk Dizi Jeneriklerinin İçeriksel ve Biçimsel Açısından İncelenmesi*. Haliç Üniversitesi, Grafik Tasarım Anasanat Dalı . İstanbul: Haliç Üniversitesi.

Ünür, E. (2013). Türk Televizyon Dizilerinde Toplumsal Kimliklerin Temsili. *Erciyes İletişim Dergisi*, 3(2), 32-42.

EKLER

Ek.1

Doğu Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim ve Medya Çalışmaları Bölümünde yapmakta olduğum Yüksek Lisans Tezi için araştırmamda kullanmak adına bu anket soruları hazırlanmıştır. Sizinle ilgili hiçbir kişisel bilgiye yer verilmemiştir ve paylaşılmayacaktır. Aşağıda yer alan sorular “Bir Zamanlar Kıbrıs” Dizisi hakkında sizin görüşlerinizi almak için oluşturulmuştur. Sonuçlar Yüksek Lisans tezimde kullanılacaktır.

1. Doğum yeriniz:

- a) Kuzey Lefkoşa b) Güney Lefkoşa c) Mağusa d) Girne
e) Lefke f) İskele g) Güzelyurt h) Baf j) Limasol k) Larnaka l)
Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

2. 1963 - 1974 olaylarında hangisini yaşadınız?

- a) Evimdeydim b) Göçmen oldum c) Esir Düşmüştüm d) Çatışma yaşadım
e) Ailemde şehit verdim f) Ailemden esir düşen/düşenler oldu

3. Günde kaç saat televizyon izliyorsunuz?

- a) Hiç b) 1-2 saat c) 3-4 saat d) 5-6 saat e) Daha Fazla (Lütfen Belirtiniz).....

4. Televizyonda ne tür programlar izliyorsunuz?

- a) Dizi b) Haber c) Eğlence d) Spor e) Sabah Kuşağı P.
f) Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

5. Televizyon harici en çok takip ettiğiniz dijital platformlar hangisidir?

- a) Netflix b) Exxen c)Blutv d) Amazon Prime e) Hiçbiri f) Diğer

(Lütfen Belirtiniz)

6. Ne tür televizyon dizileri takip ediyorsunuz? (İki tane işaretleyebilirsiniz.)

- a) Komedi b) Aşk c) Polisiye-Suç d) Dönem-Tarihi e)Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

7. En çok takip ettiğiniz Türk televizyon kanalı hangisi?

- a) Fox TV b) Kanal D c) TRT 1 d) Show TV e) ATV f) Star TV
g) Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

8. En çok takip ettiğiniz KKTC televizyon kanalı hangisi?

- a) BRT b) Ada TV c) Genç TV d) Diyalog TV e) Sim TV
f)KanalT g) Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

9. Güney Kıbrıs Televizyon kanallarını takip ediyor musunuz?

- a) Her Zaman b) Bazen c) Hiç

10. TRT 1 dizilerini izliyor musunuz?

- a) Her Zaman b) Bazen c) Hiç

11. “Bir Zamanlar Kıbrıs” dizisini izlediniz mi?

- a) Her Zaman b) Bazen c) Hiç

12. Bir Zamanlar Kıbrıs Dizisini kaç bölüm izlediniz?

- a) Hiç b)1-3 Bölüm b) 4-9 Bölüm c) 1. Sezon d) 2.Sezon f)Tüm Bölümleri

1=Kesinlikle Katılıyorum 3=Kararsızım Katılmıyorum	2=Katılıyorum 4=Katılmıyorum	5=Kesinlikle Katılmıyorum	“BZK”	“Bir Zamanlar Kıbrıs” dizisinin kısaltmasıdır.	1	2	3	4	5
13. BZK dizisi 1963’te gerçekleşen “Kanlı Noel”									

olaylarını yaşandığı gibi göstermektedir.					
14. BZK dizisi Kıbrıs Türklerinin mücadelesi gerçekçi bir şekilde aktarmaktadır.					
15. BZK dizisi Türk Mukavemet Teşkilatının (TMT) başarısına yeterince yer vermektedir.					
16. BZK dizisi Kıbrıs Türklerinin mücadelesi sırasında Türkiye’den gelen yardımlara gerçekçi bir şekilde yer vermiştir.					
17. BZK dizisi 1974 yılında başlayan Kıbrıs Barış Harekatında gerçekleşen olaylar dizide gösterildiği gibi gerçekleşmiştir.					
18. BZK dizisi Rauf Denktaş’ı dizide doğru yansıtabilmiştir.					
19. BZK dizisi Dr. Fazıl Küçük’ü dizide doğru yansıtabilmiştir.					
20. BZK dizisi Kıbrıs Türklerinin direniş mücadelesini yansıtmamaktadır.					
21. BZK dizisi Kıbrıs Türklerini gerçekçi bir şekilde yansıtmaktadır.					
22. BZK dizisi Kıbrıs Türklerinin yaşadıklarının anlatılması için önemli bir araçtır.					
23. BZK dizisi Kıbrıs Türklerinin yaşadıklarını gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarabilir.					
24. BZK dizisi Kıbrıs Rumlarının yaşadıkları ve yaptıkları dizide doğru şekilde yansıtılmaktadır.					
25. BZK dizisi EOKA terör örgütü lideri Grivas’ı gerçekçi bir şekilde gösterilmektedir.					

26. BZK dizisi Rum lideri Makarios'u gerçekçi bir şekilde gösterilmektedir.					
27. BZK dizisi Rum Lider Nikos Sampson'u gerçekçi bir şekilde göstermektedir.					
28. BZK dizisi Kıbrıs'ta yaşanan olaylarının unutulmaması adına önemlidir.					
29. BZK dizisi Kıbrıs Türklerinin mücadelesine yer vermemiştir.					
30. BZK dizisi Kıbrıs Türklerinin kahramanı oldukları olayları doğru anlatan önemli bir yapımdır.					
31. BZK dizisinde anlatılan olayların gerçekte yaşanmış olması ve bu şekilde bir dizi malzemesi olması rahatsız edicidir.					
32. BZK dizisi Kıbrıs olaylarını dizi unsuru olarak kullanması KKTC halkı için belge niteliği taşımaktadır.					
33. BZK dizisi milli duyguların öne çıkmasında etkili oldu.					
34. BZK dizisi Kuzey Kıbrıs'ın Türkiye'ye bağlılığını vurgulamaktadır.					
35. BZK dizisi Türkiye'nin Kıbrıs Türklerinin yanında olduğunu göstermektedir.					
36. BZK dizisi Kıbrıs Türklerinin Türkiye'ye karşı minnet duygusunu uyandırmaktadır.					
37. BZK dizisi Kıbrıs Türklerini zayıf bir şekilde göstermektedir.					
38. BZK dizisi Kıbrıs Türklerinin mücadelesini başarılı					

bir şekilde göstermektedir.					
39. BZK dizisi Kıbrıs olaylarını gelecek nesillere doğru aktaran bir belge niteliğindedir.					
40. BZK dizisi Kıbrıs olayları ile ilgili olayların toplumsal hafızaya doğru yerleşmesine neden olabir.					

Ek.2

Sayı: ETK00-2022-0163

06.06.2022

Konu: Etik Kurulu'na Başvurunuz Hk.

Sayın Ali Merdan Doğan

İletişim Fakültesi

İletişim Fakültesi Etik Alt Kurulu'nun 06.06.2022 tarih ve 2022/121 sayılı toplantısında incelenerek uygun bulunan, Prof. Dr. Bahire Özad danışmanlığında yürüttüğünüz "**Bir Zamanlar Kıbrıs Dizisi Toplumsal Belleğin Şekillenmesi İzleyici Araştırmaları**" adlı yüksek lisans tez çalışmanız, Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Çalışmalarınızda Başarılar dilerim.

Prof. Dr. Yücel Vural
Etik Kurulu Başkanı

YV/ek.